

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL ve MODA TASARIMI ANASANAT DALI**

**KADIN GİYİMİNDE KARŞILAŞILAN BÜYÜK
BEDEN SORUNLARI ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Bahar MARABA**

**Danışmanı
Prof. Dr. Şebnem R. TEMİR**

İstanbul – 2014

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tekstil ve Moda Tasarımı Anabilim/Anasanat Dalı Tekstil ve Moda Tasarımı Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisi Bahar Maraba tarafından hazırlanan
“Kadın Giyiminde Kolsuzluğun Büyük Beden Sanıbrı ve Çözüm Önerileri”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 12./08/2011

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Sebnem R. Temur
Danışman: Halice Üniv. Tek. ve Mod. Tas. ASD/ABD Öğr. Üyesi

.....
.....
.....

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Esra SARIÖZLU
.....Halice..... Üniv. Tek. ve Mod. Tas. ASD/ ABD Öğr. Üyesi

.....
.....
.....

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Engin Akdoğan
.....Gelism..... Üniv. Tek. ve Mod. Tas. ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi:
..... Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

Jüri Üyesi:
..... Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

ÖNSÖZ

"Kadın Giyiminde Karşılaşılan Büyük Beden Sorunları ve Çözüm Önerileri" isimli araştırma Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat Dalı Yüksek Lisans Programında tez olarak hazırlanmıştır.

Yapılan bu araştırmanın; büyük beden kadın giyiminde yaşanan sorunları, tüketicilerin hazır giyim sektörlerine olan beklentilerini, tasarım ilkelerine bağlı olarak vücut şekillerine uygun giyim önerilerini, giysi-vücut uyum durumunu ve büyük beden olmaktan kaynaklı tüm sorunlara karşı önerilen çözümleri içerdiği için, büyük beden kadınlara yol gösterecek bir çalışma olduğu öngörülmektedir.

Araştırmanın her aşamasında benden desteğini esirgemeyen danışmanım Haliç Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Şebnem R. TEMİR'e, araştırmamı yürütürken daima yanımda olan, bana hep yol gösteren ve benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. Nursen GEYİK'e, İngilizce çevirilerimle ilgilenen kardeşim Oğuzhan MARABA'ya ve eğitimime sağladıkları katkılardan dolayı en büyük destekçim olan sevgili aileme teşekkürlerimi iletir; saygılar sunarım.

Bahar MARABA

İstanbul, 2014

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
KISALTMALAR.....	IV
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	V
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
ÖZET.....	XI
ABSTRACT.....	XII
1. GİRİŞ	
2. İNSAN VÜCUDU ve ANATOMİ.....	2
2.1. Vücut Tipleri.....	8
2.2. Ergonomi.....	10
2.3. Antropometri ve Antropometrik Boyutlar.....	12
2.4. Anatomi, Ergonomi ve Antropometri Arasındaki İlişki.....	16
3. OBEZİTE KAVRAMLARI ve NEDENLERİ.....	19
3.1. Şişmanlık ve Giysinin Bedene Uyumu Arasındaki İlişki.....	24
3.2. Sheldon Sınıflandırması.....	26
3.2.1.Endomorfik Beden Özellikleri.....	27
3.2.2.Ektomorfik Beden Özellikleri.....	27
3.2.3.Mezomorfik Beden Özellikleri.....	27
3.3. Somatotip Hesaplamalar.....	28
3.4. Kretschmer Sınıflandırması.....	29
3.5. Literatürlerde Geçen Diğer Vücut Tipleri.....	31
3.5.1.Martin B. Popkin Sınıflandırması.....	31

	Sayfa No.
3.5.2 Martiny Sınıflandırması.....	31
3.5.3. Bireysel Farklılar Sonucu Oluşan Diğer Vücut Tipleri.....	32
4. GİYİMİN TANIMI ve GİYİNME.....	34
4.1. Giysilerin İşlevleri.....	37
4.2. Giysilerin Sınıflandırılması.....	38
4.2.1. İç Giyim.....	38
4.2.2. Dış Giyim.....	40
4.2.3. Üst Giyim.....	43
4.3. Giysi Tasarımını ve Giysi Seçimini Etkileyen Faktörler.....	45
4.3.1. Beden ve Giysi İlişkisi.....	50
4.3.1.1. Vücut Tiplerine Göre Giysi Tercihleri.....	52
4.3.1.2. Vücut Şekillerine Göre Giysi Tercihleri.....	53
4.3.2. Giysi Konforu.....	58
4.3.2.1. Termal Konfor.....	60
4.3.2.2. Duyusal Konfor.....	61
4.3.2.3. Fiziksel Konfor.....	61
4.3.2.4. Psikolojik Konfor.....	62
4.4. Giyim Tasarımında Öğeler ve İlkeler.....	62
4.4.1. Tasarım Öğeleri.....	62
4.4.2. Tasarım İlkeleri.....	73
4.4.3. Tasarım Öge ve İlkelerinin Giysideki Yeri.....	88
4.5. Obez Giyiminde Malzeme Seçimi.....	99
5. OBEZ KADINLARDA VÜCUT YAPISINA UYGUN GİYİM.....	101
5.1.1. Türkiye’de Büyük Beden Tasarım Üreten Markalar.....	112

	Sayfa No.
5.1.2. Seçilmiş Marka “Faik Sönmez”	119
5.1.3. Hedef Kitle Değerlendirme ve Kıyaslamaları.....	129
6. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	138
7. KAYNAKLAR.....	143
8. EKLER.....	145
9. ÖZGEÇMİŞ	

KISALTMALAR

vb. : ve benzeri

M.Ö. : Milattan Önce

v.d. : ve diğerleri

BMH : Bazal Metabolik Hız

WHO : Dünya Sağlık Örgütü

VKI : Vücut Kitle İndeksi

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 2-1: Kas Sistemi ve İskelet Sistemi.....	2
Şekil 2-2: İnsan Figüründe Oran ve Ölçü.....	3
Şekil 2-3: İnsanın Kare İçindeki Görünümü.....	4
Şekil 2-4: Altın Kesitin İnsan Vücuduna Uygulanması.....	5
Şekil 2-5: Kadın Bedeni.....	7
Şekil 2-6: Erkek Bedeni.....	7
Şekil 2-7: Yaşlara Göre Çocuk Bedeni.....	8
Şekil 2-8: Antropometrik Boyutlar.....	15
Şekil 2-9: Müller ve Antropometrik Ölçü Karşılaştırılması.....	17
Şekil 3-1: Vücut Kitle İndeksi Grafiği.....	22
Şekil 3-2: Kadın Bedeninde Bölgesel Yağlanmalar.....	23
Şekil 3-3: Vücut Tiplerinde Yağlanma Türleri.....	23
Şekil 3-4: Sheldon Sınıflandırması.....	26
Şekil 3-5: Kretchmer Beden Tipleri Sınıflandırması.....	30
Şekil 3-6: Vücut Tipleri.....	32
Şekil 4-1: Erkek Palto Çeşitleri.....	40
Şekil 4-2: Kadın Manto Çeşitleri.....	41
Şekil 4-3: Çocuk Mantosu Örneği.....	41
Şekil 4-4: Kadın, Erkek ve Çocuk Kabanı Örnekleri.....	42
Şekil 4-5: Ceket Çeşitleri.....	43
Şekil 4-6: Etek Çeşitleri.....	43
Şekil 4-7: Korsajlı Etek ve Önden Düğmeli Etek.....	44
Şekil 4-8: Fantezi Etek Çeşitleri.....	44
Şekil 4-9: Farklı Pantolon Uzunlukları.....	45
Şekil 4-10: Beden-Giysi İlişkisi.....	52
Şekil 4-11: Üçgen Vücut İçin Giysi Modeli.....	54
Şekil 4-12: Ters Üçgen Vücut İçin Giysi Modeli-1.....	55
Şekil 4-13: Ters Üçgen Vücut İçin Giysi Modeli-2.....	55

	Sayfa No.
Şekil 4-14: Dikdörtgen Vücut İçin Giysi Modeli-1.....	55
Şekil 4-15: Dikdörtgen Vücut İçin Giysi Modeli-2.....	56
Şekil 4-16: Kum saati Vücut İçin giysi Modeli.....	56
Şekil 4-17: Baklava Vücut İçin Giysi Modeli-1.....	57
Şekil 4-18: Baklava Vücut İçin Giysi Modeli-2.....	57
Şekil 5-1: Çizgi Çeşitleri.....	63
Şekil 5-2: Çizgi ile Oluşan Yüzeyle.....	64
Şekil 5-3: Çizgide Yönler.....	64
Şekil 5-4: Aralık Türleri.....	65
Şekil 5-5: Tekstil Dokusu Örneği.....	66
Şekil 5-6: Dokuma Kumaş Örnekleri.....	66
Şekil 5-7: Doğal Doku Örnekleri.....	68
Şekil 5-8: Doğal Doku Örneği.....	69
Şekil 5-9: Işığın Kırılması.....	70
Şekil 5-10: Ana ve Ara Renkler.....	71
Şekil 5-11: Benzer ve Zıt Renkler.....	72
Şekil 5-12: Sıcak ve Soğuk Renkler.....	73
Şekil 6-1: Tekrarlı Desen Örneği.....	74
Şekil 6-2: Tam Tekrar.....	75
Şekil 6-3: Tekrar.....	75
Şekil 6-4: Değişken Tekrar.....	76
Şekil 6-5: Değer, Ölçü, Biçim ve Aralık Uygunluğu.....	77
Şekil 6-6: Eksensel Koram.....	78
Şekil 6-7: Merkezsel Koram.....	78
Şekil 6-8: Tasarımda Egemenlik.....	79
Şekil 7-1: Çizgilerle Oluşan Göz Aldanması.....	81
Şekil 7-2: Çizgilerle Oluşan Üç Boyutlu Yanılma.....	81
Şekil 7-3: Çizgi ve Biçimden Oluşan Göz Aldanması.....	82
Şekil 7-4: Biçimlerden Oluşan Göz Aldanması.....	82

	Sayfa No.
Şekil 7-5: Op-Art Sanatı Kullanılarak Giyimde Oluşturulan Aldanmalar.....	83
Şekil 7-6: Op-Art Sanatının Giyime Uyarlanması.....	84
Şekil 7-7: Göz Yanılması Oluşturan Kıyafet Örneği.....	85
Şekil 7-8: Giyside Göz Yanılması-1.....	85
Şekil 7-9: Giyside Göz Yanılması-2.....	86
Şekil 7-10: Giyside Göz Yanılması-3.....	86
Şekil 7-11: Giyside Göz Yanılması-4.....	87
Şekil 7-12: Giyside Göz Yanılması-5.....	87
Şekil 8-1: Elbise-1.....	88
Şekil 8-2: Elbise-2.....	89
Şekil 8-3: Elbise-3.....	90
Şekil 8-4: Elbise-4.....	91
Şekil 8-5: Elbise 5-6 ve 7.....	91
Şekil 8-6: Elbise-8.....	93
Şekil 8-7: Elbise-9.....	94
Şekil 8-8: Elbise-10.....	95
Şekil 8-9: Elbise-11.....	96
Şekil 8-10: Elbise-12.....	97
Şekil 8-11: Elbise 13-14-15-16 ve 17.....	98
Şekil 9-1: Kadın Vücudunda Bölgesel Yağlanma Sonucu Beden Formları.....	101
Şekil 9-2: Çizgilerin Giysilerde Oluşturdukları Optik Yanılsamalar.....	102
Şekil 9-3: Büyük Beden Kıyafet-1.....	103
Şekil 9-4: Büyük Beden Kıyafet-2.....	104
Şekil 9-5: Büyük Beden Kıyafet-3.....	105
Şekil 9-6: Büyük Beden Kıyafet-4.....	106
Şekil 9-7: Büyük Beden Kıyafet-5.....	107
Şekil 9-8: Büyük Beden Kıyafet-6.....	108

	Sayfa No.
Şekil 9-9: Büyük Beden Kıyafet-7.....	109
Şekil 9-10: Büyük Beden Kıyafet-8.....	110
Şekil 9-11: Büyük Beden Kıyafet-9.....	111
Şekil 9-12: Büyük Beden Kıyafet-10.....	112

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

	Sayfa No.
Fotoğraf 1-1: Passo Plus Kıyafet-1.....	113
Fotoğraf 1-2: Passo Plus Kıyafet-2.....	114
Fotoğraf 1-3: Think Plus Kıyafet.....	115
Fotoğraf 1-4: Nelly Büyük Beden Kıyafet-1.....	116
Fotoğraf 1-5: Nelly Büyük Beden Kıyafet-2.....	116
Fotoğraf 1-6: Koton Büyük Beden Kıyafet-1.....	117
Fotoğraf 1-7: Koton Büyük Beden Kıyafet-2.....	118
Fotoğraf 1-8: Koton Büyük Beden Kıyafet-3.....	118
Fotoğraf 1-9: Hüseyin Küçük Büyük Beden Kıyafet.....	119
Fotoğraf 1-10: Faik Sönmez Kıyafet-1-2.....	121
Fotoğraf 1-11: Faik Sönmez Kıyafet-3-4.....	122
Fotoğraf 1-12: Faik Sönmez Kıyafet-5.....	123
Fotoğraf 1-13: Faik Sönmez Kıyafet-6-7.....	124
Fotoğraf 1-14: Faik Sönmez Kıyafet-8-9.....	125
Fotoğraf 1-15: Faik Sönmez Kıyafet-10.....	126

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 4-1.....	38
Tablo 4-2	38
Tablo 5-1.....	130
Tablo 5-2.....	131
Tablo 5-3.....	131
Tablo 5-4.....	131
Tablo 5-5.....	132
Tablo 5-6.....	132
Tablo 5-7.....	132
Tablo 5-8.....	133
Tablo 5-9.....	134
Tablo 5-10.....	134
Tablo 5-11.....	135
Tablo 5-12.....	135
Tablo 5-13.....	135
Tablo 5-14.....	136
Tablo 5-15.....	136
Tablo 5-16.....	136
Tablo 5-17.....	137

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Bahar MARABA
Anasanat Dalı : Tekstil ve Moda Tasarımı
Programı : Tekstil ve Moda Tasarımı
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Şebnem R. TEMİR
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Haziran 2014

KADIN GİYİMİNDE KARŞILAŞILAN BÜYÜK BEDEN SORUNLARI ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

ÖZET

Obezite, dünyada olduğu gibi ülkemizde de her geçen gün daha da artmakta olan bir sağlık sorunudur. Yapılan bilimsel araştırmalar sonucu elde edilen istatistikler incelendiğinde, bayanlarda obezite görülme sıklığının erkeklere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bütün bunların bir sonucu olarak, hazır giyim firmalarının büyük beden kıyafet üretimini arttırmaları ve tüketici ihtiyacını karşılamaları gerekmektedir. Bu çalışma için yapılan anket sonucunda elde edilen verilerde, piyasada bulunan ürünlerin tüketiciler tarafından yetersiz olduğu düşünüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca tüketicilerin, giysi ve vücut uyumunda problemler yaşadığı; tadilat sorunu vb. gibi durumlar ile karşılaştıkları tespit edilmiştir. Kadın giyiminde büyük beden sorunlar incelenmiş, bu sorunlara çözüm önerileri sunulmuştur. Bunlarla beraber, kilo alma sonucunda oluşan vücut şekillerine uygun giyim önerileri verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Obezite, Giysi ve Vücut Uyumu, Vücut Şekilleri.

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Bahar MARABA
Department : Textile and Fashion Design
Program : Textile and Fashion Design
Thesis Advisor : Prof. Dr. Şebnem R. TEMİR
Thesis Type and Date : Master – June 2014

PROBLEMS IN OVERSIZED WOMEN’S CLOTHING AND SUGGESTED SOLUTIONS

ABSTRACT

Obesity is a disease which increases each day in our country as in the World. Research statistics about obesity shows us that obesity rate is higher in women than men. As a result, apparel companies have to produce more oversized clothes to supply the consumer demand. In the surveys done for this study, we found out that the products in the market are thought to be insufficient by the customers. We also found out that the customers are having problems with their clothes does not match their body types and they are also having problems after repairs. In this study, oversized people’s problems in women’s clothing is studied and solutions for these problems and appropriate styles for different body types which formed after getting fat are suggested.

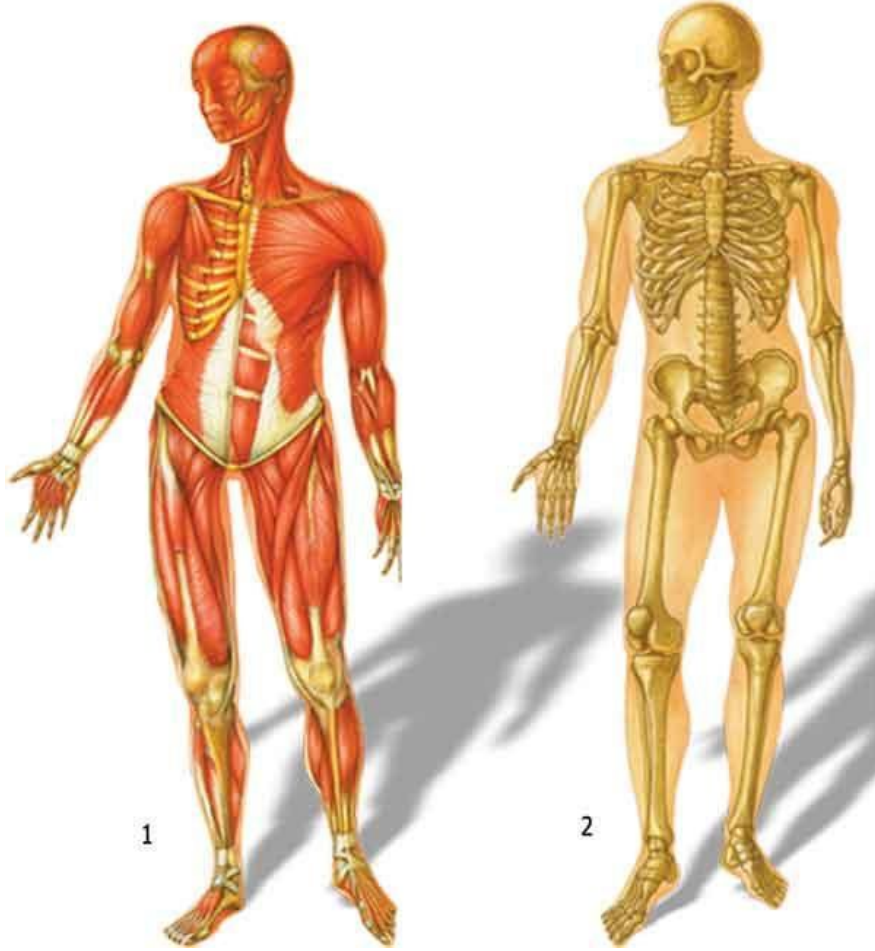
Keywords: Obesity, Matching of Clothing and Body, Body Types.

1. GİRİŞ

Obezite hastası kişilerin vücut yapıları, normal kiloya sahip insanlara göre fizyolojik farklılıklar göstermektedir. Bu fiziksel durumlar, zaman içerisinde psikolojik sorunları ve mutsuzluk düzeyindeki artışı da beraberinde getirmektedir. Kilonun en önemli psikolojik etkisi 'kişi-beden mutluluğu' dur. Bazı kilolu kişilerin kendi bedenlerine olan bakış açısı değişir ve birey, kendi bedeninin aynadaki aksi ile psikolojik olarak mutsuz olmaya başlar. Ayrıca, obezite hastalarının, arzu ettikleri formda giysi bulamamalarının sonucunda pek çok problemlili durumla karşılaşmıştır. Kilo alma sonucu oluşan bölgesel yağlanmalar, bireysel farklılıklar oluşturmaktadır. Günümüzde, hazır giyim işletmeleri, kişilerin istek ve beklentilerini karşılamakta pek de yeterli bir durumda değildir. Bir giysinin sadece görsel özellikler taşıması mümkün değildir. Giyim; sosyal çevrede kişileri hoş göstermesinin yanı sıra, ergonomik açıdan konforlu da olmak durumundadır. Fiziksel rahatlık, termal rahatlık, duyuşal rahatlık ve psikolojik rahatlık; giyim konforunun parçalarını oluşturmaktadır. Yapılan bu araştırma, obezite hastalarının hazır giyim ürünleri temin etme sürecinde yaşamış olduğu fiziksel ve ruhsal problemleri belirlemek ve kişilerin beklentileri doğrultusunda, obezite hastaları için üretilecek çeşitli giysi türlerine önerilerde bulunmak amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

2. İNSAN VÜCUDU ve ANATOMİ

İnsan vücudu, fiziksel ve kimyasal yapılardan oluşan bir sistemdir. İnsan vücudunun en küçük birimi hücredir. Hücreler ve hücreler arası maddeler birleşerek dokuları oluşturur. Dokular, birleşerek organlar sistemini oluşturur. Organlar, bütün halinde ele alındığında vücudun sistemlerini meydana getirir. İnsan vücudundaki sistemler; hareket sistemi, sinir sistemi, solunum sistemi, dolaşım sistemi ve sindirim sistemi olarak sınıflandırılabilir. İnsan vücudunun sistematik büyüme ve gelişmesi; bu sistemlerdeki her organın görevini yerine getirmesiyle devam etmektedir.

Şekil 2-1: Kas Sistemi ve İskelet Sistemi

Kaynak: <http://harunyahya.com/en/Books/9642/if-darwin-had-known-about/chapter/4674>,
Erişim Tarihi: 15/ 04/ 2014

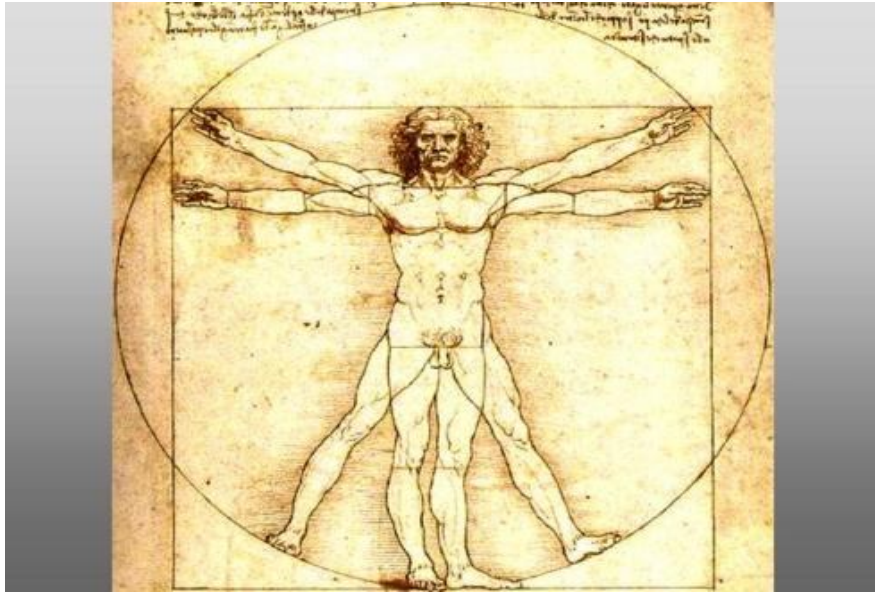
- 4) 1/8: Bel ile kalça arası
- 5) 1/8: Kalça ile bacak üstü yarı arası
- 6) 1/8: Bacak üst yarısı ile diz arası
- 7) 1/8: Diz ile baldır arası
- 8) Baldır ile topuk arası

Mısırlı Lepsilüs'e göre tüm vücut uzunluğu, 6/13 ayak uzunluğuna eşittir. Yine Mısırlı Blanc'a göre vücut uzunluğu el orta parmağı uzunluğunun 18 katıdır. Vücut uzunluğunu, yüz uzunluğu ile ifade edenlere göre boy uzunluğu yüz uzunluğunun 10 katıdır (Anonim, 1993).

Vücutla ilgili diğer bir oranda Fransız anatomist Richer tarafından ileri sürülmüştür. Richer'a göre vücut uzunluğu 7/12 baş uzunluğuna eşittir.

Tüm vücut uzunluğunun 8 baş uzunluğu olarak kabul edildiği oranla $7 \frac{1}{2}$ baş uzunluğu olarak kabul edilen oran karşılaştırıldığında 8'li oranın vücudun bazı kesin ayrımlarına denk geldiği görülmektedir. Bu nedenle de daha çok kullanılmaktadır.

Leonardo Da Vinci'ye göre, ayakta dik duran bir insan ayaklarını hafif yanlara açar ve kollarını da hafifçe yukarı kaldırır, bu insanı daire ile sınırlandırabilmek mümkündür. Bu dairenin merkezi göbeğe isabet eder; ayaklar arası uzaklık dairenin yarıçapı kadar olmalıdır. Yine Leonardo Da Vinci'nin düşüncesine göre kolları iki yana açık olarak dik duran insanı kare içine almak da mümkündür.

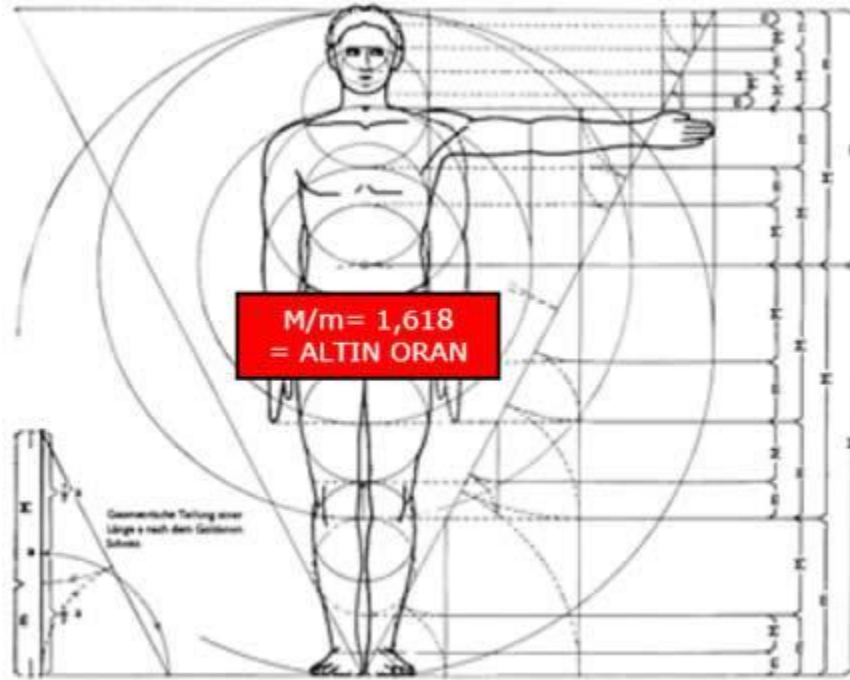

Şekil 2-3: İnsanın Kare İçindeki Görünümü

Kaynak: <http://v3.arkitera.com/news.php?action=displayNewsItem&ID=65192>, Erişim Tarihi: 15/ 04/ 2014

Ressam Dürer, daire içindeki insanın duruş pozisyonu üzerinde çalışmalar yaparak geometrik ölçülerde vücut oranları saptamıştır.

M.Ö. 500 yıllarında yaşayan Yunanlı Ressam Polyclet günümüzde de kullanılan 'Altın Kesit' oranını bulmuştur. Altın kesit kuralı genellikle çizgilerin geometrik olarak bölünmesinde bulunan bir orandır. Altın kesit oranı diğer oranlara göre kullanım açısından daha objektif sonuç verebilmektedir.

Şekil 2-4: Altın Kesit'in İnsan Vücuduna Uygulanması

Kaynak: http://www.populerbilgi.com/genel/altin_oran.php, Erişim Tarihi: 15/ 04/

2014

Yapılan araştırmalarda altın oranın vücuda uygulanması sonucu, vücut üzerinde anatomik ayırım noktaları ile çakıştığı görülmektedir (Şener, 1995; 15-16-17).

Tarih boyunca insan vücudu ile ilgili çeşitli kavramlar ortaya çıkmış olsa da; kas-iskelet sistemine ve insan vücudunun bütününe dair tüm bilgileri anatomi kavramı ile netleştirmek mümkündür.

Anatomi terimi, eski Yunanca Ana (içinden) ve Tome (kesmek) kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Keserek ayırma, parçalama anlamına gelmektedir. Anatomi geniş anlamda vücudun normal şeklini, yapısını; vücudu oluşturan organları ve bu organlar arasındaki yapısal, görevsel ilişkileri inceleyen bilim dalıdır. Şekil bilim anlamına gelen morfoloji kavramı ise; canlıların şekilsel olarak incelenmesini belirtir. Bir görüşe göre anatomi terimi morfoloji ile özdeş olarak da kabul edilir. Ancak günümüzde oluşumların yalnızca şekilsel değil işlevsel özelliklerinin de önem

kazanması, yapılan çalışmalarda hücre içi öğelerin ayrıntılı olarak, hatta moleküler düzeyde incelenmesi anatomi biliminin sınırlarını genişletmiştir. AnATOMIYLA İLGİLİ İLK yazılı kayıtlar eski Yunan'da Hippocrates (M.Ö.460-377) ile başlar. Hippocrates'in kafa kemikleri ile ilgili tanımlamaları günümüzde de geçerlidir. Aynı dönemlerin bir başka hekimi olan Aristoteles de anatomi ile ilgili tanımlamalarda bulunmuştur. M.S. 980-1037 yıllarında yaşayan ve Avrupalılar tarafından Avicenna ismi ile tanınan İbn-i Sina "Tıp Kanunu" kitabında anatomi ve fizyoloji ile ilgili konulara da yer vermiştir. İbn-i Sina eserlerinde Hippocrates ve Galenos'un görüşlerinden de yararlanmıştıR. Avrupa'da yaşanan yenilik hareketlerine paralel olarak anatomik çalışmaların da gelişme gösterdiği gözlenir. Örneğin Leonardo da Vinci'nin (1452-1519) insan vücudu ile ilgili çizimleri geçerliğini bugün de sürdürmektedir. Anatomi, ancak 16. yüzyılda bağımsız bir bilim dalı konumuna gelmiştir. İlk anatomist ve modern anatominin kurucusu olarak kabul edilen Andreas Vesalius (1514-1564) çok sayıda insan ölüsü incelemiş ve insan vücut yapısı üzerinde çalışmıştır. Anatomi kavramının alt grupları şu şekilde sıralanabilir:

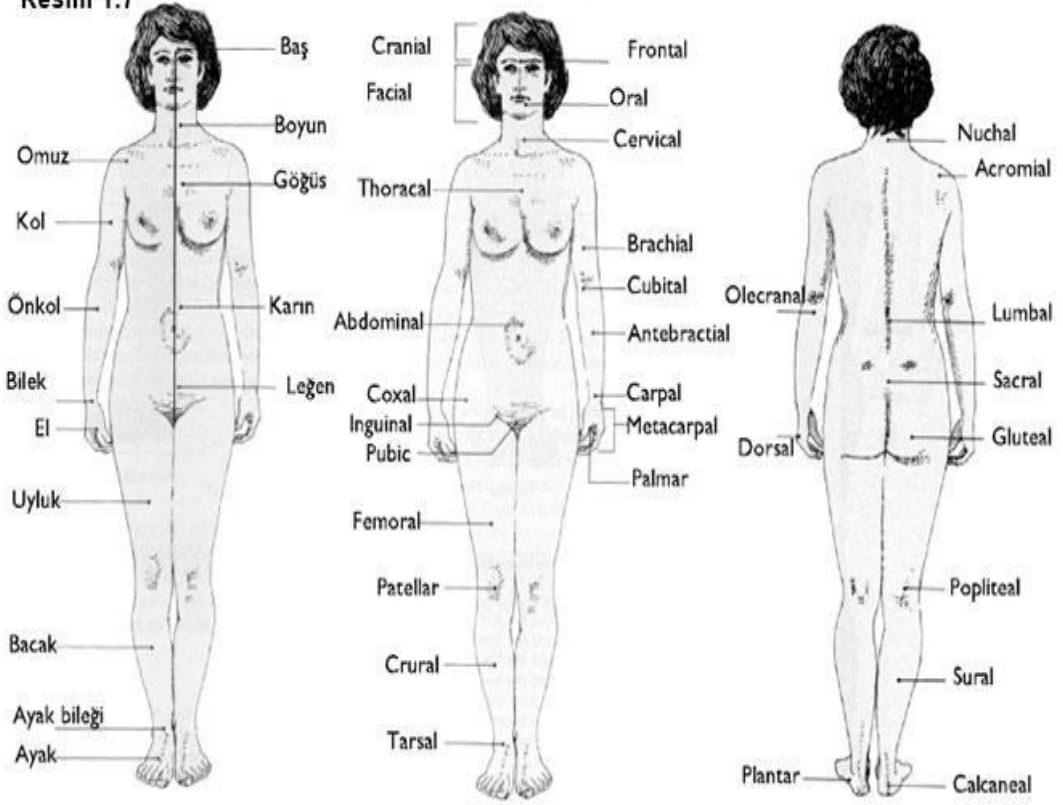
- a) Makroskobik Anatomi
- b) Mikroskobik Anatomi
- c) Sitoloji
- d) Gelişimsel Anatomi (Forumdas, 2011).

Tüm bu bilgilerden yola çıkıldığında anatomi; insan vücudunun büyüme ve gelişmesi ile birlikte, hücresel ve tıbbi durumları açıklamakta ve içermektedir. Anatomi; giyim endüstrisi ile ilişkilendirilmeye çalışıldığında anatominin alt gruplarından biri olan gelişimsel anatomi ile bağdaştırılabilir. Çünkü bu alt grup içerisinde insanın çocukluk döneminin, erişkinlik döneminin ve yaşlılık döneminin bedensel özelliklerinin incelendiği bilimsel konular vardır. Bir giysiyi bedensel farklılıklara uyarlarlarken; konu ile ilgilenen kişilere yol gösterecektir.

İnsan bedeni, cinsiyetler ve vücut tipi özelliklerinin farklılığından dolayı üç kısımda incelenir:

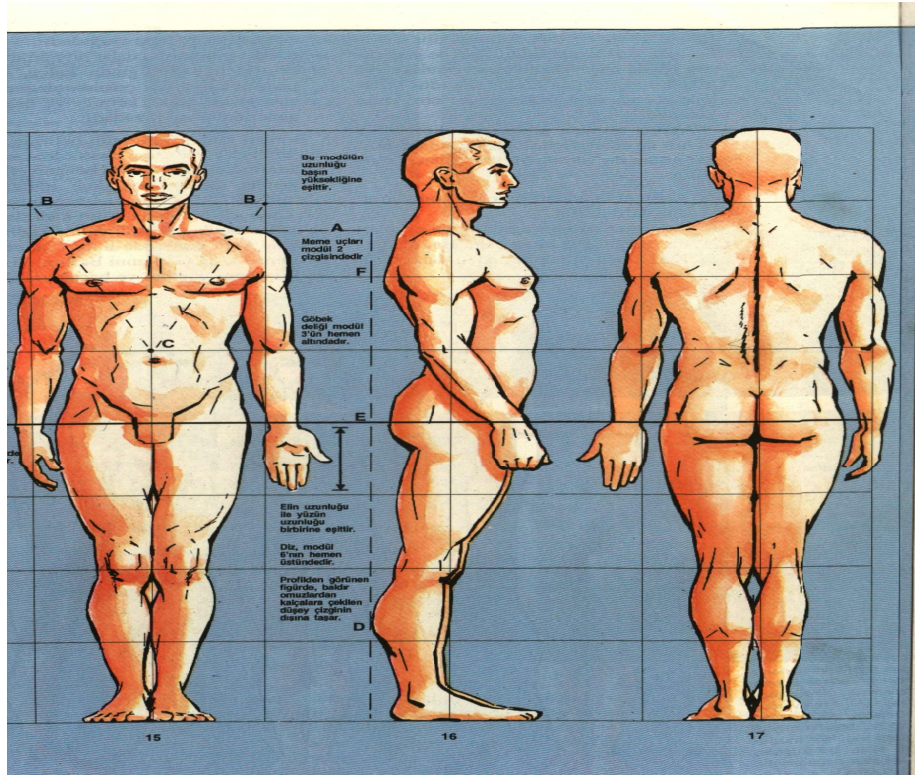
- a) Kadın Bedeni
- b) Erkek Bedeni
- c) Çocuk Bedeni

Resim 1.7

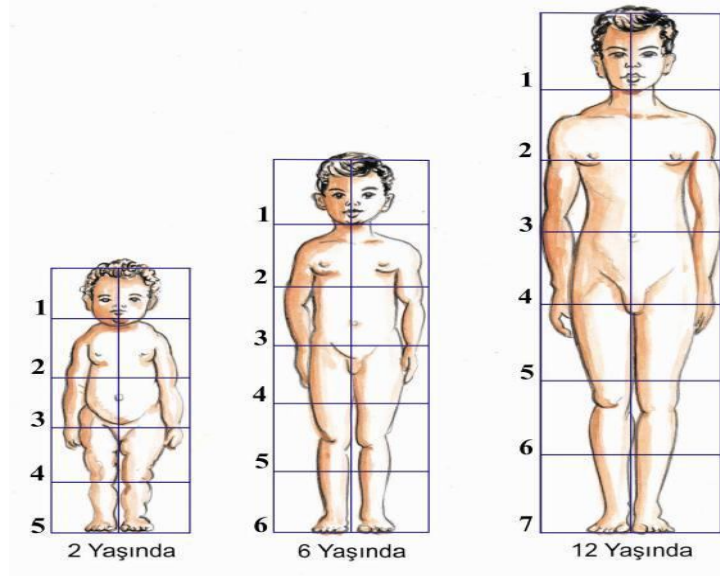
Şekil 2-5: Kadın Bedeni

Kaynak: http://notoku.com/wp-content/uploads/1344_10_res_1_7.jpg, Erişim Tarihi 15/ 04/ 2014

Şekil 2-6: Erkek Bedeni

Kaynak: <http://resimteknigi.net/category/figur-cizimi/>, Erişim Tarihi: 15/ 04/ 2014

Şekil 2-7: Yaşlara Göre Çocuk Bedeni

Kaynak: <http://kitrebekyapimi.blogspot.com.tr/2011/05/kitre-bebek-ve-vucut-olculeri.html>,
Erişim Tarihi: 15/ 04/ 2014

2.1. Vücut Tipleri

Anatomi insan vücudunun normal şekil ve yapısını, vücudu oluşturan çeşitli organları, bu organlar arasındaki normal ilişkileri inceleyen bir bilimdir. Makroskobik anatomi ise; insan vücudunun dış şekil ve yapısını inceleyen anatomi biliminin bir koludur.

İnsan vücudunun şekil ve yapı bakımından normal olduğunun tespit edilebilmesi için genel olarak kabul edilen bir ölçüye ihtiyaç vardır. Giysi tasarımcıları, makroskobik anatomiden büyük ölçüde yararlanmaktadır. Bir giysinin istenilen amaca yönelik tasarlanabilmesi için insan vücudunun fiziksel özelliklerinin ve oranlarının bilinmesi gerekir.

İnsan vücutları arasında önemli tip farklılıkları bulunmaktadır. Vücut tiplerindeki farklılıkların yanı sıra, aynı tip vücudun bölümleri arasındaki oranlarda da değişimler vardır.

İnsan vücut ve organlarının yapı ve şekil bakımından farklı olması bütün canlılara ait bir özelliktir. Bu özelliğe ‘Variabilite’ adı verilir. Variabiliteyi etkileyen üç ana faktör vardır. Bunlar; cinsel farklar, yaş farkları, ırk farklarıdır.

İnsanları yalnız cins, yaş ve ırk ayrımlarına göre gruplandırmak, insan vücudu ve çeşitli organlarının büyüklük şekil ve yapı bakımından normal sınırlarını çizmek

organların ve vücudun çeşitli parçaları arasındaki oranları belirlemek için yeterli değildir. Aynı topluma ait bireyler arasında bile önemli farklılıklar görülebilmektedir. Bu güçlüklerin yenilebilmesi için aynı cins, aynı yaş ve aynı ırka ait insanlar, aralarındaki önemli ayrıntılara göre daha küçük gruplara ayrılarak tanımlanmalıdırlar. Aynı toplum ve coğrafyada ki insanların fiziksel boyutlarında da belirli zaman aralıklarıyla değişimler yaşanabilmektedir.

Vücudun dış görünüşüne bakılarak William Sheldon tarafından Somatipleme adıyla bilinen sistemle,

- Endomorfi,
- Mezomorfi,
- Ektomorfi olarak üç tip şeklinde belirlenmiştir.

İnsan vücut yapısı ve özellikleri incelendiğinde şu farklılıklar görülür:

- Vücut üç boyutludur (en, boy, derinlik).
- Vücut bölümlere ayrılır (beden, baş, kollar, bacaklar).
- Vücut bölümleri arasında orantı vardır.
- Duran vücut ölçüleri ile hareket halindeki vücut ölçüleri farklılık gösterir.
- Vücutlar; kadın, erkek ve çocuk vücutları olarak gruplandırılır.
- Normal vücut yapılarında tipik bireysel farklılıklar görülür.

İnsan vücut tipleri; kadın, erkek ve çocuk olarak incelendiğinde ise çeşitli gruplara ayrılmaktadır:

Kadın Beden Tipleri

Boya Göre:

- Kısa beden tipi
- Uzun beden tipi
- Normal beden tipi

Vücut Tipine Göre:

- Dar basenli bedenler
- Normal basenli bedenler
- Geniş basenli bedenler

Erkek Beden Tipleri

- İnce uzun beden tipi
- Normal standart beden tipi
- Kısa tıknaz beden tipi

- Şişman göbekli beden tipi

Kadın vücutları erkek vücutları ile karşılaştırıldığında vücut oranları bakımından genel olarak şu farklılıklar görülür:

- Kısa boy
- Dar omuz ve göğüs kafesi
- Geniş leğen kemikleri
- Uzun üst beden (düşük kalça)
- Yuvarlak formlar

Çocuk Beden Tipleri

- Bebek beden tipi
- Erkek ve kız çocuk beden tipi
- Genç erkek ve genç kız beden tipi (garson tip)

Çocukta vücut oranları gelişmiş vücut oranlarından farklılıklar gösterir. Yaşın ilerlemesiyle büyüklerin yapısına doğru değişim gerçekleşir. Çocuk ve genç vücutları aşağıdaki şu özellikleri gösterirler;

- Tam boy ile karşılaştırıldığında büyük bir baş,
- Çeneden göbeğe kadar büyüklere benzeyen uzunluk oranları,
- Tam boy ile karşılaştırıldığında büyüklere oranla daha uzun bir gövde,
- Daha dar bir göğüs kafesi,
- Tam boy ile karşılaştırıldığında kısa kol ve bacaklar.

Çocuk vücutlarının gelişimi süresince sadece boyda ve en olarak değil, aynı zamanda orantılarda da, değişme yaşanmaktadır. Erkek çocuklarının da gelişimleri daha geç, ancak kız çocukları ile aynı oranlarda olmaktadır (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 3-4-5).

2.2. Ergonomi

Yunanca “iş yasası” anlamına gelen ergonomi sözcüğü dilimize “iş bilim” olarak aktarılmaktadır. Aynı sözcüğün karşılığı; “human engineering” olarak geçmektedir (Sabancı, 1989: 20).

Ergonomi; insanların anatomik özelliklerini, antropometrik karakteristiklerini, fizyolojik kapasite ve toleranslarını göz önünde tutarak, endüstriyel iş ortamındaki tüm faktörlerin etkisi ile oluşabilecek, organik ve psiko-sosyal stresler karşısında, sistem verimliliği ve insan-makine-çevre uyumunun temel yasalarını ortaya koymaya çalışan, çok disiplinli bir araştırma ve geliştirme alanıdır (Erkan, 2005: 13).

Ergonominin yaygın olarak kullandığı belirli başlı bazı tanımlar şu şekildedir:
Ergonomi; çalışanların biyolojik, psikolojik özelliklerini ve kapasitesini göz önünde bulundurarak ‘insan-makine-çevre’ uyumunun doğal ve teknolojik yasalarını ortaya koyan çok disiplinli bir bilim dalıdır (İncir, 1980: 8).

De Montmollin ergonomiyi; bir tek teknoloji olarak tanımlamakta ve ergonominin uygulanabilir özelliğini vurgulamaktadır. (Çelebioğlu, 1990: 2).

Hemen hemen her kavramın bir tarihçesi olduğu gibi, ergonomi kavramının da geçmişten günümüze gelen bir tarihçesi mevcuttur:

Ergonomik deneyimlerden insanlar, bilinçli veya bilinçsiz ilk çağdan beri yararlanmışlardır. Ancak ergonomi bilim dalındaki ilk çalışmalar F.W.Taylor’a aittir (Sabancı, 1999: 3).

Yaratıcı bir makine mühendisi olan Taylor, 18.yüzyılın ikinci yarısında, ‘iş düzeni’ anlayışını geliştirmiş ve iş görenlerin daha üstün bir verim ile çalışabilmesi için de, çeşitli teoriler ortaya atmış bulunmaktadır (Erkan, 2005: 19).

Ergonomi bilim alanının ilk adımları uygulamalı psikoloji uzmanlarınca atılmıştır. Munsterberg’in 1913 yılında yayınladığı ‘Endüstriyel Etkinliklerde Psikoloji’ yapıtı, bu konuda öncü bir eser olmuştur. 1921 yılında ise Cambridge Üniversitesi’nde ilk ‘Deneysel Psikoloji Laboratuvarı’ kurulmuştur. Birinci Dünya Savaşı ardından İngiltere’de bir ‘Yorgunluk Araştırmaları Enstitüsü’nün kurulmasına kadar, adı geçen kurul, deneysel çalışmaları ve uygulamalı araştırmaları desteklemiştir (Erkan, 2005: 19-20).

Ergonominin gelişimi 2.Dünya Savaşı sırasında büyük bir hız kazanmıştır. 2.Dünya Savaşı süresince askeri alandaki teknolojik rekabet, bu hız artışının en büyük nedeni olarak gösterilmektedir. Bu sıralarda da yeni üretilen makinelerde, düşünülen başarının elde edilememesi, teknolojik uygulamalarda insan özelliklerinin mutlaka dikkate alınması gerekliliğini ortaya koymuştur (Sabancı, 1999: 3).

İnsan-makine sistemleri düşüncesi önemsenmediğinden, savaş süresince, insan ya da makine hataları nedeni ile pek çok kişi hayatını kaybetmiştir. Konunun derinliğine incelenmesi sonunda da, geliştirilecek her türlü araç ve gerecin tasarımında insan faktörünün dikkate alınmasının ne derece önemli olduğu açıklanmıştır (Erkan, 2005: 20).

Daha sonraları, insan beceri ve yeteneklerine göre yapılan yeni tasarımların büyük yararlar sağladığı bilinmektedir. Savaş sonrası çok sayıda araştırmacının insan-iş başarısı üzerinde çalışmalarını sürdürdüğü görülmektedir. Bu konudaki

çalışmaların ‘Ergonomi’ olarak adlandırılması da 1949 yılında ilk kez bu konsey tarafından yapılmıştır. Konseyin çalışmaları, İngiltere dışında da çok yoğun bir ilgi görmüştür. Bu ilgi, 1964’te Uluslararası Ergonomi Derinliği’nin (The Ergonomics Society) kuruluşunu hazırlamıştır (Sabancı, 1999: 3).

Ülkemizde ise ergonomi; son 20 yıldan bu yana, üniversitelerin lisans ve yüksek lisans programları arasında yer almaktadır. Daha yakın zamanlarda işletme fakülteleri ve hatta psikoloji bölümlerinin ders programları için edilmiş olup 1994’ten bu yana da Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Bölümü, Hazır Giyim Öğretmenliği programlarında da yer almaya başlamıştır (Sabancı, 1989: 23).

Ülkemizde ergonomi görüşünün iş dünyasına tanıtılmasında, Milli Prodüktivite Merkezi’nin önemli katkıları olmuştur.

2.3. Antropometri ve Antropometrik Boyutlar

Antropometri; insan vücut ölçüleri, vücut hareketleri ile bu hareketlerin frekans ve sınırları gibi vücut özelliklerini inceleyen bir bilim dalı veya disiplindir.

‘Antropometri’ kelimesi insan vücudunun ölçülmesi anlamına gelir. Yunancadaki antropos ‘insan’ ve metron ‘ölçü’ kelimelerinden meydana gelir. Antropometrik veriler ergonomide, iş alanlarının, aletlerin, mobilyaların ve giysilerin fiziksel ölçülerini belirlemede kullanılır. Böylece ‘görev, insana uygun hale getirilir’ ve alet veya ürünün ölçüleri ile onu kullanan insanın ölçüleri birbirine uyumlu hale getirilir (Sabancı, 1999: 117).

İnsan toplulukları arasında vücut ölçüleri ve oranları açısından oldukça farklı varyasyonlar görülmektedir. Her toplum için gerekli olan; kendi standartlarını oluşturulması ve tasarımlarında bu değerlerin göz önünde bulundurulması durumudur. Antropometri, antropolojik sınıflama ve karşılaştırmada kullanılmak üzere insan vücudundan alınan ölçümleri içermektedir.

Antropometri; genel anlamıyla insan bedeninin nesnel özelliklerini, belirli ölçme yöntemleri ve ilkeleriyle, boyut ve yapı özelliklerine göre sınıflandıran sistematik bir tekniktir.

Günümüzde beden tipi ve boyutları çalışmalarında sıkça kullanılan bu tekniklerden birisi de antropometridir. Ölçüler için belirlenmiş vücut noktalarını seçerek özel pozisyonlar ve ölçüm teknikleri kullanılır. Antropometride ölçülen boyutlar, uzunluk, genişlik, çevre, yükseklik, ağırlık, deri kıvrımı kalınlıkları gibi farklı değişkenlerdir.

Rönesans'ta; Leonardo, Dürer ve diğer sanatçılar vücut oranlarıyla ilgilenmişlerdir. 19.yy boyunca sistematik antropometrik ölçümler düzenli olarak artmaya başladı. Antropolojik ve etnolojik olarak topluluklar farklı ülkelerde organize edildi. Boyd (1980) ve Taner (1981)'e göre antropometri ilk kez beden boyutları üzerinde çalışmalar yapan Alman tıp doktoru Sigmund Elzholtz tarafından çağımıza uygun olarak kullanılmıştır.

Antropometri çok objektif olmakla birlikte insanı biyolojik ve fonksiyonel boyutları yönünden de incelemelidir.

Beden üzerinde yüzlerce antropometrik nokta vardır ve buna karşılık gelen yüzlerce ölçü alınabilir. Dikkat edilecek nokta, belirlenen ölçülerin amaca uygun olmasıdır.

Antropometri bir sonuç değil, sonuca ulaşma yoludur. Sonuca ulaşma yolunda ölçülerin seçiminin, üzerinde çalışılan konuya uyumu ve doğru yanıt verebilme niteliği önem kazanır.

Antropometrik veriler çeşitli ırklar, etnik yapı, farklı sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik toplumlar, cinsiyetler ve değişik gelişim evreleri arasında farklılık gösterirler. Bu yüzden üzerinde çalışma yapılan grubun tüm özelliklerinin önceden incelenmesi gerekir.

Ülkemizde yapılan antropometrik çalışmaların çok sınırlı olduğu bilinmektedir. Yapılan çalışmaların çoğunun ülke genelinden çok yöresel nitelikte oldukları göze çarpmaktadır (Güleç, 2005:belirsiz).

Antropometrik veriler birbirine hiç benzemeyen eşyaların ölçülerini optimize etmemize yarar. Örneğin; diş fırçalarının sap uzunluğu, şişelerin ve kavanozların tepesindeki vida yivlerinin derinlik ve çapları, otomobillerde bulunan takım çantasındaki el aletlerinin ölçüleri, TV, videokaset kaydedici, radyo gibi aletlerdeki el ayar düğmelerinde antropometriye ihtiyaç vardır.

Diğer yandan, gövde ölçüleri ve oranları değişik topluluk ve ırklarda büyük ölçüde farklılık gösterir. ABD'li bir üretici malını Orta ve Güney Amerika'da, Güneydoğu Asya'da satmak istiyorsa ürün boyutlarını optimize ederek dünyadaki en küçük ölçülere sahip Meksikalı veya Vietnamlı kullanıcılara da uygun olmasına dikkat etmelidir.

Bir araştırmada, antropometrik özelliklerin tasarımındaki önemi aşağıdaki gibi açıklamıştır: Bir alet ABD'li erkek nüfusunun %90'ına uygun olmak üzere tasarlanmışsa, bu alet kabaca %90 oranında Alman'a, %80 oranında Fransız'a, %65

oranında İtalyan'a, %45 oranında Japon'a, %25 oranında Tayland'lıya ve %10 oranında Vietnamlıya da uygundur.

Genellikle bir ürünü toplumdaki insanların tümüne uygun olacak boyutta üretmek pratik değildir ve çok pahalıdır. Çok sayıda ürün kullanıcıların büyük bir bölümüne uygun olacak şekilde kütleli olarak üretilmektedir. Toplu üretimi yapılan eşyaların tasarımında, ergonomistin görevi önce ürünün nasıl kullanılacağını tanımlamak, sonra da kullanılabilirliği etkileyecek unsurları belirlemektir. Bu işleme kullanıcı toplumunun antropometrik değerlerinin tasarımda dikkate alınması zorunluluğu da dâhildir. Böylece belirli bir ürünün tasarımında kullanılacak uygun antropometrik ölçüler belirlenebilir. Ayrıca muhtemel müşteri/kullanıcı grubun verileri elde edilerek ürünün bu kişilere uygunluğu sağlanabilir (Sabancı, 1999: 118).

Antropometrik veriler sağlanırken bilim adamları topluluklar üzerinde birçok çalışma yapmıştır.

Marras ve Kim (1993), 384 erkek ve 124 kadından 12 antropometrik değişken ile ilgili ölçümleri sunmuşlardır. Abeysekera ve Shahnava (1989) endüstriyel olarak geliştirmekte ve gelişmiş ülkelerden veriler sunarak global pazarlar için tasarım yapmanın sorunlarını tartışmıştır. Uluslararası Standardizasyon Örgütü antropometrik ölçümlerin standardizasyonu üzerine bazı çalışmalar yapmıştır.

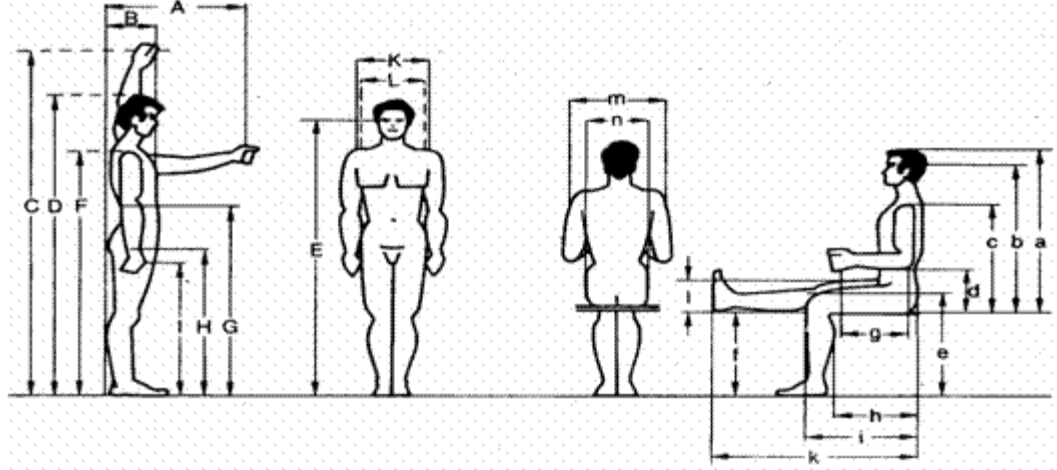
Çocukların antropometrisi ile ilgili belirli bazı veriler mevcuttur. Ancak bunlar da tasarımcılar için sınırlı derecede yararlıdır. Çünkü klinisyenler ve fiziksel antropologlar tarafından elde edilmiştir ve belirli toplulukların büyüme oranlarını tanımlamaya yönelik verilerdir (Örneğin; boy ve beden ölçülerinin yaşla orantılı ilişkilerini incelemeye yöneliktir). Bu amaçlar için veriler ancak aynı topluluğun örnek oluşturacak bireylerinden alınarak kullanılabilir (Sabancı, 1999: 118-119).

Antropometrik veri tipleri iki kısımda incelenmektedir:

- 1) Yapısal Antropometrik Veriler
- 2) Fonksiyonel Antropometrik Veriler

Antropometrik boyutların ölçümünde; uzunluk ölçüleri ve açısal değerler dikkate alınır.

Bu konuda önlem olarak; esas ölçümlere başlamadan önce ön ölçümler yapılmalı, bunlara göre çalışma alanları çizilerek boyut kontrolü yapılmalıdır. İnsan vücudu üzerinde 300 den fazla farklı boyut belirtilebilmektedir (Roebuck ve ark. , 1975).

Tanımı	erkek			kadın		
	alt sınır	ortalama değer	üst sınır	alt sınır	ortalama değer	üst sınır
Avakta						
A Öne doğru uzanma mesafesi	622	722	787	616	690	762
B Göğüs derinliği, ayakta	233	276	318	238	285	357
C İki kol ile yukarı doğru uzanma mesafesi	1910	2051	2210	1748	1870	2000
D Boy	1629	1733	1841	1510	1619	1725
E Göz yüksekliği	1509	1613	1721	1402	1502	1596
F Omuz yüksekliği	1349	1445	1542	1234	1339	1436
G Dirsek yüksekliği (ayakta, yerden)	1021	1096	1179	957	1030	1100
H Yerden ayağ arasına kadar olan mesafe	752	816	886	-	-	-
I El yüksekliği (yerden)	728	767	828	664	738	803
K Omuz (çukuntuları arası) genişliği	367	398	428	323	355	388
L Kalça genişliği (ayakta)	310	344	368	314	358	405
Oturarak						
a Üst vücut yüksekliği	849	907	962	805	857	914
b Göz yüksekliği (oturarak)	739	790	844	680	735	785
c Omuz yüksekliği (oturarak)	561	610	655	538	585	631
d Dirsek yüksekliği (oturarak)	193	230	280	191	233	278
e Diz yüksekliği	493	535	574	462	500	542
f Baldır yüksekliği (ayak dahil)	399	442	480	351	395	434
g Dirsek, avuç (kavrama eksen) mesafesi	327	362	389	292	322	364
h Vücut derinliği (otururken)	452	500	552	426	484	532
i Kalça - diz ucu mesafesi	554	599	645	530	587	631
k Kalça - ayak tabanı mesafesi	964	1035	1125	955	1044	1126
l Bölük kalınlığı	117	136	157	118	144	173
m Dirsek arası mesafe	399	451	512	370	456	544
n Kalça genişliği (otururken)	325	362	391	340	387	451

Şekil 2-8: Antropometrik Boyutlar

Kaynak: <http://enm.blogcu.com/kaslar-calismalari-ve-antropometri-5/2661306>, Erişim Tarihi: 27/05/2014

Antropometrik ölçüm yöntemlerinden istenilen yararın sağlanabilmesi için ölçümlerin belirli bir duyarlılıkta ve hatasız yapılması gereklidir.

Ölçüm yanlışlıklarını azaltmak için; ölçümlerin tekrarı, aynı ölçümün farklı yöntemlerle yapılması, benzer ölçümlerin belirli periyotlar ile kontrolü, ölçümler sırasında normal insan ölçülerini gösterir bir çizelgenin taşınarak kontrol yapılması gibi birçok önlemler vardır. Ölçümler sırasında bu önlemler dikkate alınarak hata oranı azaltılabilir.

Antropometrik ölçümlerin doğruluk ve duyarlılıklarına, giysi kalınlıklarına, yorgunluk ve fizyolojik değişkenler etkilidir. Gün boyunca sindirim olaylarından dolayı boyutlarda farklılıklar olmaktadır. Örneğin; vücudun mide çevresi yemek öncesi ve yemek sonrası farklıdır (Maraba, 2012: 19-20).

2.4. Anatomi, Ergonomi ve Antropometri Arasındaki İlişki

Anatomi; insan vücudunun normal şeklini ve yapısını; insan vücudunu oluşturan organları ve bu organlar arasındaki yapısal, görevsel ilişkileri inceleyen bilim dalıdır. İnsan vücudunun bu özelliklerinin incelenmesi antropometri bilimine yardımcı olmaktadır. Antropometrik ölçüler alınırken, insan vücudunun şekli ve yapısı ele alınır. İnsan vücudunun yapısı ve şekli bilinmeden antropometrik ölçüm sistemini kullanmak mümkün değildir. Bu açıdan anatomi, antropometri için gerekli olan alt yapıyı oluşturan bir bilim dalıdır. Antropometrik ölçümler ise; insan-giysi uyumunun temeline kaynak sağlar. Fiziksel olarak ergonomik olması gereken bir giysi, antropometrik ölçüm sistemlerinin oluşturduğu sonuçlara bağlı kalarak tasarlanır. Antropometri; insan vücudunun hareketi, fonksiyonları ve işlevleri sonucu giyside olabilecek değişikliklerin hesaplanmasına yardımcı olur. Teknik olarak açıklamak gerektiğinde:

Ergonomistler, insanların daha sağlıklı ortamlarda yaşaması ve verimli çalışması için çaba gösterirler. Bu çabalar genellikle farklı disiplinlerin ilke ve metotlarını bir arada kullanmayı gerektirir.

İnterdisipliner yaklaşımların en güzel örneklerini giysi tasarımı ve üretimi alanında görmek mümkündür. Giysi tasarımı sırasında, insanın fiziksel ve morfolojik özelliklerini belirlemeyi amaçlayan antropometrinin bilgilerine başvurmak başarılı bir tasarım oluşturmanın ilk koşullarından birisidir. Bilindiği gibi insan bedenleri hem bireyler arasında hem de toplumlar arasında farklılıklar gösterir.

Kimi toplumlar daha uzun boylu iken, kimilerinin kısa boylu olduğu bilinmektedir. Toplumların uzuvları, boylarına göre uzunken kısa da olabilmektedir. Bazı toplumlarda şişman bireylerin oranı çok yüksekken, bazı toplumlarda bu oran düşük düzeydedir.

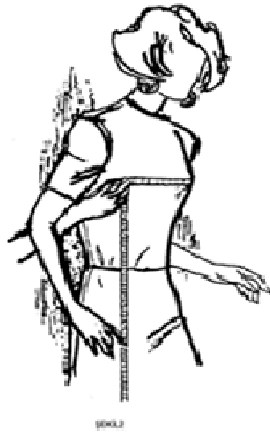
Bu tür statik özelliklerin yanı sıra, giysi tasarımcısı için insanın dinamik (hareket sınırlılıkları) özelliklerinin de bilinmesi gerekmektedir. Böylece, üretilecek giysinin hangi hareketlere ve bedensel fonksiyonlara cevap verilebileceği ön görülebilir.

Giysi tasarımı ve antropometri arasındaki iş birliğin daha kusursuz tasarımlara ulaşma yolunda önem taşıdığı açıktır.

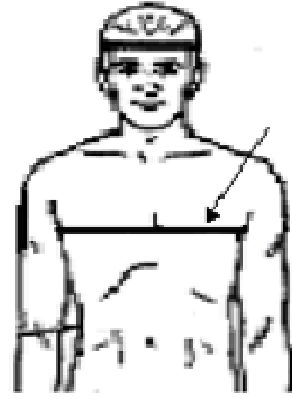
Tasarlanan giysilerin üretime yönelik uygulamalarında kalıp hazırlama aşamasında farklı sistemler kullanılmaktadır. Türkiye’de ise; diğer sistemlerin yanı sıra Müller Akademisi (Almanya) tarafından geliştirilen kalıp hazırlama sistemi de

kullanılmaktadır. Bu sistem, insan vücudunun anatomik yapısını dikkate alarak geliştirilmiş olup, ölçüler çıplak vücut üzerinden ya da giysi çeşidine göre belirli bir rahatlama payı verilerek mezürle alınır. Sistemin ölçüleri temel ve yardımcı ölçüler olmak üzere ikiye ayrılır. Temel ölçüler doğrudan vücut üzerinden, yardımcı ölçüler ise hesaplama yoluyla bulunur. İhtiyaç duyulduğunda yardımcı ölçüler de vücut üzerinden alınabilir. Bu sistem ülkemizde özellikle meslek liseleri ve meslek eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında temel kalıp hazırlama ve giysi konstrüksiyonu oluşturma eğitimlerinde öğretim metodu olarak kullanılmaktadır (Kuru v.d, 2008: 118-123).

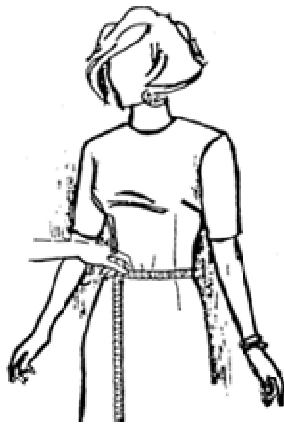
Müller sistemi ve Antropometrik sistem ile alınan bazı vücut ölçüleri:

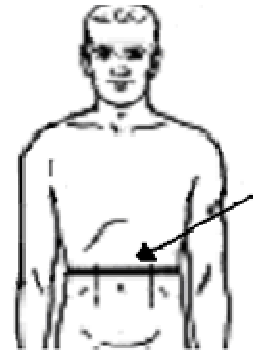
Müller göğüs çevresi ölçüsü

Antropometrik göğüs ölçüsü

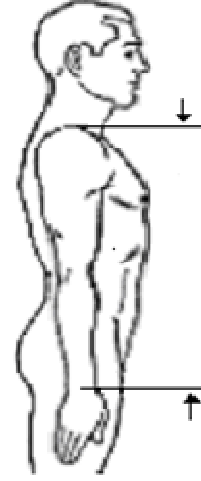
Müller bel çevresi ölçüsü

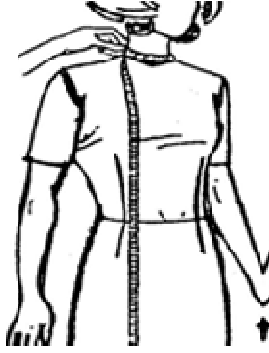
Antropometrik bel çevresi ölçüsü

Müller kol boyu ölçüsü

Antropometrik kol boyu ölçüsü

Müller boyun çevresi ölçüsü

Antropometrik boyun çevresi ölçüsü

Şekil 2-9: Müller ve Antropometrik Ölçü Karşılaştırılması

Kaynak: (Maraba, 2012: belirsiz).

3. OBEZİTE KAVRAMI ve NEDENLERİ

Obezite günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin en önemli sağlık sorunları arasında yer almaktadır. Obezite, genel olarak bedenin yağ kütlesinin yağsız kütleye oranının aşırı artması sonucu, boy uzunluğuna göre vücut ağırlığının arzu edilen düzeyin üstüne çıkmasıdır. Yetişkinlerde sinirsel, hormonal, kimyasal ve fiziksel mekanizmalarla vücut ağırlığı belirli bir düzeyde tutulmaktadır. Bu mekanizmaların bir veya birkaçındaki bozukluk, bu dengeyi olumsuz yönde etkilemektedir. Dengenin bozulması, beden ağırlığının değişmesiyle sonuçlanır.

Bir bireyde şişmanlığın veya kas kitlesi fazlalığının tanımlanabilmesi için vücut ağırlığının, vücut bileşiminin ve vücutta yağ dağılımının değerlendirilmesi gereklidir. Bu amaçla sahada ve klinikte antropometrik (insan ölçüleriyle ilgili) yöntemler ve laboratuvar yöntemleri kullanılmaktadır. İnsan ve hayvanların atomik, moleküler, hücresel düzeyde ve doku-sistem düzeyinde vücut bileşimleri benzerdir. Tüm vücut düzeyinde vücut bileşimi; vücut yapısı, şekli, görünüş ve fiziksel özellikleri ile ilgilidir. Bu amaçla çok sayıda ölçüm yöntemleri kullanılmaktadır. Antropometrik ölçümler beslenme durumunun saptanmasında kas ve yağ deposunun göstergesi olmaları nedeniyle önem taşımaktadır. Antropometrik ölçümler sürekli ve düzenli olarak kullanıldığında bireyin beslenme durumu doğru bir şekilde değerlendirilir. Sıklıkla kullanılan yöntemler; vücut ağırlığı ve boy uzunluğunun ölçülmesi, vücut yağı ve yağsız vücut kitlesinin saptanması olarak bilinmektedir.

Obezite genellikle yanlış ve aşırı beslenme sonucu ortaya çıkan bir hastalıktır. Obezitenin nedenlerine bakıldığında; genetik, metabolik, hormonal, hipotalamik (beyindeki hipotalamus bölgesinden kaynaklı, psikolojik, sosyo-ekonomik, beslenme ve fiziksel aktivite düzeyi) gibi birçok etmen bir arada düşünülmektedir.

Genel olarak obeziteye neden olan etmenler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- a) Yaş (ilerleyen yaşlarda obezite görülme sıklığı)
- b) Cinsiyet (Kadınlarda obezite görülme sıklığı)
- c) Sosyo-kültürel etmenler
- d) Eğitim düzeyi ve gelir durumu (Gelişmiş ülkelerde ve gelir düzeyi yüksek bireylerde obezite görülmesi)

- e) Medeni durum (Evlilik sonrası dönemde obezite görülme sıklığı)
- f) Hormonal ve metabolik etmenler
- g) Genetik etmenler
- h) Hareket yetersizliği
- i) Aşırı ve yanlış beslenme alışkanlıkları
- j) Sık aralıklarla çok düşük enerjili diyetler uygulama
- k) Sigara kullanım durumu
- l) Alkol tüketim durumu
- m) Kullanılan bazı ilaçlar

İlerleyen yaşla birlikte “bazal metabolik hız” (BMH) yavaşlamakta, enerji harcaması azalmaktadır. Diyetle enerji alımı sınırlandırılmazsa, vücut ağırlığında da artışı görülmektedir. Yapılan çalışmalarda özellikle ilerleyen yaşlardaki kadınlarda obezite görülme sıklığının, erkeklere oranla daha yüksek olduğu gösterilmektedir. Obezitenin bir diğer nedeni de, sık aralıklarla çok düşük kalorili diyet uygulanmasıdır. Hızlı ağırlık kayıpları çoğunlukla vücuttan su kaybı ile ilişkilidir ve normal beslenme düzenine geçince hızla geri alınmaktadır. Bu da bazal metabolik hızın yavaşlamasına neden olmaktadır. Tekrar diyetle başladığında ağırlık kaybı daha zor ve yavaş seyretmektedir. Oluşan bu döngü uzun dönemde şişmanlıkla sonuçlanmaktadır.

Obezitenin gelişimine zemin hazırlayan önemli nedenlerden biri de fiziksel aktivite yetersizliğidir. Fiziksel aktivite şişmanlığın önlenmesinde olduğu kadar, diyet yapmakta olan kişilerde yağsız vücut kitlesi koruyarak, yağ kitlesinin kaybolmasına yardımcı olur (“Bilim ve Teknik”, 2007).

Dünya genelinde obezite görülme sıklığını etkileyen faktörler arasında; kalıtım, yaş, cinsiyet, besin tüketimi ve beslenme alışkanlıkları, yaşam tarzı veya alışkanlıkları yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verilerine göre, dünyada 400 milyonun üzerinde obez ve 1,6 milyar civarında da hafif şişman birey bulunmaktadır. 2015 yılında bu oranın sırasıyla 700 milyon ve 2,3 milyara ulaşacağı düşünülmektedir. Sosyo-ekonomik gelişime paralel olarak, çevresel ve davranışsal değişiklikler toplumda obezite sıklığının artmasında önemli bir nedendir. Obezite sıklığının en düşük olduğu ülkeler; Çin (%3,8), Singapur (%6,7), Pakistan (%7- 8) olup; en yüksek olduğu ülkeler de Nuru (erkeklerde %85, kadınlarda %93) ve Samoa’dır (%75). Avrupa ülkelerine bakıldığında, Güney Avrupa ülkelerinde obezite sıklığı Kuzey Avrupa ülkelerinde olduğundan daha yüksektir. Genel olarak,

erkeklerde bu oran %10-20, kadınlarda %10-25 arasında değişirken, son on yılda yaklaşık olarak %10-40'lık bir artış görülmüştür. Özellikle, İngiltere'de 1980'den sonra obezite sıklığındaki artış oldukça dikkat çekicidir (erkeklerde %61, kadınlarda %52).

Ülkemizde obezite sıklığını saptamaya yönelik çalışmaların sayısı ulusal düzeyde fazla değildir. Boy uzunluğuna göre vücut ağırlığının değerlendirildiği Türkiye 1974 Beslenme, Sağlık ve Gıda Tüketimi Araştırması verilerine göre; ülkemizde şişmanlık hızı erkeklerde %7,6, kadınlarda %25 iken; 1984 verilerine göre bu hızlar sırasıyla %12,9 ve %33.3 olarak rapor edilmiştir. Türkiye'de Obezite Prevalans Çalışması; İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Metabolizma ve Diyabet Birimi, Obezite Araştırma Ünitesi, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) ve TC Sağlık Bakanlığı'nın ortaklaşa çalışmasıyla, uluslararası prevalans örneklem seçim kriterlerine göre belirlenen 24.788 (Kadın: 13.708, %55,3; Erkek: 11.080, %44,7) yetişkin (>19 yaş) birey üzerinde yapılmıştır. Beden Kitle İndeksi >30 kg/m² baz alınarak yapılan çalışmada, Türkiye'de şişmanlık oranı %22,3 bulunmuştur.

Şişmanlık derecesinin belirlenmesi için Vücut Kitle İndeksi hesaplama yöntemi uygulanır:

VKİ yani Vücut Kitle İndeksi, vücut ağırlığının (kg cinsinden), boyun (metre cinsinden) karesine bölünmesi ile hesaplanır:

$$VKİ = \text{kg} / \text{m}^2$$

Örn: 75kg ağırlığında ve 1.80 boyunda bir bireyin Vücut Kitle İndeksi 23 tür.

VKİ sonucu; çocuklarda, hamile kadınlarda ve vücut geliştirme sporu yapan kaslı kişilerde doğru çıkmayacaktır. Bunun dışında her iki cinsiyet için, tüm yaşlarda bu değer kullanılır.

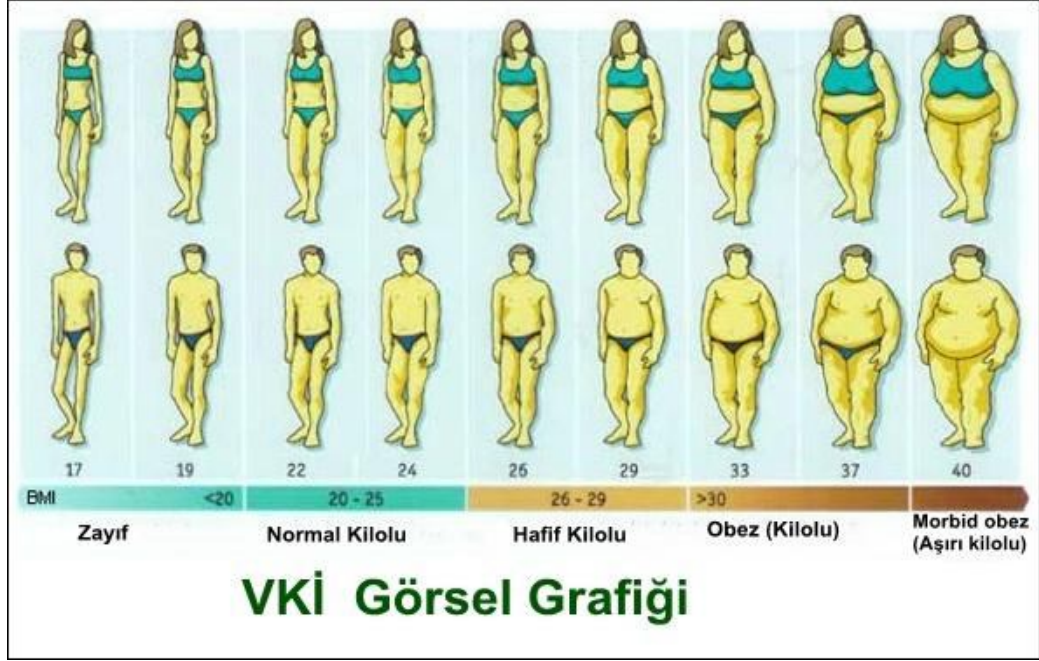
Eğer Kişinin Vücut Kitle İndeksi (VKİ);

25 den küçük ise "Sağlıklı Kilo",

25 - 29.9 arasında ise "Kilolu",

30 - 39.9 arasında ise "Obez",

40'tan büyük ise "Morbid Obez" aralığına girer (Obezitenedir, 2014).

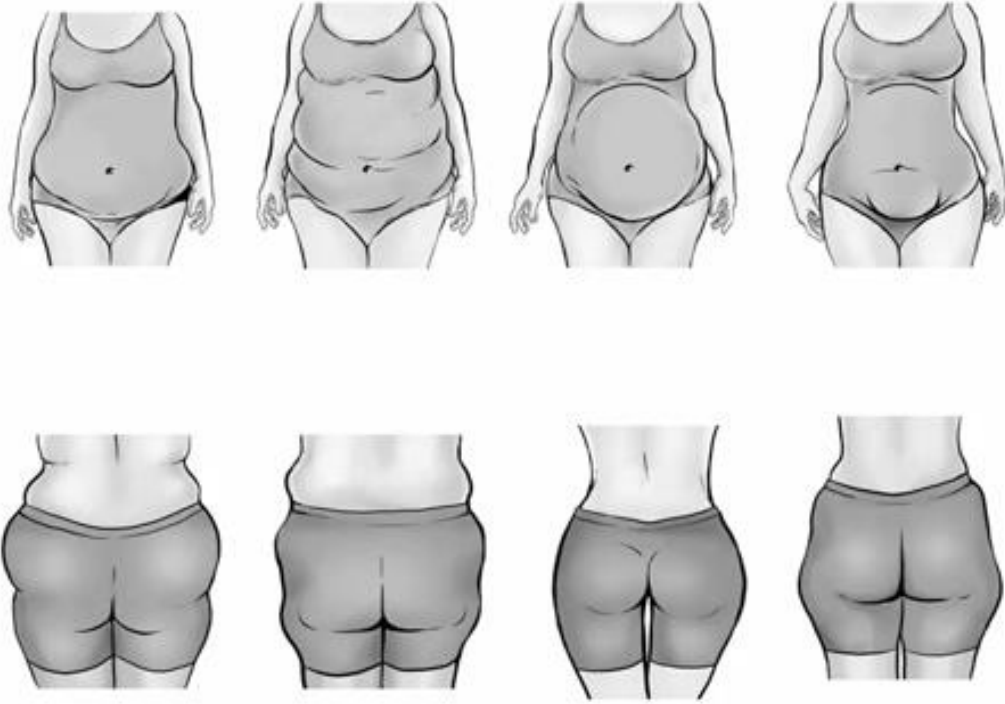

Şekil 3-1: Vücut Kitle İndeksi Grafiği

Kaynak: <http://www.nettedavi.com/Hesaplama/Vucut-Kitle-Indeksi-VKI-Hesaplama/1/>, Erişim Tarihi: 15/ 04/ 2014

Öte yandan obezite, insan bedeninde bireysel farklılıklara neden olur. Bunun nedeni; kilolu insanlarda yağlanma sonucu oluşan fazlalıkların, her bünyede farklı yerde birikmesi ve dağılmasıdır. Örneğin 46 beden kıyafet giyen 3 farklı kadın tipi incelendiğinde:

Bölgesel yağlanma sonucu bu üç kadından bir tanesinin bel bölgesi, diğerinin kalça bölgesi ve diğer bir kadının göbek/karın bölgesinde fazla kilo görebilmek gibi bir ihtimal vardır. Bunlar, insan fizyolojisinin farklı metabolik özelliklere sahip olmasının bir sonucudur. Bölgesel kilolanmalar, bireysel farklılıkları ortaya çıkartır.

Şekil 3-2: Kadın Bedeninde Bölgesel Yağlanmalar

Kaynak: <http://www.kadin.net.tr/guzellik/vucut-tipine-gore-giyim.html> , Erişim Tarihi: 15/ 04/ 2014

Şekil 3-2’de, 4 farklı insan tipinde aynı vücut bölgesinde farklı bölümlerde yağlanmalar gözlemlenebilmektedir. Her bir bedenin karın ve basen kısmında yağlanmalar mevcuttur. Fakat bu yağlanmalar, fizyolojik özelliklerden dolayı, her bir bireyde farklı noktalarda ve oranlardadır.

Şekil 3-3: Vücut Tiplerinde Yağlanma Türleri

Kaynak: <http://www.kadin.net.tr/guzellik/vucut-tipine-gore-giyim.html>, Erişim Tarihi: 15/ 04/ 2014

Şekil 3-3’te, insan vücutlarındaki bölgesel yağlanmayı gösteren bir durum söz konusudur.

3.1. Şişmanlık ve Giysinin Bedene Uyumu Arasındaki İlişki

Aşırı şişmanlama ile oluşan obezitenin gelişiminde psikososyal faktörlerin etkisi olduğu gibi, obezite sonucu ortaya çıkan bir takım psikososyal faktörler de bulunmaktadır.

Obez bireylerin yaşadığı en büyük sosyal sorunlardan biri de iş yaşamı, sosyal yaşam ve kişiler arası ilişkilerdeki önyargı ve ayrımcılıktır (Değirmenci, 2006: 14-15).

Obez hastası kişiler, kimi zaman girdikleri ortamlarda önyargı içeren durumlar ile karşı karşıya kalabilmektedirler.

Bununla ilgili olarak 1994 yılında yapılan bir çalışmada katılımcılara; normal kilolu olan ve makyaj ile aşırı kilolu yapılan aktörlerin videoya alınmış iş görüşmelerini değerlendirmeleri söylenmiştir. Başvuranın görünen kilosu, işe almadaki en kuvvetli kriterdir ve değişkenliğin %35'inden sorumludur. Başvuran; aşırı kilolu görüldüğünde, ortalama kiloda görüldüğüne oranla daha az seçilmektedir. Bu ön yargı aşırı kilolu görünen kadınlar için, erkeklere göre daha kuvvetlidir (Yücel, 2008: 30).

Bütün bu durumlar ile karşılaşan şişman kişide benlik algısı yönünde de olumsuz düşünceler gelişebilmektedir. Çünkü obezite sonucu, kişilerde fiziksel birçok değişimin yaşandığı gibi ruhsal yönden de değişimler yaşanabilmektedir.

Kişiler dış etkenler tarafından karşılaştıkları olumsuzluklar yüzünden, zaman içerisinde kendi başlarına kaldıklarında aynadaki yansımalarından da rahatsız olabilmekte ve benlik saygısının bireyde gün geçtikçe azalmasına sebep olabilmektedir.

Kişi kendini beğenmeme, bedeninden mutsuz olma, giydiği kıyafetleri yakıştıramama gibi ruhsal bir takım sorunlar yaşayabilmektedir.

Bunların yanı sıra kilolu olan kişi; kendini değersiz hissetme, başarısız olarak algılama, insanlar tarafından sevilmediğini düşünme durumlarını yaşayabileceği gibi; toplum tarafından da kabul görülmediği gibi bir duyguya kapılabilmektedir. İşte bu durumda kişinin benlik bilinci ve benlik saygısı zedelenmiş olmaktadır.

Bir kimsenin benlik bilinci; onun kendisiyle ilgili düşüncelerini, algılamalarını ve kanaatlerini içerir (Yücel, 2008: 26).

Benlik saygısının duygusal, zihinsel, toplumsal ve dolaylı olarak da bedensel öğeleri vardır. Kendini değerli hissetme, yeteneklerini ortaya koyabilme, başarma, toplum içinde beğenilir olma, kabul görme, sevilme, kendi bedensel özelliklerini

kabul ve benimseme, benlik saygısının oluşması ve gelişmesinde önde gelen etkenlerdir (Değirmenci, 2006: 14).

Benlik kavramı bir seferde gelişmez. Ergenlikte ve ilk yetişkinlikte son derece önemli olan dinamik ve yaşam boyu süren bir süreç içinde gelişir. Diğer insanlarla etkileşimden ya da kişinin kendi duygu ve düşüncelerinden ortaya çıkar (Yücel, 2008: 26).

Şişman fizyolojisine sahip bazı insanların zedelenen benlik imgeleri, psikolojilerini de olumsuz etkilediği için gerek kendi sosyal çevrelerinde, gerekse toplum yaşantısı içerisinde olumlu gözlemlenebilmek ve kabul görebilmek adına kıyafetlerine dikkat ettikleri bu çalışma için yapılan anket sonucunda gözlemlenmiştir.

Benlik kavramı üç ayrı biçimde incelenebilir. Bunlar:

- 1) Bireyin 'algıladığı benliği' ,
- 2) Başkalarının onu nasıl değerlendirdiklerine dair inanışlarını içeren 'başkalarının gözündeki benliği' ,
- 3) Gelecekte ulaşmak istediği 'ideal benliği' dir (Özoğlu, 1976: belirsiz).

Tüm bu açıklananlara dayanarak diyebilmek mümkündür ki; şişman fizyolojisine sahip insanların oluşturmak istedikleri ideal benlik, çevrelerine karşı güzel ve dikkat çekici görünmektir. Kişi; bu sayede öz güven açısından kendini daha emin ve psikolojik olarak daha rahat ve iyi hissedecektir. Çünkü giyim ile oluşturulabilecek hoş bir görüntü insanın ilk intibasının karşıdaki kişiye bir yansımadır.

Kişi görünmek istediği 'ideal vücut' kavramına yaklaştıkça, benlik saygısı artmakta ve yaşadığı toplumsal uyum problemleri ortadan kaybolmaktadır. Aksi takdirde vücuttaki şişmanlama durumu arttığında kişi, fiziksel ve psikolojik birçok konuda kendini rahatsız hissetmektedir.

Bu sebepten dolayı giysi ve giysi seçimi; şişmanlık durumunda önemli bir rol oynamaktadır. Şişmanlama sonucu her geçen gün daha da dar gelen kıyafetler, kişinin kendi bedeninden dolayı duyduğu mutsuzluklar, ergonomik olmayan giysiler yüzünden gün içerisinde yaşadığı tüm sıkıntılar büyük beden giyim konusu içerisinde yer almalıdır. Çünkü şık ve ergonomik bir giysi; şişmanlama sonucu rahatsızlık duyan bir kişi için önemli bir durumdur.

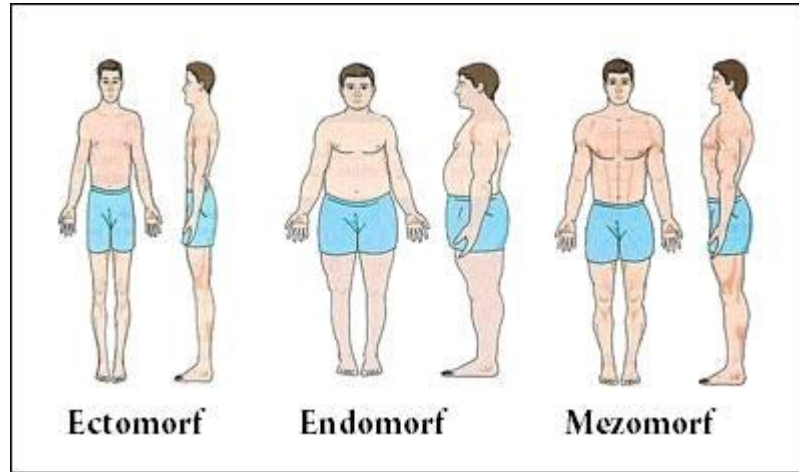
Aynı zamanda insanlardaki fiziksel ve ruhsal farklılıklar; doğal olarak farklı giyinme beklentilerine sebep olmaktadır.

Yapılan anket çalışması sonucunda; günümüzde büyük beden bayan kıyafet firmalarının; tüketicilerin beklentilerini yeteri kadar karşılamadığı tespit edilmiştir. Kişilerin fizyolojik ve psikolojik konforları açısından büyük beden kıyafetlerde şık, modern, ergonomik yönden uyumlu giysilerin tasarlanması ve üretilmesi gerekmektedir. Bunun için de; kadın beden tipi dikkatlice analiz edilmeli ve antropometrik ölçümler sonucu elde edilen veriler kullanılmalıdır.

Çünkü normal kalıbın serileştirilerek genişletilmesi, şişman kişilerde kıyafet konforunu çoğu kez karşılayamamaktadır. Yine bu tez çalışması için yapılan anket sonuçları bu cümledeki durumu olumlu yönde desteklemektedir.

Şişmanlama sonucunda beden asimetric bir hal aldığı için; antropometrik veriler ile hazırlanan kalıplar; ergonomik uyum konusuna da dikkat edilerek hazırlandığında, şişman beden-giysi uyumu açısından daha konforlu olacaktır. Fiziksel farklılıkların, farklı vücut tiplerinin ve bölgesel oluşan kiloların çeşitliliğini göz önünde bulundurduğunda giysilerin şişman kadın bedeni ile uyumlu bir hal alması için bu ölçümlere dikkat edilmelidir. Bu sayede de şişman kişi kendini hem psikolojik hem de fizyolojik açıdan rahat hissedeceği için, oluşabilecek sorunların önüne geçilebilmektedir.

3.2. Sheldon Sınıflandırması

Şekil 3-4: Sheldon Sınıflandırması

Kaynak: (Maraba, 2012: belirsiz).

Sheldon sınıflandırması, insanları belirli başlı 3 tip altından toplar:

1. Endomorf (sindirimsel tip)
2. Mezomorf (kassal tip)
3. Ektomorf (beyinsel tip)

Sheldon, söz konusu 3 tipi oluştururken 4000 kolej öğrencisinin çıplak halde ön, yan ve arkadan çekilmiş boy fotoğraflarından yararlanmıştır. Bu sistemde, endomorf, mezomorf ve ektomorf unsurların her biri 1'den 7'ye kadar derecelendirilmiştir. Öyle ki; ortalama bir tip her kategorinin orta değerleriyle tanımlanır, yani 4-4-4.

Nadir tipler ise; 7-1-1 endomorf, 1-7-1 mezomorf ve 1-1-7 ektomorf olarak gösterilir.

Somatotiplerin belirlenmesinde genel olarak 20-25 yaşları ölçüt olarak alınır. Çünkü kişi fiziksel görünümünü, normal bir beslenme rejimi takip ettiği takdirde ancak bu yaşlarda alır.

Sheldon, vücut tiplerinin belirlendiği ve resimlendirildiği bir atlas hazırlamıştır. Yalnız, bu sadece erkeklerle ilgili olup, kadınların somatotipi hakkında ne yazık ki böyle resimli bir atlas bulunmamaktadır. Ancak Sheldon' un ölçütleri kadınlara uyarladığında, erkeklere oranla daha fazla endomorf ile karşılaşmak mümkündür (Özbek, 1993: 80).

3.2.1. Endomorfik Beden Özellikleri

Küresel bir yapıya sahip olan endomorfik tipler, yuvarlak kafa, göğse kadar şişman göbek, zayıf kol ve bacaklar, kolun ve baldırın üst kısmında yağlanmalar, el ve ayak bileklerinin ince olması ile tarif edilebilirler. Bu tipler karakteristik özelliklerinden biri de; göğüs ve kalça derinliğinin göğüs ve kalça genişliğinden fazla olmasıdır.

3.2.2. Ektomorfik Beden Özellikleri

Aşırı ektomorflar çizgi adam olarak tanımlanır. Büyük kafa, geniş alın, küçük yüz, sivri çene ve burun, uzun yuvarlak boyun, ince dar göğüs, öne doğru dar omuzlar, uzun kollar, düz karın, ince uzun bacaklar, belirgin kalçalar, ektomorfların en belirgin özellikleridir. Kasları ve deri altı yağları fazla değildir.

3.2.3. Mezomorfik Beden Özellikleri

Aşırı mezomorflar, klasik herkül tipleridir. Sağlam kas ve kemikleri, uzun ve kuvvetli boyun, geniş göğüs, geniş omuzlar, adaleli kol, kalın bilek, el ve parmaklar, geniş adaleli karın, yuvarlak düşük bel, kaba kalça ve üst bacaklara sahiptirler. Mezomorfik tiplerin deri altı yağ miktarı minimumdur (Özbek, 1993: 80).

3.3. Somatotip Hesaplamalar

Vücut yapısının dış özellikleri dikkate alınarak yapılan fizik yapı öğelerine dayalı olarak belirtilen bir sınıflama olan somatotip değerlendirmeler, antropometrik ölçümler ile elde edilir.

1) Endomorfi: Bu tipin özellikleri kısa boyun, yüksek kare omuzlar ve gövdenin üzerinde karnın çok çıkık olmasıdır. Hiçbir kasın araya girmediği vücudun dış hatlarının boyunca bir pürüzsüzlük ve düzgünlük vardır.

2) Mezomorfi: Bu özellik sert, kuvvetli ve göze çarpan kaslılıkla beraber bir kare vücutla karakterizedir. Kemikler büyük ve kalın kaslarla çevrilidir. Bacaklar, gövde ve kollar genellikle kemik olarak iri yapılı ve fazla oranda kaslıdır. Bu tipin göze çarpan özellikleri ön kolun kalınlığı, el, bilek ve parmakların iriliğidir. Gövde büyüktür ve nispeten incedir. Karnın kasları dışarıdadır ve kalındır.

3) Ektomorfi: Bu vücut tipinde özellik olarak vücudun incelik, narinlik ve kibar görünümü göze çarpar. Kollar ve bacaklar uzun fakat gövde kısadır. Omuzlar dar ve kasların oranının azlığı vardır. Kişinin fiziğinin birçok bölgesinde kaslardan dolayı bir çıkıntı yoktur. Omuz çevresi kassal destekten ve kabarıklıktan mahrumdur.

Antropometrik ölçümler somatotip unsurların belirlenmesinde kullanılır. Ölçüler dikkatli alınmamış ise somatotipin belirlenmesinde sapmalar meydana getirir. Antropometrik ölçümde, her ne kadar basit gibi görünse de, güvenilir değerlerin elde edilmesi için deneyimli olmak gerekir (Zorba, belirsiz: 139-140). Gerçekte vücut yapılarının çoğu yukarıda açıklandığı gibi abartılmış biçimde değildir. Üç tipten her biri 7 puan üzerinden değerlendirilir. Değerlendirmede vücudun özellikleri dikkate alınır.

İlk sayı endomorfiyi, ikinci sayı mezomorfiyi, üçüncü sayı da ektomorfiyi belirler. Genelde somatotipler 3.4.4 – 4.3.3 – 3.4.3 olarak değerlendirilir. Somatotiplemede vücudu tanımlayan elemanlar, bağımsız olmadığından bir eleman artarken, diğer ikisi azalma eğilimi gösterir (Gürşahbaz, 2001: 29-30).

İnsanların vücutlarında normal yapıdan sapmalar ancak normalin belirli ölçüde üzerine çıkınca fark edilir. Normal yapıdan sapmalar:

- yüksek omuz (kısa boyun) , düşük omuzlar (uzun boyun),
- öne eğik omuzlar,
- Tek taraflı omuzlar,
- Öne veya arkaya eğik baş,
- Yüksek göğüs,

- Kuvvetli omuz kasları,
- Düz leğen kemiği ve düz kalça,
- Vücudun eğik veya sarkık duruşu (Yüksek leğen kemiği, öne sarkık kalça,yuvarlak sırt),
- Dik ve düz duruş (düz sırt, öne eğik göğüs kafesi),
- X duruşlu bacaklar (dizler içe dönük) ,
- () duruşlu bacaklar (dizler dışa dönük) ,
- Ters büyümeler (omurganın yana kayması, kamburluk, yerinden kaymış kalça gibi),
- Şişmanlık (erkeklerde genel karın kısmında, kadınlarda göğüs, kalça ve baldırlarda),
- Yaşlı insanlardaki sapmalar (boyun kısalması, sırtın yuvarlaklaşması, düz göğüs, öne eğik dizler) gibi özellikleri de normal yapıdan sapmalar olarak ortaya çıkmaktadır.

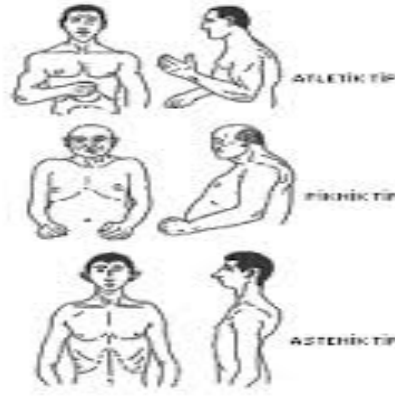
Bu nedenle de sistematik bir sınıflama yapılarak endüstriyel üretimi kolaylaştırmak konusunda değişik sıkıntılar yaşanmaktadır. Her vücuda uygun giysiler üretebilmek amacıyla, insanlar çok sayıda vücut tipine göre sistematize edilme yoluna gidilmiştir. Örneğin; Martin B. Popkin on iki vücut tipi belirlenmiştir. Ancak bu durumda endüstriyel üretim planlaması açısından pratik olmamıştır. Yine Almanya'da konfeksiyon endüstrisinde vücut tipleri için yapılan sınıflandırmada dört vücut tipi belirlenmiştir. Bu tipler; normal veya sportmen, kısa-tıknaz, ince-uzun, şişman-göbekli tiplerdir.

Bu durum vücut özelliklerine uygun yeni bir kalıp sisteminin geliştirilmesinde karşılaşılan zorlukları ortaya koymaktadır. Yeni bir kalıp sistemi geliştirebilmek için öncelik vücut tiplerinin ve bu tiplere ait özelliklerin iyi bilinmesi ve bu özelliklere göre endüstriyel üretimde pratikliği sağlayabilecek yeterli sayıda sınıfın oluşturulması zorunluluğu ortaya çıkmıştır (Şener, 1995: 10-11).

3.4. Kretschmer Sınıflandırması

Alman tipoloji okuluna mensup olan Kretschmer, psikosomatik sınıflamalarıyla tanınır. Aynı zamanda psikiyatrist de olan araştırmacı, İtalyan okulundan farklı olarak psikolojik öğeye daha fazla yer verilmiştir. Kretschmer, morfolojik tipleri oluştururken kişilerin psikik eğilimlerini de göz önüne almak gerektiğini savunur.

Astenik tip, atletik tip ve piknik tip diye üçe ayrılan bu tipleri sırasıyla şu şekilde incelenir:

Şekil 3-5: Kretschmer Beden Tipleri Sınıflandırması

Kaynak:http://www.1001kitap.com/Bilim/Metin_Ozbek/dunden_bugune_insan/insan406biyotipoloji.html, Erişim Tarihi: 28/05/2014

1) Astenik Tip: Astenik tipe girenler genellikle enlemesine az gelişme gösterirler. Aşırı ölçüde beslenmesine karşın kişi, kilo alamamaktan şikâyetçidir. Deri altındaki yağ tabakası son derece az gelişmiştir. Ayrıca, kemikler ufak olup, kaslar az bir gelişme gösterir. Göğüs kafesi belirgin bir biçimde yassıdır. Öyle ki; kaburga kemikleri kolayca görülebilir.

Kol ve bacaklar son derece ince, eller kemikli ve parmak uçları sivrilmiş bir görünümündedir. Gövde uzun ve karın gevşek bir haldedir.

2) Atletik Tip: İskelet ve kas sisteminin yanı sıra, göğüs oldukça iyi gelişmiştir. Karın bölgesi kasları belirgin bir gelişme gösterir. Yüz oval biçimde, burun ise hafifçe yassıdır. Boyun genellikle uzundur.

3) Piknik Tip: Baş, göğüs ve karın, ön-arka yönde ve yanlara doğru gelişmiştir. Yüz ve gövde hizasında yağ dokusu oldukça fazladır. Boyun, atletik tiptekinin aksine kısa ve kalındır. Alın, çoğunlukla kubbemsidir.

Kretschmer; sözü edilen bütün bu tipleri, antropometrik teknikler kullanmaksızın sadece gözlemlerle saptamaktadır. Hâlbuki antropometriyi de dikkate alarak yapılan sınıflamalar daha sağlıklı olmaktadır.

Biyometride, herhangi bir antropometrik değişkenle ilgili bulgular çoğunlukla ortalama değer etrafında gruplaşır; başka bir deyişle, herhangi bir dizide, verilen biyolojik özelliklerle ilgili küçük ve büyük değerlere nispeten az ölçüde rastlanır. Aynı biçimde, betimlemeli antropolojide de normal görünümlü tiplere daha sık rastlanacağını kabul edildiğinde; özellikle atletik ve astenik tip gibi iki karşıt uç arasında üçüncü bir ortalama tip düşünülebilir. Kretschmer'in her üç tipini ayırt etmeye yardımcı olacak en iyi yöntem aşağıdaki indekstir:

İki omuz arası mesafe x 100 / göğüs çevresi

Oliver, Kretschmer'in öğrencileri tarafından kullanılan bu indeksi biraz değiştirerek göğüs çevresi yerine beden ağırlığını kullanmayı tercih etmiştir. Bu durumda, söz konusu indekse göre aşağıdaki değerleri bulmuştur:

Astenik Tip: 67

Kassal Tip: 58'den 67'ye kadar

Piknik Tip: 58

Fransız fizik antropoloğu Schreider (1967) , Kretschmer'in sınıflamasını daha da sadeleştirerek piknik (yatay tip) ve leptozom (dikey tip) diye iki grup oluşturmuştur.

Bazı araştırmacıların Nordik, Dinarik ve Alpin ırklarıyla atletik, astenik tip ve piknik tipler arasında ilişki kurmaya kadar gitmiş olmalarına karşılık, özellikle Karl O. Henckel, F. Von Rohden ve 'Fosil İnsan Bilimi' dalında çalışmalarıyla ün yapmış olan Weidenreich söz konusu tiplerin bütün ırklarda rastlanabileceğini kanıtlamışlardır (Özbek, 1993: 81-84).

3.5. Literatürlerde Geçen Diğer Vücut Tipleri

3.5.1. Martin B. Popkin Sınıflandırması

Endüstriyel tasarımın yapılması için de çeşitli vücut tiplerini yapmıştır. Martin B. Popkin 12 vücut tipi tanımlamıştır. Ancak bu sayı, üretimin gerçekleştirilmesi için oldukça fazladır. Francis E. Rendall 'Hazır Giyim beden boyutlarının belirlenmesinde antropometrik uygulamalar' isimli araştırması sonucunda kadın vücut tipini 5 aşamada tanımlamıştır (Gürşahbaz, 2001: 32).

3.5.2. Martiny Sınıflandırması

Bu araştırmanın öncüleri arasında Martiny, Sigaud, Mac Auliffe ve Thooris'tir. Söz konusu araştırmacılara göre, insan organizması belirli başlı 5 sistemin bir araya gelmesinden oluşur. Bunlardan bir tanesi merkezi durumda olup, 'kalp-böbrek sistemi' diye adlandırılır. Diğerleri ise bu sistemin çevresinde yer alırlar. Bunlar sırasıyla; sindirim sistemi, solunum sistemi, kas sistemi ve beyin sistemidir.

Bu sistemlerden her biri dış etkenlerle devamlı etkileşim halindedir. Sözü edilen 4 sistem, aralarında uyumlu ve dengeli bir ilişki oluşturdukları takdirde, kişi hiçbir tipe girmez. Eğer, bu çevresel sistemlerden herhangi biri özel bir gelişme gösteriyorsa 4 belirli başlı tipten birisi ortaya çıkar:

1) Sindirimsel

2) Solunumsal

3) Kassal

4) Beyinsel

Her tip içerisinde de ayrıca sayısız varyasyonlar bulunmaktadır:

Kassal Tip: Bu tipin gövdesi, karşıdan bakıldığında dikdörtgen bir görünüme sahiptir. Boy, oldukça gelişmiştir. Omuzlar, yatay durumda olup, basık değildir. Normal duruşta el bilekleri, kalça hizasından daha aşağıda bulunurlar.

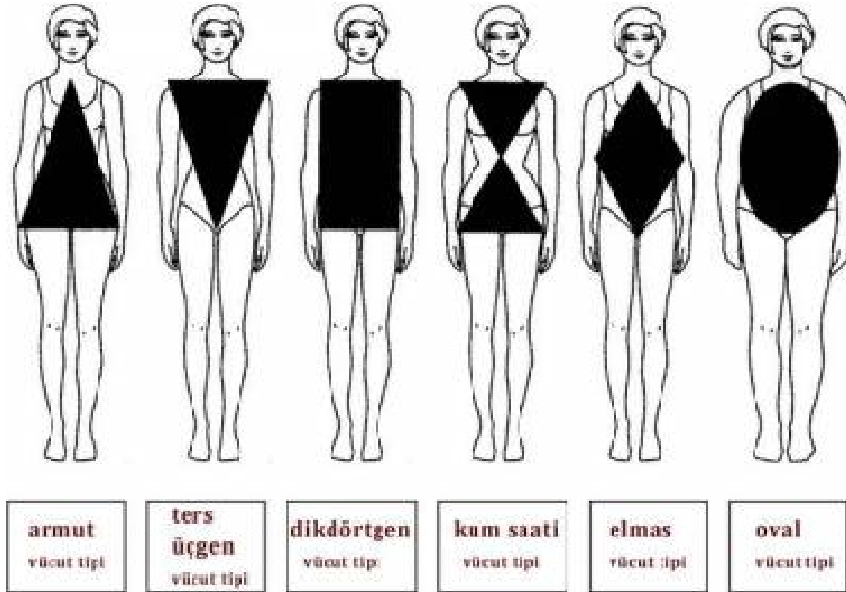
Solunumsal Tip: Omuzlar oldukça geniş, fakat kassal tipteki kadar yatay değildir. Kol ve bacaklar gövdeye oranla kısadır. Kas sistemi az gelişmiştir.

Sindirimsel Tip: Alt çene ve karın bölgesindeki aşırı gelişme ile ortaya çıkar. Gövde, kol ve bacaklara oranla önemli bir durum arz eder. Omuzlar, dar ve düşük; boyun kalın ve kısadır.

Beyinsel Tip: Uzunlamasına gelişmenin belirgin olduğu bir tiptir. Gövde, dikdörtgen biçiminde ve uzun olup; kalça ve omuzlar dar bir görünüme sahiptir. Kol ve bacaklar oldukça uzundur. Thooris'in oluşturduğu bu tipler ölçülerle değil de basit bir gözlem sayesinde belirlenmiştir. Her ne kadar bazı fizik antropologlar iyi tanımlanmış tiplere giren denekleri bazı ölçülerle belirlemeyi uygun buluyorlarsa da, bu yöntem her zaman geçerli olamaz; zira öyle özellikler vardır ki, ölçülebilir değildir (Özbek, 1993: 76-77).

3.5.3. Bireysel Farklılıklar Sonucu Oluşan Diğer Vücut Tipleri:

Vücut tipi değişkenliği konusunda buradaki en önemli nokta; bireysel farklılıklardır. Örneğin; farklı vücut tiplerindeki iki insan aynı kiloda olabilmektedir.

Şekil 3-6: Vücut Tipleri

Kaynak: <http://fwmail.net/insan/ideal-vucut-olculeri-degisiyor/>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

- **Üçgen Vücut:** Kalça kısmının üst bedene oranla daha geniş olduğu vücut şeklidir.
- **Ters üçgen Vücut:** Omuz ya da göğüs kısmının kalça kısmına göre daha geniş olduğu vücut şeklidir.
- **Dikdörtgen Vücut:** Göğüs, bel ve kalça ölçülerinin birbirine çok yakın olduğu vücut şeklidir.
- **Kum saati Vücut:** Göğüs ve kalça ölçülerinin birbirine yakın olduğu ve bel hattının ince olduğu kum saatine benzeyen vücut şeklidir.
- **Baklava Vücut:** Omuz ve kalçaların dar bel hattının ise geniş olduğu vücut şeklidir (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 7).

4. GİYİMİN TANIMI ve GİYİNME

Giyim; vücudu dış etkenlerden koruyan ve çağların ilerlemesi ile sürekli olarak bir farklılık gösteren giysilerin tümüdür.

Giyim, ilk çağlardan bugüne kadar olan zaman diliminde ortaya çıkmıştır ve insanlar için vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Tarihte ilk öncelikle tabiat olaylarından korunmak ve örtünmek amacıyla kullanılan giyim kavramı; bugüne kadar geldiğinde modadan etkilenen toplumsal bir olgu haline almıştır (Yıldıran, 2006).

İlk çağlardaki insanların giyimleri ile ilgili çok az kalıntı bulunmaktadır. M. Ö. 3000-5000 yıllarına ait Mısır'da bulunan bazı dokuma kalıntıları, yün ve hayvan kılından üretilen keçeler, heykeller, mezar taşları üzerinde çeşitli dokuma tasvirleri fikir vermektedir. Giysilerin ilk kez Akdeniz ve yakın doğudaki uygarlıkta yaşayan insanlar tarafından kullanıldığı iler sürülmektedir. Derinin o zamanlarda en çok kullanılan materyal olduğu, kemikten yapılmış iğne ve düğmeler ile giysi formu elde edildiği bilinmektedir. Daha sonra dar enli, boyları kısa ilk dokuma kumaşlara geçiş yapılmıştır.

Giyim, insanlar için önceleri dış etkilerden koruma ve basit bir örtünme aracı olarak doğmuş, sonraları ise geleneksel biçimde gelişerek bugünkü duruma ulaşmıştır. İnsanlığın gelişim evrimi giyimi de etkilemiş, kişinin yaptığı işe uygun giyinmesi gerekli olmuştur. Aynı zamanda toplumsal bir nitelik kazanarak, sınıfsal durumlarına göre giyinmeye başlamışlardır (Uğur, 2006: 37-38).

Başlangıçta çok sade bir biçimde ortaya çıkan bu örtünüş şekli zamanla estetik ve standart kalıplaşma haline alan giyinmeye dönüşmüştür. Giyim, insan ihtiyaçlarının yanı sıra süslenmek ve çalışma ortamının gerektiği şartlara uyum sağlamak gibi birçok birçok amaca hizmet edecek şekilde gelişmeler göstermiştir ve bu gelişmeler gün geçtikçe artmaktadır (Yıldıran, 2006:belirsiz).

Giyim tarihine bakılarak giysinin büyük değişikliklere uğradığını görmek mümkündür. İlk çağlarda giyimi; inançlar, iklim ve toplumdaki sınıf ayrılıkları etkilerken; Ortaçağ'da ise savaşlar, göçler ve milletler arası ticaret etkilemiştir (Akgül, 2008: 20).

Giysinin tarihi gelişimine bakıldığında en büyük etkenlerden birinin ilk dikiş makinesinin 1750 yılında Alman asıllı Charles F. Weinsthal tarafından icat edilmesi ile oluşmuştur.

El dikişinin makinede yapılmasında ortası delik iki ucu sivri olan makine iğnesi kullanılmıştır. Thomas Saint 1790 yılında ucu çengelli makine iğnesini geliştirmiş ve makine modelini çizerek zincir işi yapan ilk dikiş makinesi patentini almıştır. Alman asıllı Baithasar Krems tek iplikle çalışan, aynı zamanda zincir dikişi oluşturabilen makineyi yapmış ve günümüzde kullanılmakta olan ucu delikli makine iğnesini kullanmıştır. 1829 yılında ikinci makine patentini alan Fransız mucit Barthlomaus Thimmonler'dir. Masuralı ilk dikiş makinesi 1845 yılında Elias Howe tarafından icat edilmiştir. Bu makinede iki iplik kullanılarak kumaşın altında ilmek yapmaya uygun masura mevcuttur (Derin, 2006: belirsiz).

Modanın ilk oluşumunun 14. yüzyılda başladığı ileri sürülmektedir. Öncelikle toplumun devlet sarayları gibi belirli kesimlerinde uygulanmış, daha sonra hızla yaygınlaşmıştır. Toplumsal değerlerin ve teknolojinin hızla gelişmesi toplumlar arası görsel ve yazılı basın ile iletişimin kolay sağlanması moda olgusunun hızla yayılmasını sağlamıştır.

Daha sonra savaşların etkisiyle gösterişli ve abartılı giysiler yerini basit, sade giysilere bırakmıştır. I. Dünya savaşından sonra sinemanın gelişimi ve yayılması ile kadınlar filmlerden ve artistlerden etkilenerek onlar gibi giyinmeye başlamışlardır. II. Dünya Savaşı'nda yaşanan yoksulluk; sefalet tekrar giyim tarzını etkilemiş; giysiler basitleştirilerek ekonomiklik ilkesi etkisi altında insanlar bu tarz giysiler kullanmaya başlamışlardır. Savaş sonrası yıllarda her alanda olduğu gibi giyimde de yenilenme çabaları başlamış; yeni akımlar ortaya çıkarak birçok modacı yetişmiştir.

Günümüzde giyim; dinamik, modern, çağdaş ve çevreci bir tutum göstermektedir. Artık cinsiyet ayrımı yapılmaksızın katı kurallar yıkılarak herkes her istediğini giyebilecek şekilde modayı takip edebilmektedir. Rahatlık, fonksiyonellik ve satış sonrası hizmet, giysilerin özelliklerinde ve satışlarında önem kazanmıştır. Ayrıca giysinin giyilecek olduğu alanın ihtiyaç duyduğu özelliklerine cevap veren nitelikte olması pazar payını arttırmaktadır. Örneğin; yüzücü mayoları elastikiyeti, iç çamaşırlarının vücudun nefes almasını sağlaması, yangın söndürmede kullanılan giysilerin ısıya dayanıklı ve yanmazlık özelliği taşıması, dağcı giysilerinin vücudun nefes almasını sağlayan ve aynı zamanda ısıyı tutan özellikte olması gibi nitelikli

giysilerin üretilmesi tekstil sektöründe önemli araştırma-geliştirme çalışmaları sonucu akıllı giysiler yapılmasına yardımcı olmaktadır.

İnsanların giyime olan tutkusu, giyim sanayisinin hızla gelişmesine imkân tanımıştır. Teknoloji ile dikiş ve nakış makinelerinde birden fazla parçayı aynı anda işleyebilen, kumaşı sadece dikme dışında ilik açabilen, düğme dikebilen fonksiyonlu modeller geliştirilmiştir. Her geçen gün makinelerin daha kolay, daha hızlı ve verimli bir şekilde kullanılabilmesi için geliştirilmeye devam edilmektedir (Derin, 2006: belirsiz).

Giysi; bilimsel, teknik, teknolojik ve sanatsal bir bütünlüğün en estetik ve işlevsel ürünüdür.

Kişileri tanıma biçimlerinden biri davranışların dışa yansması, diğeri de giyimin dışa yansmasıdır. Kişilerin giyim felsefesi, estetik zevk ve beğenilerini, ekonomik durumları vb. özellikleri hakkında giysileri fikir verir (Akgül, 2008: 20).

Giyim; temel fizyolojik ihtiyaç olarak vücudu dış etkilerden korur ve rahatlık sağlar. Giyimin bu fonksiyonu fizyolojik sağlık ile ilgilidir. Dış görünüşleri ile bireyler giyimi; sosyal olarak arzu edilebilir bir imaj iletme yolu olarak da kullanabilir. Giyim ve dış görünüş önemli bir iletişim biçimidir (Akgül, 2008: 21).

Özellikle kilolu kişilerde benlik algısı ve olumlu sosyal uyum durumunun görülebilmesi için giyinmenin yeri ve önemi büyüktür. Kişilerin aynaya baktıklarında olumlu benlik algısı hissetmeleri ve buna karşılık girdikleri ortamlarda yaşayacakları sosyal uyumun giyim açısından etkisi, yapılan anket çalışması sonucunda da gözlemlenmektedir. Kişiler; mutlu olmak için, giydiklerinde kendilerini fizyolojik ve psikolojik olarak konforlu hissettiren kıyafetleri tercih etmektedirler.

Giyimin; fiziksel sağlığı korumasının yanı sıra, psikolojik ve sosyolojik ihtiyaçları karşılama konusundaki önemi de büyüktür.

Giysinin ilk amacı örtünmek olsa bile, giysi ile örtünmüş vücutta bir günde pek çok değişik fiziksel aktivite gerçekleşmektedir. Bu süreç sırasında giysiden beklenenler de değişmektedir.

Tüketicinin giysi seçiminde modadan önce, giyilecek yer ve giyilme amacı etken ve ön plandadır. Tasarlama aşamasında kullanıcının antropometrik yapısı, fiziksel hareket yeteneği, vücut ölçüleri dikkate alındığında ergonomik ürün ortaya çıkmaktadır (Uğur, 2006: 37-38).

Kadın giyimi, hazır giyim piyasalarındaki en önemli sektördür. Bu alanda hizmet veren hazır giyim üretici ve satıcılarının, kadın tüketicilerin ihtiyaçlarını değerlendirmeleri ve bu ihtiyaçları en uygun şekilde karşılayabilmek için üretim yapmaları gerekmektedir.

Giyim tüketicileri; farklı nedenlerden dolayı giyinmeyi tercih etmektedir:

- Giyim bütün gün vücudu sadece dış etkilerden korumak için değil, aynı zamanda insan topluluklarının sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilmek için,
- Isınmak, örtünmek için,
- Süslenmek, güzel olmak, beğenilmek için giysiler tercih edilmektedir (Akgül, 2008: 21).

4.1. Giysilerin İşlevleri

Giyim, kişiye psikolojik bir doyum sağlamakla beraber kendine olan güven duygusunun da artmasına yol açmaktadır. Özellikle büyük beden kişilerde bu durumun oldukça önemlidir. Obezite hastası kişilerden bazılarının bedenleri ile barışık olmadığı gözlemlendiği gibi, bedeni ile barışık olan obez hastalarında da giysilerinden kaynaklanan fizyolojik ve psikolojik sıkıntılar görülmektedir. Bu durumlar kişinin benlik algısına ve seçtiği kıyafetin bedeni ile olan uyumuna bağlı olmaktadır.

Giyimin işlevlerinden bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Giyim ile insanlar vücudunu hava ve diğer çevresel etmenlerden korur. Bu bakımdan giyim, insanın ilk sahip olduğu nesnedir.
- Giyim; insanlar için bir süs olma işlevine sahiptir. Güzel giyinme, insanın iyi görünmesi için gerekli sayılmıştır.
- Giyim; kişinin toplumsal, siyasal, ekonomik ve mesleki statüsünün bir göstergesidir.
- Giyim; kişinin kendini gösterme, hoş gitme gibi duyguları bakımından, insana doyum sağlayıcı bir işleve sahiptir.
- Giyim aynı zamanda insana güven sağlar (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 4).

Giyimin temel işlevi, vücudu doğa şartlarından korumasıdır. Vücuda toksinlerin ve mikropların girişini sınırlandırmak, giyimin temel işlevleri içerisinde yer almaktadır. Temel işlevlerinin yanı sıra giysilerin, kişilerin kendi stillerini oluşturmasını sağlama ve moda kavramıyla olan etkileşimi gibi çeşitli işlevleri de bulunmaktadır. Farklı işlevlere bağlı olarak giysi çeşitleri de farklılaşmaktadır.

Kişinin bu farklı gereksinimlerini karşılayan giysiler, temel işlevlerine göre bedenin mekân ile ilişkisinde öncelikle; iç mekânda kullanılan giysiler (in-door) ve dış mekânda kullanılan giysiler (out-door) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ayrıca temel işlevlerine göre giysiler bedenle ilişkisinde iç ve dış giyim olarak da gruplandırılmaktadır (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 32).

4.2. Giysilerin Sınıflandırılması

Giyim; vücuda yakınlığına göre iç giyim, dış giyim ve üst giyim olmak üzere üç gruba ayrılır.

Kadın-Erkek ve Çocuk İç Giyim

Kadın İç Giyim	Erkek İç Giyim	Çocuk İç Giyim
Sutyen		
Külot	Külot	Külot
Fanila	Fanila	Fanila
Jartiyer	Atlet	Atlet
Jüpon		

TABLO 4-1: İç Giyim Çeşitleri

Kadın-Erkek ve Çocuk Dış ve Üst Giyim

KADIN GİYİM		ERKEK GİYİM		ÇOCUK GİYİM	
Dış	Üst	Dış	Üst	Dış	Üst
Manto	Elbise	Mont	Pantolon	Palto	Etek
Kaban	Etek	Kaban	Şort	Mont	Pantolon
Pardösü	Pantolon	Pardösü	Kazak	Kaban	Tulum
Trençkot	Kazak	Trençkot	Gömlek	Hırka	Kazak
Ceket	Bluz	Takım			Bluz
Yelek	Gömlek	Elbise			Gömlek
		Ceket			
		Yelek			

TABLO 4-2: Dış ve Üst Giyim Çeşitleri

4.2.1. İç Giyim

İç giyim; vücut ısını korumak, dış giyimin güzel görünmesini sağlamak amacıyla tene veya dış giyimin altına giyilen giysilerdir.

İç giyim; doğrudan tene giyilen giysilerdir. Bu giysiler; kadın, erkek ve çocuklarda çeşitlilik göstermektedir. Bunu yanı sıra kullanılan materyal türüne göre de değışkendirler. Örneğin; sütyen, kilot, korse, fanila, atlet, kombinezon, body vb. giysiler vücut üzerine giyilir. Dış giyimde olduğu kadar iç giyim üretiminde kullanılan kumaş, renk, materyal, model özellikleri modadan etkilenmektedir (Derin, 2006: belirsiz).

İç çamaşırı, insan sağlığı ve temizliği ile yakından ilgili olan önemli bir giysi çeşididir. Kadın, erkek ya da çocuk iç giyimleri direk olarak insan tenine giyildiği için mevsime uygun olarak ince pamuklu ya da yünlü dokumalar kullanılmalıdır. Sağlık açısından, iç çamaşırlarının teri emmesi, emdiği teri bir an önce buharlaştırması, kışında soğuğa karşı koruması gerekmektedir. Bu açıdan yazın giyilecek iç çamaşırlarının, mercerize türü olmaları tercih edilmelidir. Günümüzde artık nano-teknoloji sayesinde mikrop tutmayan kumaşlardan yapılan iç çamaşırları üretilmektedir. İç giyimlerde sentetik kumaşlar sağlık açısından tercih edilmemelidir

Külot: Kısa, beli lastikli bir iç çamaşırı olan külotlar ipekli, pamuklu, streç, mikro fiber v.s. kumaşlardan yapılmaktadır. Külotlar, rahat ve hareketi engellemeyecek modellerden ve teri emebilen ve dış etkilerden koruyan nitelikte ki kumaşlardan üretilmelidir. Çocuk külotları yumuşak ve cildi tahriş etmeyecek kumaşlardan üretilmeli, rahat ve hareketi sağlayabilecek modeller seçilmeli, vücut ısını muhafaza edecek, teri emecek ve dış etkilerden koruyacak nitelikte olmalı, hijyen sağlamalıdır.

Sütyen: Sütyen kadınların göğüslerine giydikleri bir iç çamaşırı türüdür pamuklu, saten, dantel vb. kumaşlardan yapılmaktadırlar. Sütyenlerin dikişli ve dikişsiz olanları vardır. Bunların dikişsiz olanları giysilerin üzerinde iz yapmamaktadırlar.

Fanila – Atlet: Erkek, kadın, çocuk fanila ve atleti, genelde yuvarlak veya V yakalıdır. Bunlardan uzun veya kısa kollu olanına fanila kolsuz olanına da atlet denilmektedir. Genellikle penye veya mercerizeden üretilmektedirler.

Jartiyer: Jartiyer, çorapları dizin altında veya üstünde tutmaya yarayan ve gergin durmasını sağlayan lastik askılı bir kadın iç giysisidir.

Jüpon: Jüpon etek ve elbiselerin içine giyilen, ışıktaki kumaşın içini göstermesine ve yürüme sırasında kumaşın elektrikleterek yukarı tırmanmasını engelleyen iç eteğe verilen addır.

Korse: Korse vücudu sıkıca sararak istenilen şekle sokmayı amaçlayan sağlam kumaşlardan yapılmış bir kadın iç giyim çeşididir (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 32-50).

4.2.2. Dış Giyim

Üst giyimin üzerine giyilir. Dış giyimin amacı; vücudu dış etkilere korumak ve moda uygun giyinmektir. (Derin, 2006: belirsiz).

Palto – Manto: Palto kelimesi Fransızca "paletot" kelimesinden gelmektedir. Erkekler tarafından giyilen ve daima "paltoluk" olarak tanımlanan kalın kumaşlardan dikilirler. Paltolarda modeller özellikle moda göre değişim göstermektedir. Palto modellerinde değişim sıklığı ceket ve pantolona göre daha yavaş gerçekleşmektedir. Yapılan değişimler genellikle yaka biçimlerinde, arkaya konulan tokalarda, içten veya üstten konan cepler de, kapaklı kapaksız kollarda, omuz kesimlerinde, etek kısmının boyunda ve ön kapamasında görülmektedir.

Şekil 4-1: Erkek Palto Çeşitleri

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 34).

Soğuktan korunmak amacıyla kadınların giydikleri üst giyeceğe 'Manto' adı verilmektedir.

Fransızca 'manteau' kelimesinden gelen manto, erkeklerin kullandığı palto giysisi gibi, kalın ve dayanıklı kumaşlardan dikilir. Etek ve yaka dikimlerine göre değişen modeller, etek boylarına ve kol biçimlerine göre de birçok farklı modele sahiptir. Günümüzde kadın manto modelleri erkek palto modellerine göre daha hızlı değişmektedir. Özellikle kumaş renkleri ve farklı model alternatifleri ile mantolar çok sayıda farklı çeşitlilikte üretilebilmektedir. Çoğunlukla sonbahar ve kış

mevsimlerinde kullanılan palto ve mantolar kaşmir, kaşe, süet, nubuk gibi farklı desen ve dokuya sahip dayanıklı kumaşlardan üretilmektedir.

Şekil 4-2: Kadın Manto Çeşitleri

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 34).

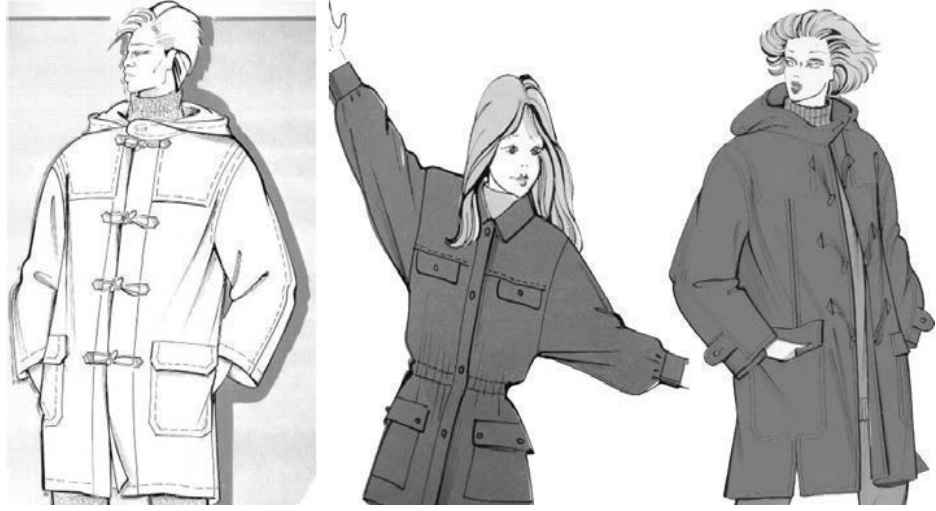
Çocukların giydikleri manto ve palto model seçiminde de bedensel ısılarını koruması, hareketlerini engellememesi, canlı renklere sahip, kir tutmayan kumaşlardan üretilmiş olması öncelikli olarak tercih edilmektedir.

Şekil 4-3: Çocuk Mantosu Örneği

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 35).

Kaban: Kalın kışlık kumaşlardan yapılan, etek boyu olarak kalçadan dize kadar farklı modelleri bulunan kaban bir dış giyim çeşididir. Paltoya benzeyen ancak boyu onun kadar uzun olmayan kadın, erkek ve çocuk tarafından giyilen kaban; günlük yaşam içerisinde çok tercih edilen bir giysi çeşididir.

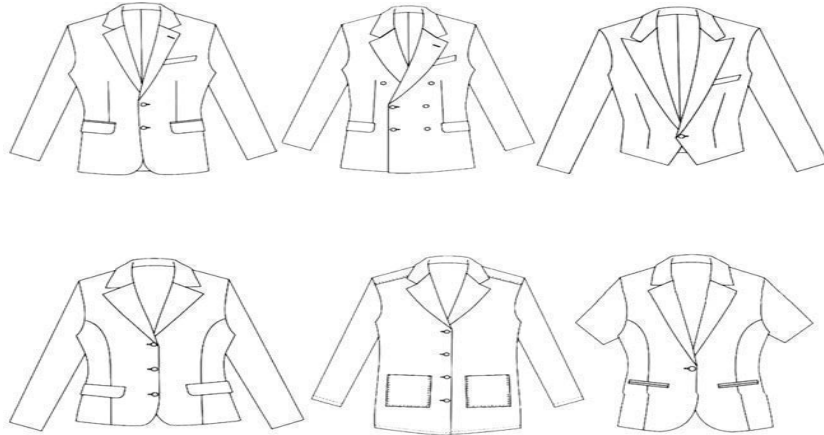

Şekil 4-4: Kadın, Erkek ve Çocuk Kabanı Örnekleri

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 36).

Ceket: Erkeklerin ve kadınların giydiği, genellikle önden düğmeli bir dış giysi çeşididir. Ceket kelime anlamı olarak vücuda oturan anlamına gelen "just a cor" kelimesinden türeyen Fransızca kökenli bir kelimedir. Ceketler tek veya çift yırtmaçlı kullanılabilir. Ceketlerin yırtmaçlı olması, yırtmaç derinliği, düğme sayısı, ceplerin kapaklı olması gibi farklılıklar; moda bağlı olarak değişim göstermektedir.

Dikiş çeşitleri de ceketlerde farklı modellerin oluşmasında önemli bir araçtır. Ceketlerde kullanılan dikiş sistemi ortaya çıkarılmak istenen modelle doğrudan ilişkilidir. Enli dikişler ceket modelinde sportif bir dil yaratırken, dikişsiz veya çıma gazeli (ince kenar dikişli) dikişler ceket modellerinde resmi ve klasik bir dil oluştururlar. Ceket modelleri içerisinde en çok tercih edilenler; Blazer ceket ile klasik ceket modelleridir.

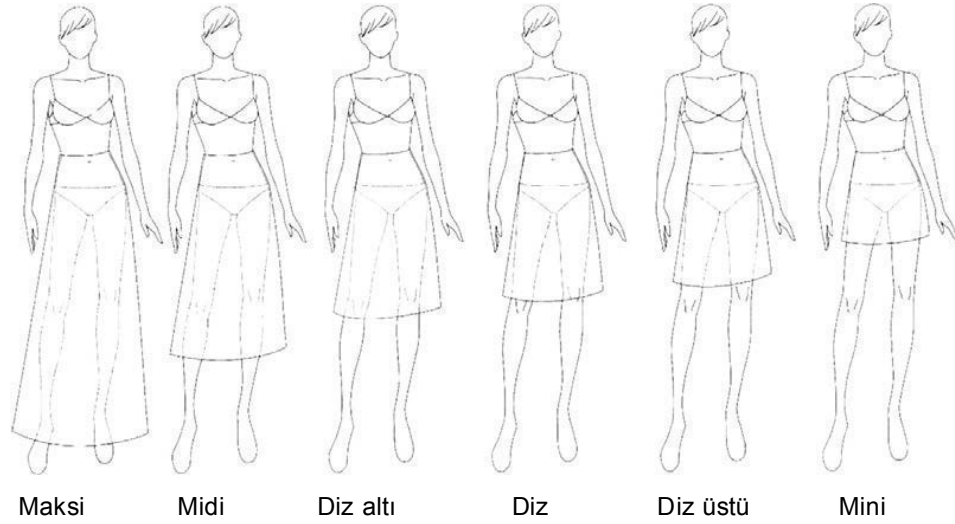
Şekil 4-5: Ceket Çeşitleri

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 39).

4.2.3. Üst Giyim

Üst giyim; iç giyimin üzerine giyilmektedir. Üst ve dış giyime cinsiyete uygun kravat, papyon, fular, eşarp, atkı, şapka, eldiven, çorap vb. aksesuarlar kullanılarak giysi daha şık ve bütün hale gelir (Derin, 2006: belirsiz).

Etek: Bedenin belden aşağı kısmını örten, paçasız, altı değişik biçimlerde yapılabilen, genellikle kadın giysisi olmasına rağmen farklı kültürlerde geleneksel erkek giyim parçası olarak da kullanılan bir giysi türüdür. Etekler uzunluklarına göre çeşitlilik göstermektedir.

Şekil 4-6: Etek Çeşitleri

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 47).

Maksi: Belden ayağa kadar olan etek uzunluğudur

Midi: Beden baldıra kadar olan etek uzunluğudur.

Diz altı: Belden diz altına kadar olan etek uzunluğudur.

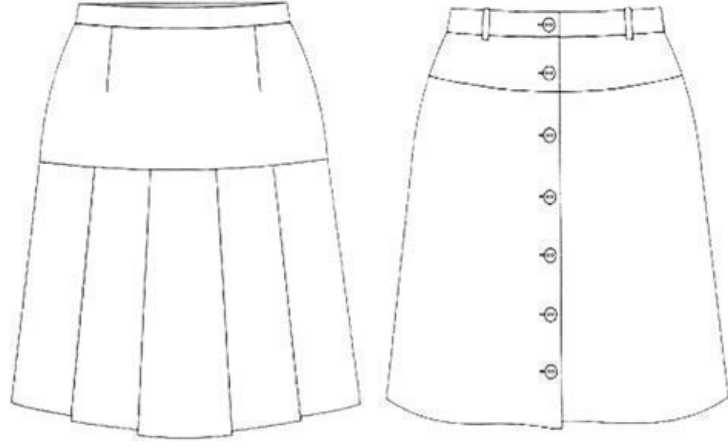
Diz: Belden diz hizasına kadar olan etek uzunluğudur.

Diz üstü: Belden diz üstüne kadar olan etek uzunluğudur.

Mini: Bel ile diz üstü arasında olan etek uzunluğudur.

Dokumacılığın başlamasıyla, etek modelleri de çeşitlilik kazanmış, sade etekler, yerlerini volanlı, pilili ve çeşitli model uygulamalı eteklere bırakmıştır. Kullanıldığı yere göre ikiye ayrılan etekler şu şekildedir:

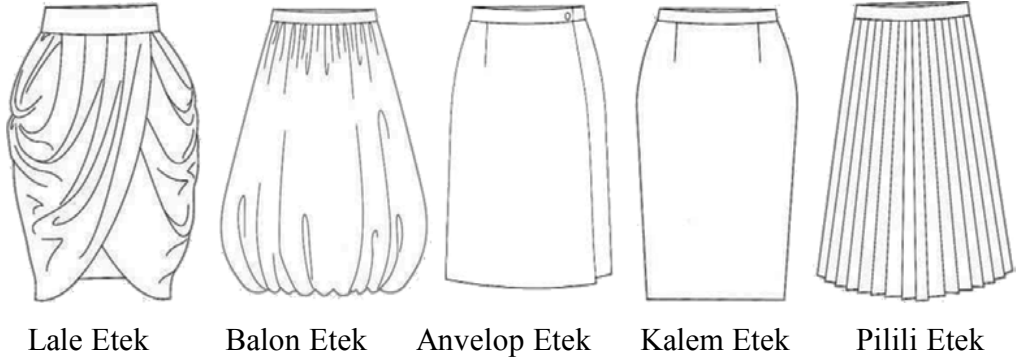
a. Spor etekler: Spor etekler, yürüyüşte, işte ve günün her saatinde giyilebilen, model ve kumaş seçiminde, rahat hareket etmeyi engellemeyen bir etek çeşididir.

Şekil 4-7: Korsajlı Etek ve Önden Düğmeli Etek

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 47).

b. Fantezi etekler: Fantezi etekler, kumaş ve model özelliği ile öğleden sonra giysisi olarak veya balo, düğün vs. gibi yerlerde giyilen etek çeşitleridir.

Lale Etek

Balon Etek

Anvelop Etek

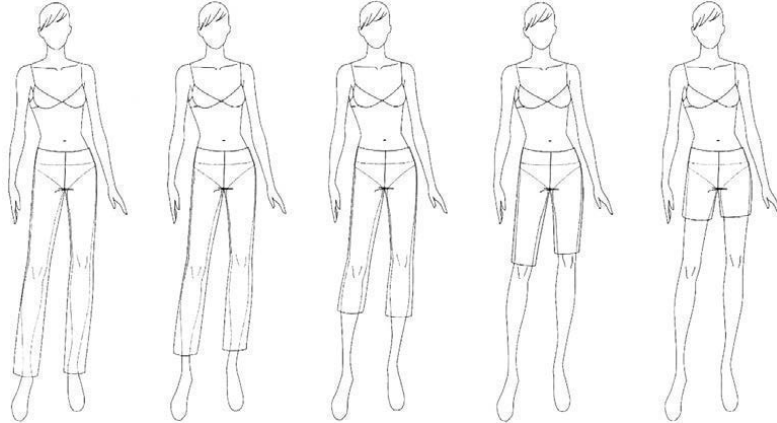
Kalem Etek

Pilili Etek

Şekil 4-8: Fantezi Etek Çeşitleri

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 48).

Pantolon: Pantolon, Fransızca bir kelime olup belden başlayan ve genellikle paçaları ayak bileklerine kadar inen giyecek olarak tanımlanır.

Şekil 4-9: Farklı Pantolon Uzunlukları

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 48).

4.3. Giysi Tasarımını ve Seçimini Etkileyen Faktörler

İnsanlar, ilk çağlarda sadece kendini korumak amacıyla örtünmek zorunda kalmışlardır. Daha sonrasında, giyimin tarihi bölümünde de açıklanmış olduğu gibi, küçük toplulukların oluşması, toplumda yer edinme çabası, toplum içindeki sınıflar ve bu sınıfların giysilerle tanımlanması her çağda değişik etkiler gösterse de önemini kaybetmemiştir. Özellikle son yıllarda sadece giysi ile kalmayıp, giysiyi tamamlayıcı aksesuarlar da insanın tarzını, düşünce yapısını, görüşlerini yansıtmaktadır. Kişilerin kullandıkları parfüm, eldiven, çanta, ayakkabı, makyajın rengi, saç modeli, takı gibi aksesuarlar, onlar hakkında ön bilgiler verebilmektedir. Bütün detayların, bir bütünü yansıtması önemlidir (Derin, 2006: belirsiz).

Giysi, insan vücut formu ve ölçülerine uygun olarak, modadan esinlenerek tasarlanarak, hazırlanan kalıplar sonucunda kesilecek kumaşın, dikim aşamalarından geçerek bir araya getirilmesi ile elde edilir. Modaya uygunluk ile birlikte, giysi konforunun da giyside yer alması gerekir. Giysi konstrüksiyonuna bu açıdan bakıldığında giysiyi etkileyen bazı faktörler vardır. Bu faktörler; insan vücudunun yapısı, giysi kalıbı, kumaş, dikiş, moda, konfor, çevre şartları ve iklim olarak sıralanabilir (Uğur, 2006: 38).

Yapılan araştırmalara göre insanlar çeşitli vücut tiplerine ayrılarak sınıflandırılmıştır. Bu vücut tipleri; kişilerin genetik faktörlerine, metabolik özelliklerine, beslenme durumlarına, psikolojik durumlarına, sosyal yaşantılarına vb. gibi faktörlere bağlı olarak kişiden kişiye farklılık göstermektedir. İnsan vücut tipleri; kadın-erkek ve çocuk tipi olmak üzere üç grupta sınıflandırılmaktadır. Bu üç vücut tipinin de kendi içerisinde bireysel farklılıkları bulunmaktadır. Yağlanma oranları, kilo durumu, duruş bozuklukları, asimetric vücutlar ve normal olarak adlandırdığımız oranda çeşitli vücut tipleri bu durumu içermektedir.

İşte bu yüzden, kişiler kendi vücut tipleri doğrultusunda giyinmek durumunda kalmaktadırlar. Aksi vaziyette giyim tasarım öge ve ilkeleri açısından incelendiğinde farklı görsel etkiler oluşturmaktadır.

Her beden kendi özellikleri doğrultusunda belirli bir formu vardır. Haute Couture dikimlerde kalıp bakımından sıkıntı yaşanmamaktadır; çünkü kişiye özel olan bu tasarımlarda kişinin kendi beden ölçüleri üzerinden birebir gidilerek hazırlanan tasarımlar hayata geçirilmektedir.

Hazır giyim sektörü bu tasarım türünün aksine hemen hemen herkes tarafından kabul görmüş sistemler üzerinden gitmektedirler. Alman Müller Sistemi

ya da İngiliz kalıp sistemi, genel olarak kullanılan bir kalıp sistemidir. Bu kalıplar Türk kadın beden yapısıyla birebir örtüşmediği için, hazırlanan tasarımlarda kimi zaman farklılıklar gözlemlenebilmektedir. Örneğin; verilmek istenen bir biçim, dikilmiş bir üründe tamamen başka bir görüntü kazanabilmektedir. Bu durum her zaman karşılaşılan bir problem değildir; fakat kalıp sistemi ve oluşturulan kalıbın kişiye uyumu zaman zaman giysi tasarımını önemli ölçüde etkilemektedir.

İnsan vücut yapısı değişikliklerini; kısa boylular ve uzun boylular olmak üzere iki gruba ayırabilmek mümkündür. Bu gruba ek olarak zayıf ve şişman tipler de eklenirse karşımıza dört grup çıkmaktadır.

Giyim seçiminde vücut özellikleri çok önemlidir; her insan şık giyinebilir. Fakat burada önemli olan nokta vücut özelliklerini iyi analiz edebilmek ve kişiye yakışanı bulmaktır.

- Kısa boylu ve kilolu olan kişilerin; tüysüz, ince dokunmuş, boyuna çizgili veya küçük desenli mat görünümlü koyu renk kumaşlardan oluşan giysiler seçmeleri daha uygun olmaktadır.
- Kısa boylu ve zayıf olan kişilerin; hafif tüylü, ince olacak şekilde boyuna ya da enine çizgili, küçük desenli ve parlak renkli modeller kullanmaları doğru bir tercih olabilmektedir.
- Uzun boylu ve fazla kilolu olan kişiler, düz dokunuşlu, mat veya koyu renkte, boyuna ince çizgili ve az tüylü kumaşlardan yapılmış giysiler seçmelidirler.
- Uzun boylu ve zayıf olan kişiler ise; tüylü, enine çizgili veya kareli, büyük desenli, açık renk ve parlak kumaşlardan yapılmış giysiler seçmelidirler. Büzgü, drape, pili gibi geniş kesimler giysinin değişik yerinde kullanılmalıdır.

Bu seçimdeki amaç; fazla kilolu kişileri olduğundan daha zayıf ve uzun göstermektir. Zayıf olan kişileri de daha dolgun ve uzun göstermektir. Bunun yanı sıra renk, aksesuar ve giyimi tamamlayıcı parçalar; kişiyi istediği şekilde göstermeye yardımcı olmaktadır. Önemli olan, doğru olanı seçmek ve doğru yerde kullanmaktır.

Tasarımı ve kalıbı hazırlanan bir ürün için bir diğer unsur ise; kumaş seçimidir. Seçilecek olan kumaşın, her şeyden önce modeli istenilen şekilde yansıtması ve tarzını belli etmesi için çok önemlidir. Bütün bunlar

gerçekleştirilirken, ürünü kullanacak tüketicinin ergonomik rahatlığı ön plana alınmalı ve kişinin duyuşsal konforu açısından herhangi bir sıkıntı oluşturmamalıdır.

Ürünün dikişi kaliteli olmalı; tüketiciyi fiziksel konfor açısından rahat hissettirmelidir.

Giysiler tasarlanırken, ürünler oluşturulurken ilk planda olan olgu ise; modadır.

Moda; Latince bir kelime olup; oluşmayan sınır anlamındaki ‘modus’ tan gelmektedir. Ortaçağ Fransa’sında La Mode olarak kullanılmıştır. İngilizce karşılığı ‘fashion’ olan kelime; adet, biçim, şekil, tarz, üslup, davranış, kibar sınıf hayatı, üst tabaka, yüksek zümre anlamına gelmektedir. Bu sözcük; giyim ve davranış konularında ağır basan görüşlerin yanı sıra; estetik, etik ve toplumsal konuları, dini inanç alanındaki anlayış ve değişikliklerini gösterir. Modanın kökeninde sosyolojik ve psikolojik davranışlar yatmaktadır. İnsanlar genellikle çevrelerinde etkilendikleri kişilerin davranışları ile ilgilenirler ve onlardan farklı davranmak için çaba sarf ederler.

Modanın oluşturulmasındaki en önemli etken; farklılık yaratma ve tek düzelikten sıyrılma eğilimidir. Modayı izlemek, toplumda önemli karşılanmasına rağmen; kişi kendi yaşına, kültür seviyesine, yaşadığı topluma değişen olguları adapte ederek kullanırsa, ancak o zaman kendine ait bir tarz yaratabilmektedir.

Hiç şüphesiz ki; moda sürekli olarak kendini yenileyen ve değiştiren bir olgudur. Tüketici akımının, ürünlerden beklediğı ilk şey, ürünlerin sezon trendi olmasıdır. Bu durum birçok kullanıcı açısından psikososyal bir olgu halini bile almaya başlamıştır. Gerek hazır giyim ürünlerinde, gerekse kişiye özel tasarımlarda moda kavramı her zaman için tasarımı etkileyen, tetikleyen ve değiştirip yenileyen bir olgudur. Moda kavramının olmadığı yerde tasarımdan söz etmek çok doğru değildir. Çünkü moda kavramının oluşturduğı ve getirdiğı trendler, tasarımcıyı tasarım hazırlamaya yönlendirir. Yani tasarımlar; moda kavramı sayesinde oluşmakta ve gelişmektedir.

Hazırlanan tasarımların ergonomik olarak, giysi konforu ilkelerine bağlı olmasının daha doğru olacağı bu çalışmada açıklanmaktadır.

Yapılan bu araştırma için uygulanan anket çalışmasında; tüketicilerin büyük bir çoğunluğunun ürünlerden beklediğı özelliklerin; psikolojik ve fiziksel konfor olduğı sonucuna varılmıştır.

Tasarımcıların, giysi tasarımlarını oluştururken bu özellikleri göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

Çevre şartları faktörü ifade edilirken; kişinin sosyal yaşantısının ele alınması gerekmektedir. İş yaşamında, günlük yaşantıda, özel bir davet organizasyonunda, kısacası her durumda giyilecek giysi türlerinin farklı olduğu bilinmektedir. Örneğin; bir gece kıyafetini ya da pijama takımını iş yerinde kullanmak doğru değildir. İşte tasarım; bu farklılıkların hepsine hizmet etmektedir. Ve bu farklılıkların varlığı, tasarımı etkilemektedir.

Bireyin sosyal çevresi aile içinde başlar. Birey, çocukluk döneminde ailesinden etkilenir ve giyimi aile tarafından yönlendirilir. Okul yıllarında farklı bir çevre ve oluşan gruplar, bireyi etkilemeye başlar. Burada yaşanan çevrenin küçük ya da büyük oluşu, gelişmişlik oranı, gelenekleri, inançları, bireyin tercihinde etken rol oynamaktadır.

Sürekli olarak değişen yaşam koşulları, moda akımları modern giyim tarzını oluşturmaktadır. Şıklık kavramı; kişinin düşüncelerini, gözlemlerinin doğruluğunu, yani kısaca kişinin kendini yansıtmaktadır.

Aynı zamanda tarihte de örneklerini görmek mümkün olduğu gibi giysiler; bazı insanlar ve çevreleri için sosyal statü simgesi haline gelmiştir. Yine bu araştırma için yapılan çalışmada; giysilerin kişilerin sosyal yaşantısında mutlu olabilmeleri için önemli olduğu nedenine ulaşılmıştır.

İklim koşulu ise; tasarımı önemli ölçüde etkileyen bir faktördür. Giysiler, mevsimsel kreasyonlar halinde hazırlanır ve tüketiciye sunulur. İklim koşullarına göre hazırlanan giysi türü ve seçilen kumaş türü de farklılık göstermektedir.

İlkçağlarda insanların ısınabilmeleri için, hayvan postları ve bitkileri vücutlarına sararak örtündükleri bilinmektedir. Dünyanın coğrafik yapısı göz önünde bulundurulduğunda yaşanan ülkeye göre iklim koşulları değişmektedir. Bu durum, insanların giysi seçimini yönlendirmektedir.

Yıl içinde değişen mevsimlere göre insanlar dış etkenlerden korunmak amacıyla farklı renkler ve materyallerden yapılmış ürünler seçmektedirler. Örneğin; yaz mevsiminde güneş ışınlarından korunmak için açık renkli, ter çeken, pamuklu, keten, ipek liflerden yapılmış hafif giysiler giyilirken; kış aylarında soğuktan, rüzgârdan, yağmurdan korunmak için ısıyı tutan koyu renkli, yünlü vb. materyallerden yapılmış koruyucu giysiler giyilmektedir.

Kişilerin yaşları da giysi seçimini etkileyen bir etkidir. Giysiler doğru kullanılmadığı zaman kişiyi yaşından daha büyük gösterebilmektedir.

Giysi seçiminde yaş faktörü; bebeklik, oyun çağı, gençlik çağı ve yetişkinlik çağı olarak gruplanır:

Bebeklik dönemi: Bebeğin doğumundan iki yaşına kadar geçirdiği dönemdir. Bu dönemde giysiler özellikle yumuşak, cilde hasar vermeyen, nem çekme özelliği olan, kolay yıkanabilen ve ütüye dayanıklı ürünler bu grup için idealdir. Çünkü; çok sık değiştirilen ve yıkanan grubu içermekte ve hijyenik olması açısından büyük önem taşımaktadır.

Oyun çağı: Çocukların 2-7 yaşları arası oyun dönemleridir. Bu dönemde çocuk sürekli hareket eden, öğrenme güdüsüyle dolu, meraklı ve dinamiktir. Bu yüzden sık değiştirilebilecek, kolay giyilip çıkarılabilecek, yıkamaya elverişli ve dayanıklı giysiler kullanılmalıdır. Ayrıca canlı ve açık renk giysilerle birlikte cinsiyetine uygun giysiler çocuğu psikolojik açıdan olumlu yönde etkilemektedir.

Gençlik dönemi: Bu dönemde çocuk, aileye bağımlı olmadan kendi istekleri doğrultusunda hareket etmektedir. 13-14 yaş arası gençliğe atılan ilk adımdır. Bu dönemde çocuk, çevresinden etkilenerek günün genç modasına uygun giyinmeye çalışmaktadır. Daha sonraki yıllarda (16-18 yaş) vücutlarında oluşan fiziksel değişiklikler, giyim şeklini de etkilemektedir. Bazı çocuklar bu değişimden rahatsızlık duymakta ve vücutlarını saklamak için farklı giysiler seçme çabasına girmektedirler.

Yetişkinlik dönemi: Bu dönemde birey, çocukluktan çıkarak bir yetişkin olmuştur. Vücut yapısı oturmuş olduğundan giyim seçimini arkadaş çevresi, yaş, aile yaşantısı ve içinde bulunduğu sosyal çevre etkilemeye başlamıştır. Bu dönemde karakter yapısı da oturduğu için; giysiler kişinin tarzını da yansıtmaktadır.

Kişilerin ekonomik durumu da; giyim seçiminde önemli bir faktördür. Moda çok değişken ve dinamik olduğundan kişiler, uyum sağlayabilmek açısından ekonomik giderlerini kontrol altında tutmak zorundadırlar. Toplum içinde iyi gelire sahip olan grupta modayı izlemek; giysi çeşitliliğini arttırmaktan ibarettir. Oysa alım gücü az olan grupta öncelik; temel ihtiyaçların giderilmesidir.

Modayı takip etmek için, mutlaka her moda olan giysiyi satın almak gerekmez. Kişinin yaşına, vücut özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun her zaman kullanabileceği giysiler alarak kendi tarzını oluşturması maddi açıdan da bireyi olumlu etkilemektedir.

Ekonomi; toplumların gereksinimlerini karşılamak için çeşitli kaynakları kullanması yolunu inceleyen bir bilim dalıdır. Ekonomik prensiplere uygun giysi satın almak için aşağıda sıralanmış bazı noktalar dikkat etmek gerekir:

- İhtiyaç duyulan giysinin satın alınması,
- Satın alınacak giysinin piyasa araştırmasının yapılması,
- Alınacak giysi rengi, modeli vb. özelliklerinin uzun süre kullanılabilir olması,
- Modası geçmiş giysilerin yeniden elden geçirilmesi ve birkaç değişiklik ile yenilenmesi,
- Her sezon sonu yapılan indirimlerin takip edilerek, bu indirimlerden yararlanılması, ekonomik olarak moda uymanın temel kurallarındandır (Derin, 2006: belirsiz).

4.3.1. Beden ve Giysi İlişkisi

Giysinin moda endüstrisi açısından büyük önem taşımasının sebebi; insan bedeni ile ilişkisidir.

Giyim; bir kültürdür. Ayrıca, toplumda kişiler arası sınıflandırmanın da bir göstergesidir. Giyim-kuşam; bireyin sözleri ve bedeni kadar beğenilerini, o anda içinde bulunduğu ruhsal durumu, karşısındakilere verdiği önemi ve değeri yansıtır. İnsanın; başka insanların karşısına mümkün olduğu kadar temiz, düzenli, bakımlı ve iyi giyimli olarak çıkması, yani insanın kendine bakması, kendisine ve çevresine olan saygının bir göstergesi olarak düşünülmektedir.

Giyim; oluşturmak istenilen kişisel imajın önemli bir parçasıdır. 'Güzel bir giyim, iyi bir tavsiye mektubudur' atasözü tüm bu açıklamaları desteklemektedir. Kişiler arası iletişimde giyimin önemi büyüktür.

Fiziksel görünüm aynı zamanda insanların bireylerle ne tür iletişimleri kuracaklarını belirlemektedir. Kişinin, ilk defa karşılaştığı bir insanla konuşmaya başlamadan önce kıyafeti, boyu, kilosu vb. özellikler önemli olabilir. Karşıdaki insanın fiziksel görünümü, en azından iletişime nasıl başlanılacağını belirlemede etkili olabilmektedir.

Diğer yandan giysi kişinin fiziksel, psikolojik ve sosyal durumunu etkiler. Örneğin sıcak bir kış paltosu fiziksel rahatlık sağlar. Yapı dokuması (yumuşaklık, kayganlık), ağırlık, hacimlilik ve gerginlik gibi tüm özelliklerinin yerinde olması fiziksel rahatlığa katkı sağlar. Giysinin yapımı ve uygunluğu da fiziksel rahatlığı

etkiler. Kıyafet; hareketi sınırlandırmamalı, rahatsız edecek kadar dar veya bol olmamalıdır (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 16).

Giysi tasarımında amaç; kişiyi fizyolojik ve psikolojik açıdan iyi tanıyarak ve hareket alanını bilerek, kişiye uygun giysi tasarlamaktır. Giysi ve beden arasındaki uyumda vücut şekli, oranları ve vücut ölçüleri giysi üretimi için büyük önem taşımaktadır.

Giysi tasarımında vücut tipleri, şekilleri ve beden kusurları daima dikkate alınmalıdır.

Modaya uygun bir giysinin herkese yakışması mümkün olmamaktadır. Vücutlar arasında bireysel farklılıklar olduğundan, giysilerdeki renklerin ve modellerin kişilerde duruşu farklılık gösterebilmektedir (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 16).

Anatomi, fizyoloji ve psikoloji gibi disiplinlerden yararlanan ergonominin giyim konusunda önemli katkıları bulunmaktadır. Bu katkılar giyim fizyolojisi ve iklim, antropometri, fonksiyonel özellikler ve ürün değerlendirme ile ilgili olmaktadır.

Bireyin kendisini rahat hissetmesi ve rahat hareket edebilmesi, vücuda uyan, hareket serbestliği sağlayan, hava koşullarına uygun giysilerle mümkündür. Rahatlık ve emniyet için olduğu kadar sosyal tatmin için de giysi dizaynı konusunda ergonomik yaklaşım önemlidir.

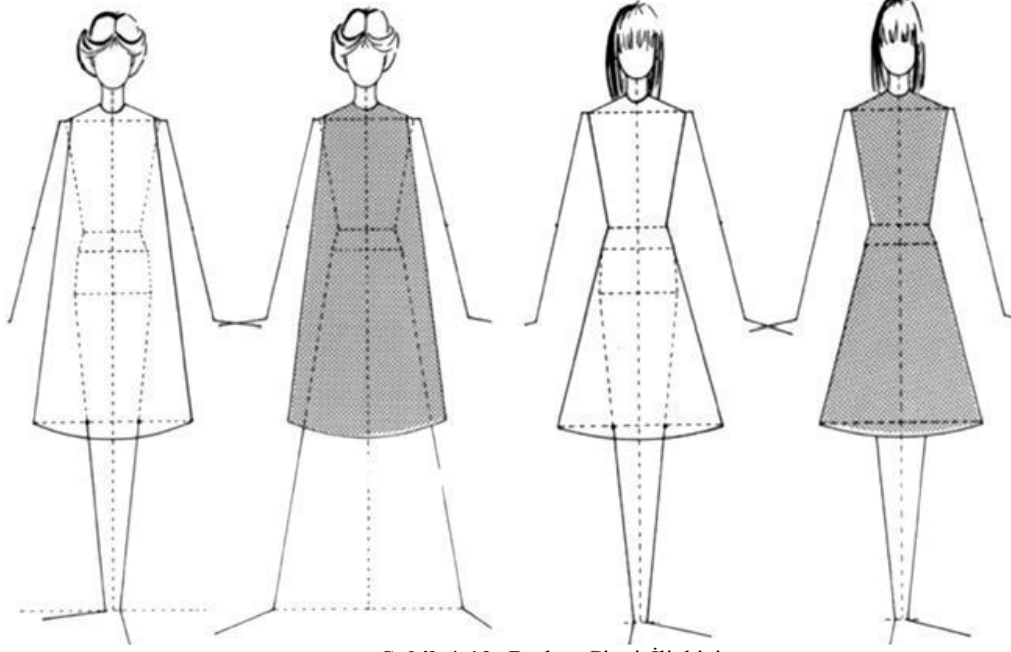
Bireyin vücut ölçülerine uymayan bir giyecek güzel görünmeyeceği gibi rahat hareket etmesini de engeller. Bir giysinin ya da kalıbın vücuda iyi uymaması boyutlarının çok büyük ya da küçük olması anlamına gelmektedir. Bu durum genellikle giysi ya da kalıbın bireye uygun şekilde oranlanmamasından kaynaklanmaktadır.

İnsanların vücutları arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Ayrıca giysinin yapısının belirlenmesinde kol, bacak gibi hareketli organların hareket sırasında giysiye etkileri dikkate alındığında eklem biçimleri ve insan vücudunun dinamik özellikleri de önem kazanmaktadır.

Giysi tasarımcıları, giysi tasarlarken pek çok noktaya dikkat ederler. Bunlar içinde moda (renk, stil, vb.) ölçülere uygunluk, kumaş ve yardımcı malzeme özellikleri, kullanım amacı gibi unsurlar sayılabilir. Ancak giysilerin tümünde aranan temel özellik, giysilerin bir uyum ve hareket serbestliği kazandırmak için insan vücudunu iyi tanımak, giysinin kullanım amacını dikkate almak ve kullanılan malzemelerin özelliklerini bilmek ile mümkün olabilmektedir (Uğur, 2006: 38-39).

Giysi ve beden arasındaki uyumda vücut şekli, oranları ve vücut ölçüleri giysi üretimi için büyük önem taşımaktadır. Giysi tasarımında vücut tipleri ve şekilleri ve beden kusurları daima dikkate alınmalı ve beden giysi uyumu sağlanmalıdır (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 17).

Şekil 4-10: Beden-Giysi İlişkisi

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 17).

Modaya uygun güzel renkli ve iyi dikilmiş bir giysinin herkese yakışması mümkün değildir. Bazı renkler ve bazı desenler şişman, kısa gösterirken bazıları da zayıf ve uzun göstermektedir. Örneğin; çok küçük desenler kullanıldığı zaman klasik ekose veya balıksırtı gibi desenlerin ölçüsü, geniş ve çarpıcı desenlerden daha az önemlidir. Desen, silüet ve tarzı tamamlamalıdır. Çarpıcı desenler, küçük hassas kumaşlarda tarzda bozulma etkisi yapacaktır. Orta çizgiler geniş bayanlarda daha enli gösterir. Çünkü göz, modelin bedeni ile elbisenin hacmini karşılaştıracaktır (Çivitçi ve diğ., belirsiz:17).

4.3.1.1. Vücut Tiplerine Göre Giysi Tercihleri

4.3.1.1.1.Endomorfi (Piknik Tip) Yapıya Sahip Kişiler:

- Fazla detaylı olmayan sade ve vücudu hafif bir bollukla saran modeller,
- İnce dokunmuş, mat görünümlü, düz koyu renk, boyuna çizgili ve küçük desenli kumaşlar,
- Kemer kullanılması gerektiği durumlarda elbisenin kumaşından ve ince kemerler,
- Boyu kesecek şekilde kuplar,

- Sade ve zarif aksesuarlar,
- Kol ağzı geniş olmayan takma kollar,
- “ V ” yakalı giysiler tercih etmelidirler.

4.3.1.1.2. Mezomorfi (Atletik Tip) Yapıya Sahip Kişiler:

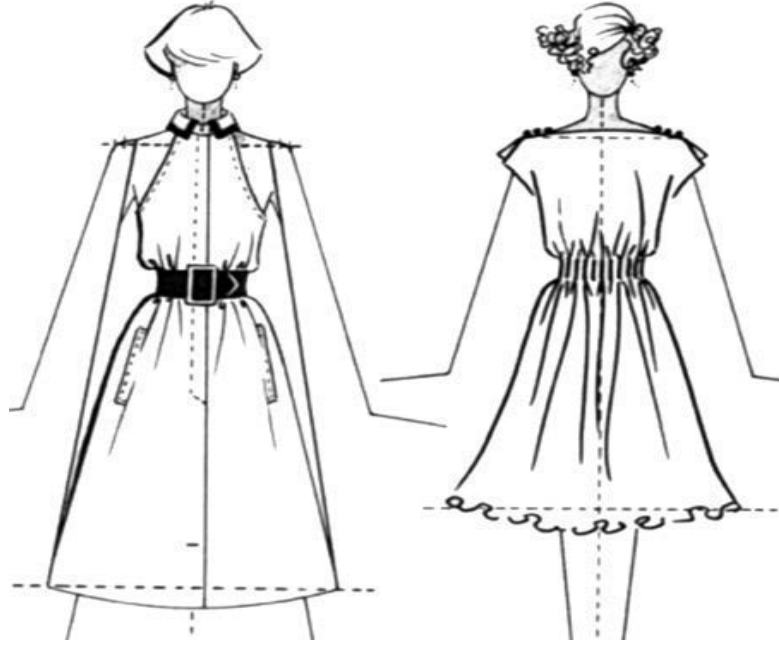
- Vatkasız, çok kuplu, kol üstü biraz içeriden takılmış kollu, çok cepli modeller,
- “ O ” ve “ V ” yaka gibi omuzu bölen yaka modeller,
- Pili ve nervürlerin kullanıldığı modeller,
- İnce dokunuşlu, orta desenli kumaşlar,
- Orta genişlikte kemer ve orta büyüklükte aksesuarlar,
- Kişinin ten rengi de dikkate alınarak orta tonlardaki renkler tercih etmelidirler.

4.3.1.1.3. Ektomorfi (Astenik Tip) Yapıya Sahip Kişiler:

- İnce uzun çizgili, açık renk, büyük desenli, ekoseli kumaşlar,
- Kalın dokunuşlu, parlak, hafif tüylü kumaşlar,
- Geniş kemerler ve büyük aksesuarlar,
- Uzun ve yuvarlak kuplar,
- Büyük geniş yakalı, düşük belli ve bol modellenli giysiler tercih etmelidirler (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 17-18).

4.3.1.2. Vücut Şekillerine Göre Giysi Tercih:

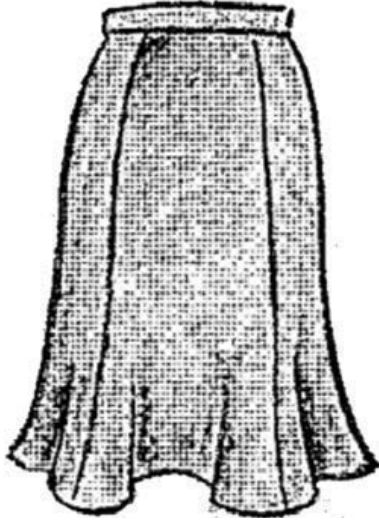
4.3.1.2.1. Üçgen Vücuda Sahip Kişiler: Kalça kısmı üst bedene oranla daha geniş olduğu için dikkatler omuzlara ya da bele çekilmelidir. Bu nedenle omuzu geniş gösteren kayık yaka ya da büyük takma yakalı, vatkalı bluz veya ceketler tercih edilmelidir. Düşük belli, ince kemer veya kemersiz ve paçaları düz inen pantolonlar kalçanın daha dar görünmesini sağlamaktadır.

Şekil 4-11: Üçgen Vücut İçin Giysi Modeli

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 16).

4.3.1.2.2. Ters Üçgen Vücuda Sahip Kişiler: Omuz ya da göğüs kısmı, kalça kısmına göre daha geniş olduğundan bu kısımları bol bir şekilde örtecek giysiler tercih edilmelidir. Omuzların ya da göğüsün dar giysiler örtülmesi durumunda, üst bedenin ön planda olduğu bir görüntü meydana gelmektedir. Bu durumun olmaması için kollarda düz, dökümlü kısa ya da uzun kollu giysiler tercih edilmelidir. Kalça ile denge sağlayabilmek için parçalı, volanlı, detaylı etek ya da pantolonlar tercih edilmelidir.

Volanlı Etek

Pilili Pantolon

Şekil: 4-12: Ters Üçgen Vücut İçin Giysi Modeli-1

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 17).

Şekil 4-13: Ters Üçgen Vücut İçin Giysi Modeli-2
Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz:17).

4.3.1.2.3. Dikdörtgen Vücuda Sahip Kişiler: Yakasız, dizden kalçaya değişen boylarda ince triko, kaşmir, çift yüzlü yün, esnek deri ve yumuşak süet gibi yumuşak esnek kumaşlardan yapılmış dökümlü duruş sağlayacak hırka ceketler tercih edilebilir. Bel çizgisinden itibaren volanlı, pilili ya da parçalı etekler veya elbiseler tercih edilerek dikdörtgen görüntü daha şekilli hale getirilebilir.

Gömlek ve Pilili Etek

Omuz ve Etek Kısmı Volanlı Elbise

Şekil 4-14: Dikdörtgen Vücut İçin Giysi Modeli-1
Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 20).

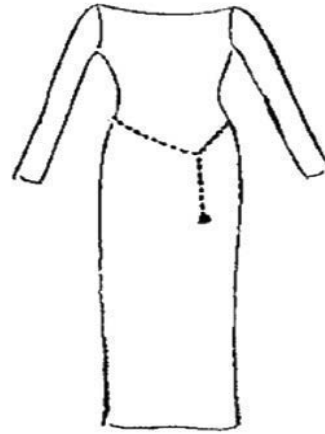
Şekil 4-15: Dikdörtgen Vücut İçin Giysi Modeli-2

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 20).

4.3.1.2.4. Kum Saati Vücuda Sahip Kişiler: Göğüs ve kalça ölçülerinin birbirine yakın olduğu ve bel hattının ince olduğu kum saati vücut tipine sahip kişiler şal yakalı, derin V yakalı bluzları uzun boncuk ya da zincir aksesuarlarla birlikte kullanmayı tercih etmelidir. Üst kısma giyilen bluz ve trikoların alt ucu, alt kısma giyilen pantolon veya etek üzerine çıkarılmasıyla belin inceliği vurgulanmayarak denge sağlanmış olacaktır. Ayrıca, üst kısma dar giysiler giymek gerektiğinde pantolon veya eteklerin belleri düşük olması da dengeyi sağlayacaktır. Elbise giyildiğinde ise yine bel hattı kemerin düşük kullanılması ile denge sağlanacaktır.

Bluz ve pantolon

düşük kemerli elbise

Şekil 4-16: Kum saati Vücut İçin Giysi Modeli

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 21).

4.3.1.2.5. Baklava Tipi Vücuda Sahip Kişiler: Omuz ve kalçaların dar, bel hattının geniş olduğu vücut tipine sahip olan kişiler omuzlarında vatka, geniş yakalı

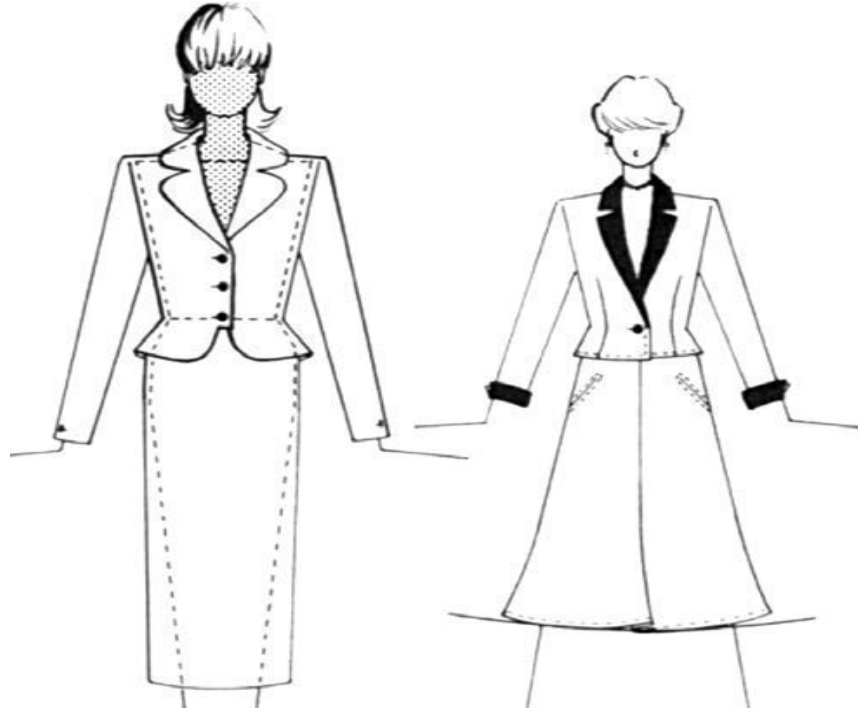
kıyafetler kullanarak omuzlarını daha geniş gösterebilirler. Yüksek belli daire ya da parçalı etekler veya pilili ve dar paçalı pantolonlar kullanarak kalçaları daha geniş gösteren giysiler tercih edilebilir. Belde ise ince kemerler tercih ederek beli olduğundan daha ince gösterilebilir (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 16-21).

Dar paça pantolon

Şekil 4-17: Baklava Vücut İçin Giysi Modeli-1

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 21).

Şekil 4-18: Baklava Vücut İçin Giysi Modeli-2

Kaynak: (Çivitçi ve diğ., belirsiz: 22).

4.3.2. Giysi Konforu

Giysi konforunun beden ile ilişkisi; fiziksel, psikolojik ve fizyolojik birçok faktörün etkili olduğu karmaşık bir konudur. Giysi açısından konfor; kullanıcının giysiden psikolojik ve fiziksel olarak etkilenmemesi ve kendini rahat hissetmesidir. Konforlu olmamak ise; kullanıcının giysiden rahatsız olma durumudur. Rahatsız olma durumları, alerji gibi fiziksel tepkilerden, vücuda yapışan giysiden aşırı terleme ya da herhangi bir durumda giysiden dolayı bireyin kendisini kötü hissetmesini de içermektedir.

Giysi içinde ısı, nem ve hava hareketleri konforu sağlayan en önemli faktörlerdir. Ancak, giysinin büyüklüğü, uygunluğu ve estetik olması gibi subjektif faktörler de oldukça önemlidir (Akgül, 2008: 26).

Tekstil ve hazır giyim endüstrisindeki gelişmeye bağlı olarak bireylerin giysilerden beklentileri artmış, giysi konforu kavramı önem kazanmıştır. Bu kavram ile birlikte; modaaya uygun giysi tasarımı ve iyi kalitede giysi üretimi yerini konforlu giysi tasarlanması ve üretilmesine bırakmıştır. İnsan vücudunun yirmi dört saat boyunca bir tekstil ve hazır giyim ürünü ile temas halinde olduğu düşünülürse; giysi konforunun gerekliliği daha kolay anlaşılmaktadır.

Günümüz tüketici eğilimleri, hızlı rekabet koşulları, giyside farklılık yaratma gibi nedenler tekstil ve hazır giyim üreticilerini konforlu giysi üretme arayışına götürmüştür. Dolayısıyla dünyada hem tekstil materyali hem de hazır giyim ürünleri konusunda konforu arttıracak çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Özellikle giyim endüstrisi alanında tüketiciler konforlu giysiler tercih etmekte ve bu tercihler üreticileri, konforlu giysi üretmeye itmektedir. Dolayısıyla üreticiler açısından konforlu giysi, ürünün piyasadaki şansını artırmaktadır.

Giysi konforu; termal, duyuusal, fiziksel ve psikolojik konfor olarak incelenebilir. Termal konfor, kumaşın bireyin tenini rahatsız etmeyecek şekilde ısı ve nem iletimini sağlamasıdır. Duyusal konfor, bireyin tenine temas eden tekstil materyalinin hissettirdiği hoş duygudur. Fiziksel konfor, giysinin hareket serbestliği sağlaması, vücuda uyumu ve model gibi özelliklerini kapsar. Psikolojik konfor ise, bireyin giysi içerisinde kendisini psikolojik olarak mutlu hissetmesi ve psikolojik beklentilerini karşılaması anlamına gelmektedir (17. Ulusal Ergonomi Kongresi: 802-803).

Giysi konforu; giysinin vücudu ikinci bir deri gibi sarması, az buruşması, rahatlık hissi vermesi, sağlığa uygun olması gibi fonksiyonel özelliklerin bir arada bulunmasıdır.

Ayrıca, giysi kumaşının çevredeki sıcaklık değişimlerine karşı kolay uyum sağlaması ve tutum özelliklerinin iyi olması; giysinin hareket rahatlığı vermesi ve estetik görünüme sahip olması da giysi konforu olarak nitelendirilmektedir.

Giysi konforu; termal, duyuşal, fiziksel ve psikolojik açıdan birçok kavramı giyside birleştiren karmaşık bir yapıya sahiptir.

İşte bu yüzden; giysi konforu olarak tanımlanan olgu çok önemlidir. Çünkü tasarlanan giyside sağlanacak olan bu konfor, giysinin kişinin bedeniyle olan uyumunu oluşturur. Giysi ne kadar konforlu ise; kullanan kişi açısından o kadar uyumlu bir hal alır. Bunun tam tersi de mümkündür. Konfor düşünülmeşiz hazırlanan bir giysi; tüketiciye de birçok sıkıntı yaşatabilir.

Obezite sonrası ortaya çıkan sağlık sorunlarının yanı sıra, birçok psikolojik sorun da yaşanabilmektedir. 'İdeal vücut' denilen kavramdan gün geçtikçe uzaklaşan kişi, benlik saygısını yitirebilmekte ve toplumsal uyum problemleri yaşayabilmektedir.

Obezite hastalarının giyim sektöründen beklentileri farklı olmaktadır. Günümüzde büyük beden kıyafet üreten firma sayısının azlığı, tüketicilerin beklentilerini yeteri kadar karşılayamamaktadır. Büyük beden kıyafetlerde şık, modern, ergonomik uyumlu tasarımların olması gerekmektedir. Bunun için de kadın beden tipi dikkatlice analiz edilmeli ve antropometrik ölçümler sonucu elde edilen veriler kullanılmalıdır. Çünkü normal kalıbın serileştirilerek genişletilmesi büyük beden kıyafet konforunu çoğu kez karşılayamamaktadır. Beden asimetrik bir hal aldıkça, antropometrik veriler ile hazırlanan kalıplar; ergonomik uyum açısından daha konforlu olacaktır. Fiziksel farklılıkların, farklı vücut tiplerinin ve bölgesel oluşan kiloların çeşitliliğini göz önünde bulundurulduğunda; giysilerin uyumlu bir hal alması için bu ölçümlere dikkat etmek gerekmektedir.

Çalışmanın devamında, giysi konforunun dört ögesi olan termal konfor, duyuşal konfor, fiziksel konfor ve psikolojik konfor detaylı bir şekilde açıklanmaktadır:

4.3.2.1. Termal Konfor

Termal konfor, cilt üzerindeki kumaş rahatlığının algılanmasındaki sıcaklık, soğukluk, ıslaklık ve hissedilebilirlik duygularını içeren karmaşık bir olaydır. Başka

bir ifadeyle termal konfor; sıcaklık veya ıslaklık açısından konforlu bir duruma erişimdir ve ısı ve nemim kumaş içindeki transferi ile gerçekleşir. Bunun için kumaşın termal özellikleri, giysi konforunun belirlenmesinde çok önemlidir. Termal konforda belirleyici olan parametreler; kumaşın ısı ve nem transferi yeteneği, hava geçirgenliği, ısı tutma yeteneği, statik elektriklenme eğilimi, su buharı geçirgenliği ve su emiciliği olarak sıralanmaktadır. Bu nedenle termal konfor; giysilerin ısı ve nem iletim özelliklerine, giysilerin ciltte yarattıkları hisse ve giysi-cilt arasındaki mekanik etkileşime bağlıdır. Termal konfor, giysinin ısıyı ne derece geçirdiği ve teri deriden çevreye ne derece buharlaştırdığına bağlıdır. Termal dengeyi korumak için vücudun ısı üretimi, ısı kaybına eşit olmak zorundadır. Giysi, insanı iklimik etkilere karşı korumalı, değişken dış iklim koşulları ve fiziksel yüklerin değişimine karşı yardımcı olmalıdır. Bu sayede vücudun ısı ve nem durumu dengelenir ve memnuniyet durumu meydana gelir.

Giyside termal konfor; bulunulan veya çalışılan ortamda giysiden beklenen termal yalıtım ve nefes alabilme özelliklerini taşıması ile belirlenir. Termal konforsuzluk doğrudan doğruya kişiye zarar vermezken, pek çok dezavantajı vardır. Zayıf termofizyolojik giyim karakteristiklerine sahip giysiler, giyenin rahatını bozmakla kalmaz, onun fiziksel performansını düşürür; yorgunluk hissini artırır ve sağlığını bozucu yönde rol oynayabilir.

Sonuçta konforlu olmayan bir ortamda ya da konforsuz giysiyle çalışan insan üzerindeki pozitif veya negatif yöndeki ısıl yük, dikkatin dağılmasına ve neticesinde performansın düşmesine sebep olabilir (17.Ulusal Ergonomi Kongresi: 803-804).

4.3.2.2. Duyusal Konfor

Duyusal konfor, bir kumaşın veya giysinin giyinen kişinin duyuları tarafından nasıl algılandığını ve giyinenin hoşnutluğunu ifade eder. Başka bir ifadeyle duyusal konfor, bir giysinin cilde nasıl bir his verdiğine, göze nasıl görüldüğüne, giyinen kişi hareket ettiğinde nasıl ses çıkardığına, nasıl koktuğuna ve hatta ne tat verdiğine bağlıdır.

Dolayısıyla; beyindeki görme, işitme, koku alma, tatma ve dokunma duyuları tarafından algılanır.

Tekstil ürünü ile deri arasındaki mekanik temas, özellikle uzun süre oturan veya yatan kişiler açısından önemlidir. Duyusal özellikler, deriye temas eden kumaşların performansı olarak tanımlanır ve lif materyaline, kumaş yüzey yapısına ve kumaş bitim işlemlerine bağlıdır.

Duyusal konforla ilgili problemlere; boyarmaddeler, bitim işlemleri, metal düğmeler veya çıtçıtlar, deterjanlardaki reçineler, tozlar neden olabilir. Ayrıca yün, ham ipek, kauçuk ve polyamid gibi liflerinde alerjik reaksiyon verdiği bilinmektedir. Buna ek olarak, reçineli bitim işlemlerinde ve bazı güç tutuşurluk bitim işlemlerinde bitim işlemi malzemesi olarak kullanılan formaldehitin alerjiye sebep olduğu bilinmektedir. Düzensiz ve hisirtili kumaş, duyusal konforsuzluk durumuna sebep olur.

Kumaş ve deri arasındaki sürtünme ve deriyi zorlayan mekanik etkileşim, giysi pürüzsüzlüğü, düzensizliğı ve hisirtili olma halini belirlemektedir. Deri ve kumaş arasındaki sürtünme, pürüzsüz yüzeyle bir kumaşta daha azdır. Derideki nem miktarı arttıkça, oluşan yapışma etkisi sebebiyle sürtünme ve deri üzerine etkileyen kuvvet artmaktadır; dolayısıyla düşük nem düzeyinde konforlu olarak hissedilen giysi, nem düzeyi arttıkça konforsuz olarak nitelendirilebilir (17. Ulusal Ergonomi Kongresi: 804-805).

4.3.2.3. Fiziksel Konfor

Fiziksel konfor, giysinin vücut hareketlerine olanak tanınması ve vücuda uygulanan basıncı minimuma indirmesidir. Ancak bir tekstil ürünün hareket serbestliğine izin vermesi, istendiğinde vücudun şeklini alması ve vücuda fazla yük bindirmemesi durumunda, fiziksel olarak konfordan söz edilebilir. Bu nedenle fiziksel konforda; bireyin gün içerisinde oturma, eğilme, dirsekleri ve dizleri bükme gibi hareketleri yaparken giysinin rahatlık sağlanması önemlidir.

Kullanıcıyı ilk etapta giysinin rengi, modeli, kumaşı etkiler gibi gözükse de giysinin vücuda uyumu ve hareket serbestliği sağlanması bir başka ifadeyle giysinin fiziksel konforu ön planda gelmektedir. Özellikle fonksiyonel giysilerde uyum ve hareket serbestliği, estetik özelliklerden önce geldiğı için giysi kalıplarının oluşturulmasında bu özelliklere dikkat etmek gerekmektedir. Bu nedenle giysiler farklı amaçlara yönelik üretilmelerine rağmen, bütün giysilerin ortak amacı vücut hareketlerinin giysi tarafından engellenmemesini sağlamaktır.

Kumaş yapısı ve giysi tasarımı, giysinin vücut hareketi konforu için çok önemlidir. Giysi kalıbı, kumaş ve dikiş parametreleri amaca uygun olacak şekilde bir araya getirilmelidir. Kumaşa uygun dikiş türü seçilse dahi, giysi boyutları amaca uygun hazırlanmamışsa, vücut hareketleri sonucunda ya insanın hareket serbestliği engellenmekte ya da giysi üzerinde dikiş patlamaları ortaya çıkmaktadır (17. Ulusal Ergonomi Kongresi: 805).

4.3.2.4. Psikolojik Konfor

Psikolojik konfor, genelde giysinin ölçüsü, uygunluğu, rengi, parlaklığı, stili ve moda ile ilgilidir ve çoğunlukla estetik konfor olarak da adlandırılmaktadır. Giysi; psikolojik rahatsızlık hissine neden olmaması için estetik olmalı, modaaya uygun olmalı, kişilikle uyumlu olmalı ve giyilen yere uygun olmalıdır. Kullanıcı, giydiği giysinin kendisi veya bulunduğu ortam için uygun olmadığını düşündüğünde kendine olan özgüveni azalmakta, huzursuz olmakta ve dolayısı ile psikolojik konforsuzluk hissetmektedir. Modaaya uygun ve estetik açıdan cazip giysiler, kullanıcının toplum içinde fark edilme güdüsünü tatmin edecek psikolojik rahatlamayı sağlamaktadır. Bu yüzden; günlük giysilerin alımında psikolojik konfor olgusu daha baskın olabilmektedir.

Psikolojik konforun değerlendirilmesinde kullanıcıların yorumları önemli yer tutar. Ancak bunların objektif yollarla ölçülmesi zordur. Aynı şartlar altında yapılan subjektif ve objektif ölçümlerin karşılaştırılabilir, tartışılabilir olması ile değerlendirme yapmak mümkündür; bununla birlikte kullanıcıların subjektif yorumlarının ölçülebileceği fiziksel cihazlar yoktur. Bu nedenle objektif değerlendirme yapmanın en yaygın tekniği, kullanıcılara basit soruların sorulduğu ve yanıtların aktarıldığı psikolojik skala kullanılmasıdır. Bu yöntemde, kullanıcılar giysi hakkındaki fikirlerini skalayı oluşturan belirli terimlerle değerlendirir, değerlendirmelerinin sayısal karşılığı işaretlenir ve bu değerlendirmelerin kumaş özellikleriyle ne ölçüde ilişkili olduğu veya olmadığı incelenir (17. Ulusal Ergonomi Kongresi: 805-806).

4.4. Giyim Tasarımında Öğeler ve İlkeler

Birçok ürün de olduğu gibi, giysi tasarımında da öğeler ve ilkelere yer verilmektedir. Giysinin görseelliği, işlevselliği, bütünlüğü vb. bütün özellikleri, tasarım öge ve ilkeleri ile oluşturulmaktadır.

4.4.1. Tasarım Öğeleri

Mitland Graves tarafından yapılan araştırmalarda; tasarımda öge sayısı yedi çeşittir. Bu öğeler şunlardır: çizgi, yön, biçim, ölçü, doku, değer ve renk.

a) Çizgi: Çizgi; tasarımlarda yer alan bir öğedir. Çizgi için belirli bir uzunluk ve belirli bir genişlik kabul etmek ve onu sınırlamak mümkün olmamaktadır. Genişliği ve uzunluğu ne olursa olsun eğer bir şey çizgi etkisi yapıyor, çizgisel bir özellik gösterebiliyorsa; o tasarım içinde bir çizginin mevcut olduğu belirtilebilir.

Çizgilerin gösterdikleri biçimsel farklar dolayısıyla, etkileri birbirinden farklıdır. Çizginin düz bir doğru parçası biçimindeki hali ile tamamen eğri hali iki uç olarak kabul edilirse, bunlar arasında birinden diğerine geçiş mahiyetinde pek çok kademedede çizgi kabul etmek mümkündür.

Çizgi biçimlerinin her biri aslında birbirinden farklı olmakla beraber, bunlardan biçim bakımından birbirine benzer olanların uyuşması kolaydır. Buna karşılık birbirinden biçim bakımından farklı olanlar ise birbirleriyle uyuşmazlar. Bu nedenle, bir tasarımda çizgilerin etkilerinde uygunluk arandığı takdirde yakın biçimde olanlar, zıtlık arandığında uzak biçimde olanlar kullanılmalıdır. (Güngör, 2005: 38).

Şekil 5-1: Çizgi Çeşitleri

Kaynak:<http://www.gorselsanatlar.org/gorsel-sanatlar-sozlugu/cizgi-nedir-cizgi-cesitleri-nelerdir/>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Aynı ya da değişik kalınlıkta çizgiler kullanılarak bir yüzeyi kırık, dalgalı, hatta bombeli hale getirme olasılığı vardır.

Şekil 5-2: Çizgi İle Oluşturulan Yüzeyle

Kaynak: <http://www.gorselsanatlar.org/gorsel-sanatlar-sozlugu/cizgi-nedir-cizgi-cesitleri-nelerdir/>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

b) Yön: Gerek çizgiler, gerekse iki ya da üç boyutlu cisimler konumları ile bir takım yönler gösterirler. Bu yönlerden birbirine paralel olanlarla zıt durumda olanların meydana getirdikleri etkiler birbirinden farklıdır. Yönlerin yatay ve düşey konumları arasında birçok ara konum vardır.

Şekil 5-3: Çizgide Yönler

Kaynak: <http://www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=548&title=grafik--tasari-ilkeleri--form-cagrisimlari-ve-kompozisyon>, Erişim Tarihi: 28/05/2014

Ayrıca yön uygunluğu; uyum ve bütünleşme sağlarken, yön zıtlığı canlılık getirir. Daha canlı, daha ilginç etkiler oluşur (Güngör, 2005: 52).

c) Biçim: Bir tasarımda rol oynayan en önemli öğelerden biri de biçimdir. Tasarım maddeleşirken çevre çizgileri belirlenir ve kabuğu oluşturulur. Hem iki boyutlu hem üç boyutlu cisimler için durum aynıdır. Böylece şekiller ve biçimler oluşur.

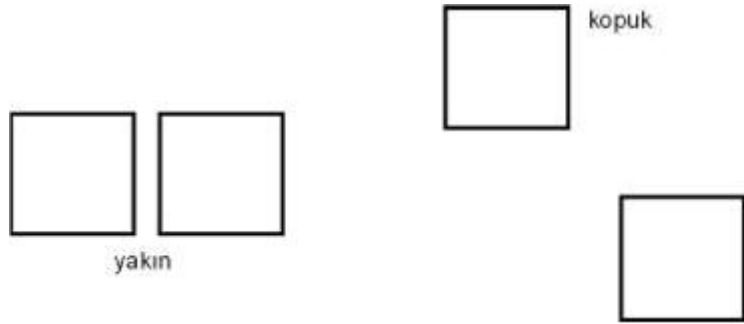
Biçim, bir şeklin değişik yönlerden ya da değişik durumlardaki görünümüdür. Bir şeklin türleri de o şeklin aynı birer biçimidir (Güngör, 2005: 53).

d) Ölçü: Biçimler farklı büyüklükte olarak kullanıldığında farklı etkiler elde edildiğinden; ölçü bir tasarım unsuru olarak önemli bir rol oynar.

Biçimleri aynı olan hacim ve kitleler eğer büyüklükleri de aynı ya da yakın iseler, birbirleriyle kolayca uyuşurlar. Biçimleri farklı bile olsa yakın büyüklükteki hacim ve kitleler ölçü bakımından birbirini dengelerler (Güngör, 2005: 56).

e) Aralık: Biçimler, mekânlar ve kitleler hiçbir zaman daima yan yana ve hep aynı aralıklarla tertiplenmezler. Çünkü herhangi bir gereksinme dolayısıyla bazılarının yakın, bazılarının ise biraz daha uzakta bulunması gerekebilir. Yan yana ve aralıksız olarak tertiplenmeler ya da hep aynı miktardaki aralıklar, sıkıntı oluştururlar. Bu sıkıntıyı gidermek için tertiplenen biçim, mekân ya da kitleler arasında farklı büyüklükte aralıklar kullanmak yoluna gidilir.

Birbirinin aynı olan ya da yakın değerlerdeki aralıklar uygunluk gösterirler. Buna karşılık çok farklı aralıklar zıtlık doğururlar (Güngör, 2005: 60).

Şekil 5-4: Aralık Türleri

Kaynak: <http://www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=548&title=grafik--tasari-ilkeleri--form-cagrisimlari-ve-kompozisyon>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

f) Doku: Her cisim bir maddeye sahip olduğuna ve her maddeye dokunulduğunda elde bir pürüzlük duygusu hissedilirse; her cismin bir dokusu vardır.

Tekstilde doku: Yün, ip, hasır ve dal örgüleriyle değişik tekniklerle sarma, örme ve dokuma işlemleri yapılarak birçok giyim ve kullanma eşyaları yapılabilir. Kullanılan malzeme ve tekniğe bağlı olarak bunların dokuları değişik sertlikte olabilir. Özellikle ev tekstilinde kullanım şekline göre zaman zaman yumuşak, zaman zaman biraz pürüzlü yüzeyleri olanlar tercih edilir (Güngör, 2005: 62-64).

Şekil 5-5: Tekstil Dokusu Örneği

Kaynak: <http://gorselsanatlardeposu.blogspot.com.tr/search/label/Texture%20%2F%20Doku>,
Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 5-6: Dokuma Kumaş Örnekleri

Kaynak: <http://www.sektorden.com/katalog/430/parti-kumas-alimi-erdemirler.htm>, Erişim
Tarihi: 18/ 04/ 2014

Doku ve resim: Yüzeyler üzerindeki lekeler, çizgiler, damarlar ve resimler ve resimler görsel olarak doku etkisi yaparlar. Hâlbuki el ile dokunduğumuzda bunların dokusal niteliği yoktur. Bunlar o yüzeylere yapışık, o yüzeylere ait olan farklı renkteki bölgelerdir (Güngör, 2005: 66).

Dokunun Algılanması: Dokunun yüzeye el ile dokunup, yüzey üzerinde eli gezdirerek algılanması dokunsal (haptik) algılama, gözle görülerek algılanması görsel (optik) algılama olarak isimlendirilir. Dokunsal algılamada elin yüzey üzerindeki pürüzlü, az pürüzlü ve pürüzsüz kısımlardan geçerken oluşan mini titreşimler dokunun algılanmasını sağlar.

Ayrıca yüzeydeki pürüzlüğün seyrekliği, sıklığı, alçaklığı, yüksekliği; doku yoğunluğunun anlaşılmasına ve dokunun sertlik grubunun belirlenmesine yardımcı olur.

Dokunun görsel olarak algılanması için ışığa gerek vardır. Aydınlatma türüne, ışığın geliş yönüne ve şiddetine göre düşen gölgelerin boyu, miktarı ve değeri değişeceğinden; algılanan dokuda da görelî bir değişim söz konusu olur. Böylece dokular daha abartılı görünebileceği gibi, bir doku daha yumuşak ya da daha sert algılanabilir.

DOKU OLUŞTURMA

Dokular; doğal dokular ve yapay dokular olmak üzere iki kısımda incelenir.

Doğal (gerçek) doku oluşturma:

- 1) Malzemenin doğadan alındığı gibi kullanılması,
- 2) Malzemenin işlenmesi.

Yapay (görsel) doku oluşturma:

- 1) Gölgeleme ve değer farkları (kurşun kalem, boya ve tarama) ile,
- 2) Noktalama ile
- 3) Çizgilerle (yatay, düşey, eğik, çok yönlü) ,
- 4) Biçimlerle,
- 5) Fotoğraf ve baskı teknikleri ile
- 6) Kırık ve dalgalı yüzeylerle yapılan dokular.

Bunlar düzenli bir görünüm vererek uygulanırsa buna düzenli yapay dokular; doku yoğunlukları farklı ise yani doku oluşturan bu öğeler düzensiz bir biçimde görüş alanına dağılmış olursa bunlara da düzensiz yapay dokular adı verilir (Güngör, 2005: 66-67).

Şekil 5-7: Doğal Doku Örnekleri

Kaynak: <http://gorselsanatlardeposu.blogspot.com.tr/2011/10/doku-teksture.html> , Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 5-8: Doğal Doku Örneği

Kaynak: <http://gorselsanatlardeposu.blogspot.com.tr/2011/10/doku-teksture.html>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Doku – Renk İlişkisi: Her cismin bir dokusu olduğu gibi, aynı zamanda kendine has bir de rengi vardır. Dokusuz bir yüzeyin rengi ise, sanki üzerine yapışmış bir zar gibi görünür. Yumuşak dokulu bir yüzey aynı zamanda bir de parlaksa, ışığın yansımaları ve parlamaları yüzünden, bu yüzeyin rengi olduğundan biraz daha açık algılanır. Sert dokulu bir yüzeyde durum tersinedir. Işığın oluşturduğu gölgeli noktalar, rengin daha koyu algılanmasını sağlar. Beyaz renk ya da renklerin çok açık tonları, dokunun en iyi en has biçimde algılanmasını sağlar. Çünkü beyaz ya da açık tonlu bir yüzeydeki dokunun bütün ayrıntıları, yarı gölgelerle daha iyi ortaya çıkar. Dokulu yüzeyler, renkleri daha canlı gösterirler. Aynı şekilde; doku ile rengin uyuşmaması halinde doku; rengin görünümünü olumsuz yönde etkiler.

Dokunun nasıl uzaklık, yakınlık etkisi varsa; renklerin de yakınlık uzaklık etkisi vardır. Sıcak renkler daha yakında, soğuk renkler daha uzakta görünürler.

Dokuların ruhsal etkileri:

Yumuşak dokulu cisimler, insanda sakinlik ve rahatlık duyguları oluşturmaktadır. Buna karşılık, sert dokulu cisimler dinamik duygular uyandırır. Sert dokular insanı uyanık tutar, azim ve iradesini destekler, insana heyecan verir (Güngör, 2005: 73).

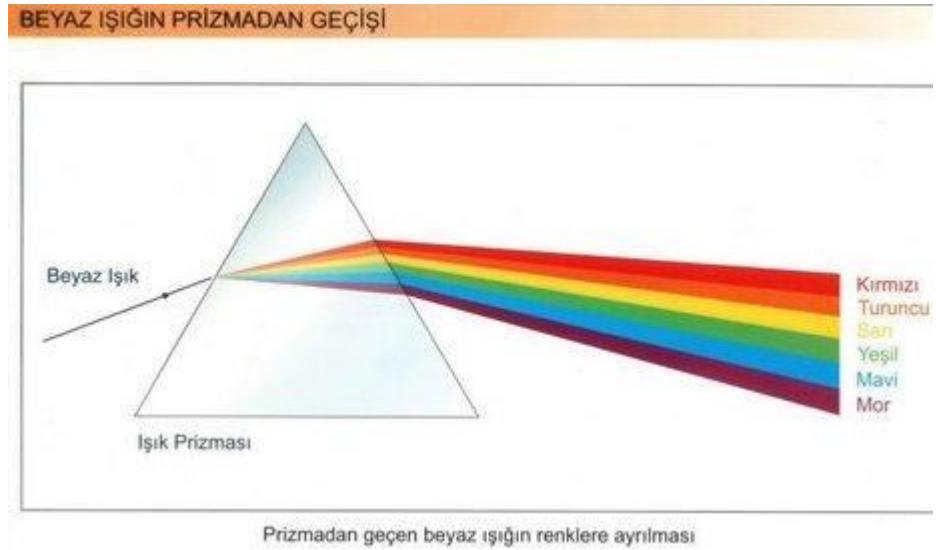
g) Renk: Bir cismin yüzeyin rengi, onun üzerinde bulunan renkli bir zardan kaynaklanmaz. Daha açım bir ifadeyle; hiçbir cismin kendi bünyesi içine girmiş bir rengi yoktur. Cisimler üzerlerine gelen ışığı kısmen emer, kısmen süzer, kırar ve yansıtırlar.

Bu esnada cismin yüzeyindeki elektronlar, üzerlerine gelen ışık ile etkileşip, bu ışığın ışınlarını, diğer ışınlar arasından ayırıp yansıtırlar. İşte ortaya çıkan bu ışınım demeti, dalga boyuna göre bir renk türü olarak algılanır.

Bu yüzden, bir cismin güneş ışığı altındaki rengi ile başka bir ışınım demetinden oluşan değişik ışık kaynakları altındaki rengi birbirinden farklıdır. Buradan anlaşılacağı gibi, karanlıkta hiçbir rengin algılanması söz konusu değildir.

Cisimler, üzerlerine gelen ışınların bir kısmını emer, diğer bir kısmını yansıtırlar. Beyaz cisimler, en çok ışık yansıtırlar. Siyah olanlar ise; ışınların büyük bir kısmını yutarlar.

Işığın Prizmada Kırılması

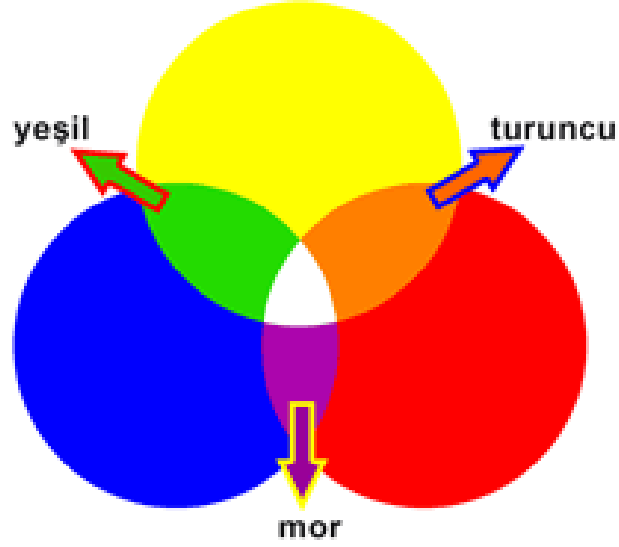

Şekil 5-9: Işığın Kırılması

Kaynak: <http://www.fenokulu.net/portal/Sayfa.php?Git=KonuKategorileri&Sayfa=KonularKonuYazdir&KonuID=483>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Güneş ışığı, bir cam prizma ile kırılmaya tabi tutulursa; içindeki renkli ışınlar ayrılırlar. Buna tayf denir. Bu sırada güneş ışığındaki çeşitli dalga uzunluğunda bulunan ışınların; kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi ve mor sırası ile kırıldığı görülür.

Bu renklerden turuncu; kırmızı ile sarının karışması sonucunda meydana gelir. Aynı şekilde; yeşil, sarı ile mavi rengin karışması ile oluşurken; mor, mavi ile kırmızının karışmasıyla meydana gelir (Güngör, 2005: 75).

Ara Renkler Nasıl Oluşur

Şekil 5-10: Ana ve Ara Renkler

Kaynak: <http://www.cicicee.com/renkleri-taniyalim-1685>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

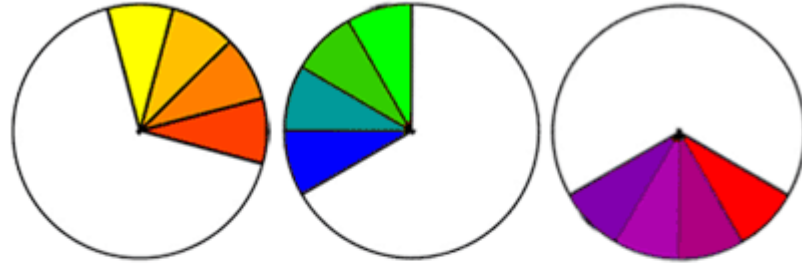
Renkleri algılamada çevre etkisi: Renklerin algılanmasını çevre renkleri de etkilemektedir. Renklerin çevreden etkilenmeleri ve yerine göre daha parlak ve açık, yerine göre soluk ve sönük görünmeleri renkli düzenlemeleri yaparken dikkate alınmalıdır. Aksi halde, istenilen renk etkisi bozulur.

Kumaş içinde kullanılacak bir renk, kumaş dokunulduğunda istenilmeyen bir tarzda görülebilir; daha soluk ya da daha koyu hissedilebilir.

Kırmızının zıttı yeşil,

Sarının zıttı mor,

Mavinin zıttı ise turuncudur (Güngör, 2005: 78-79).

Benzer Renkler

Zıt Renkler

Şekil 5-11: Benzer ve Zıt Renkler

Kaynak: <http://www.cicicee.com/renkleri-taniyalim-1685> , Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Renk Psikolojisi: Renkler, insanlarda değişik etki yaparlar. Bunu bir başka şekilde ifade etmek gerekirse, çeşitli ruhsal hallerde bulunan insanlar başka başka renklere hoşlanırlar.

Birçok insanın, farklı renklere hoşlanması, farklı ruhsal halleri yüzündendir.

Hangi rengin insanda hangi ruhsal etkiler doğurduğu az çok bilinirse, çeşitli renkleri tercih eden insanların, hangi ruhsal halde bulunduğunu da tahmin etmek mümkündür.

Renk ışıktır. Bu nedenle, renkli ışığın etkisindeki canlılık, ruhsal etkiye ve ruhsal algılamalara dönüşür.

Renkler; tahrik eder, sakinleştirir, depresyon yaratır, iştah açar – iştah kapatırlar. Renkler, sıcaklık, yaklaşma duygusu ya da soğukluk, çekinme duygusu yaratırlar. Bunlar; renklerin dinamiğidir (Güngör, 2005: 81).

Şekil 5-12: Sıcak ve Soğuk Renkler

Kaynak: http://www.ozgurenerji.com/sakra_aura_Renkler.html, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

f) Değer: Renklerin farklılığı yanı sıra, her bir rengin değişik tonlarda kullanılması da tasarımda önemli rol oynar.

Herhangi bir renk değişik değerlerde (tonlarda) kullanılırsa, düzenlemede canlılık oluşur. Bu değişiklik bir ilgi çekicilik doğurduğundan; renk etkisine tonlar yardımı ile yeni bir olanak katılmış olur. Bundan dolayıdır ki; değer (ton) , bir tasarım ögesi olarak kendine has önemli bir görev görür.

Değer sadece iki boyutlu değil, aynı zamanda üç boyutlu düzenlemelerde de aynı derece önemli rol oynar. Aynı renge sahip objelerden daha uzakta olanı, daha açık değerde görülür (Güngör, 2005: 84).

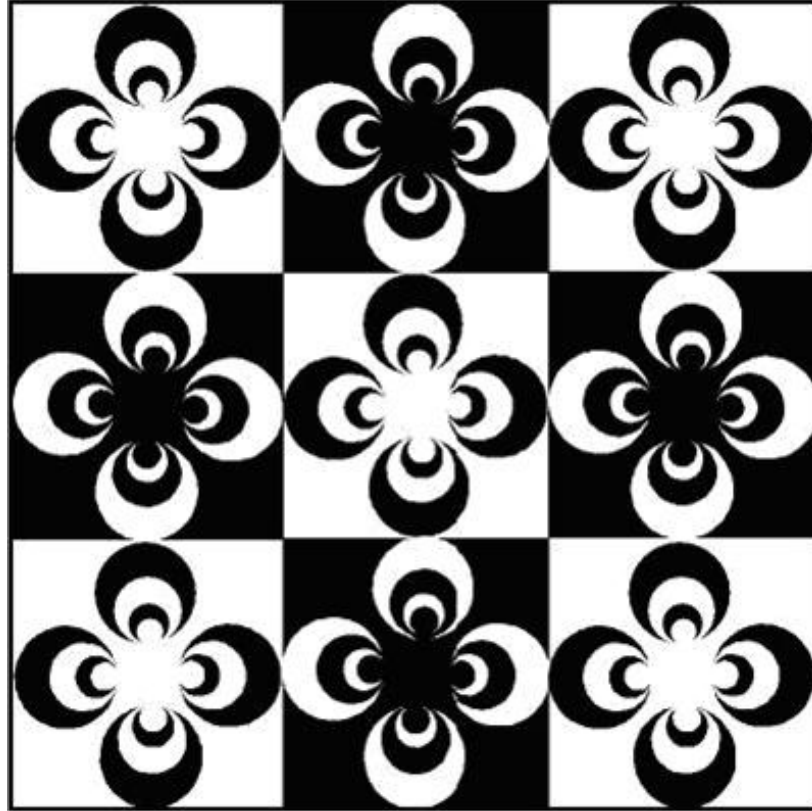
4.4.2. Tasarım İlkeleri

- 1) **Tekrar:** Tamamen aynı ya da bazı bakımlardan az farklı olan iki ya da üç boyutlu öğelerin, birden çok sayıda kullanılarak bir düzlemde yer almaları halidir.
- 2) **Ardışık Tekrar:** İki ya da çok sayıda biçim veya cismin herhangi bir değerinin ya da değerlerinin ardından bir esasa, bir düzene bağlı olarak yinelenmesi ve bu yineleme sisteminin bozulmadan devam etmesi halidir.
- 3) **Uygunluk:** Düzenlemede yer alan öğelerin tamamen aynı ya da tamamen zıt olmadan, uygunluk sınırları içinde kalarak aralarında fazla farklılık olmadan kullanılması halidir.
- 4) **Zıtlık:** Bir düzenlemede yer alan öğeler arasında ya birçok bakımdan ya da tamamen uygun tarafların bulunmaması halidir. Eğer bunlar arasında birçok bakımdan uygunluk yoksa buna zıtlık; hiçbir bakımdan uygunluk bulunmazsa, buna da aykırılık denir.
- 5) **Koram:** Koram; iki zıt uçlar arasında bir bağ değişim kademelendirmesine denir. Bu iki ucun arasındaki zıtlık, sadece bir

öge bakımından olabileceği gibi; birden çok öge bakımından da olabilir.

- 6) **Egemenlik:** Bir biçim, biçim grubu ya da cismin diğerlerinden daha baskın olması, diğerlerine önem bakımından ya da fiziksel yönden üstünlük kurması halinde egemenlik denir.
- 7) **Denge:** Biçimler, biçim grupları ya da cisimler arasında konum ya da diğer öğeler bakımından, herhangi bir kısmın ağır basmaması koşuluyla, dengeli bir yerleşme sağlanması haline denge denir.
- 8) **Birlik:** Parçaların bir bütünü oluşturmak üzere uyum içinde bir araya gelmelerine ve genişlemeler esnasında bu bütünlüğün bozulmamasına birlik denir.

1) Tekrar

Şekil 6-1: Tekrarlı Desen Örneği

Kaynak: <http://www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=548&title=grafik--tasari-ilkeleri--form-cagrisimlari-ve-kompozisyon>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

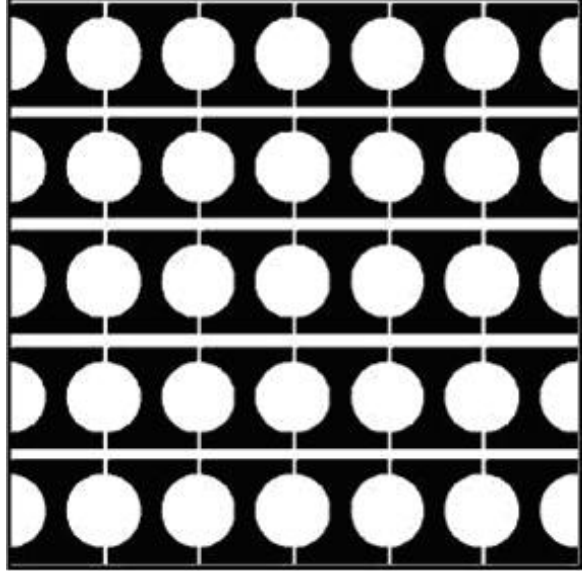
Bir öğenin aynen ya da çok yakın özellikte olarak birden fazla sayıda kullanılmasına tekrar denir.

Tekrarın 3 türü vardır:

- Tam tekrar

- Tekrar
- Değişken tekrar

a) Tam Tekrar

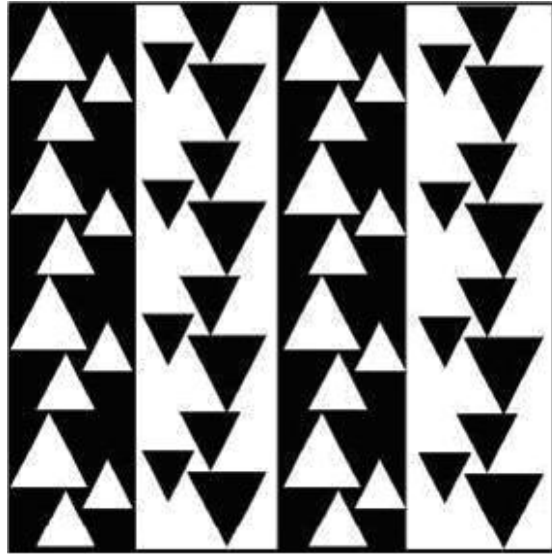

Şekil 6-2: Tam Tekrar

Kaynak: <http://www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=548&title=grafik--tasari-ilkeleri--form-cagrisimlari-ve-kompozisyon>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Cisim ya da biçimlerin ölçü, biçim, renk, değer ve dokularının tam anlamıyla aynı olması ve bunların eşit aralıklı ve aynı yönde kullanılması halinde tam tekrar ilkesi uygulanmış olur. Aynen tekrarlanan süsleme motifleri, yan yana yapılan benzer yapılar; tam tekrara örnek gösterilebilir (Güngör, 2005: 97-98).

b) Tekrar

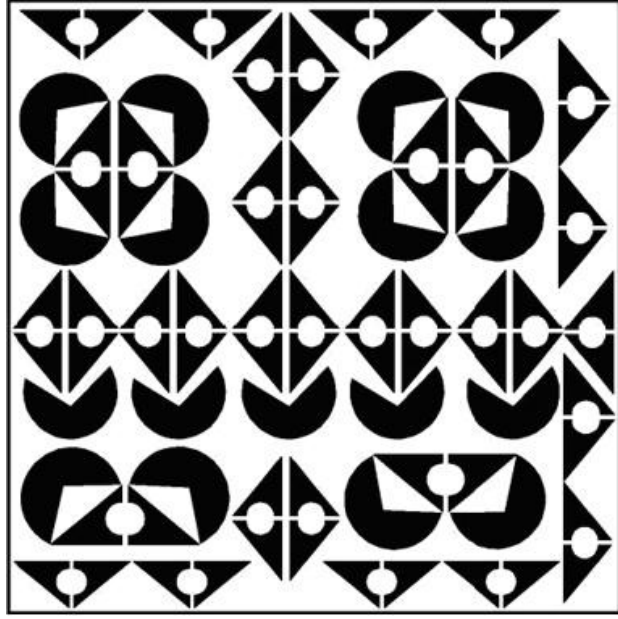
Şekil 6-3: Tekrar

Kaynak: <http://www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=548&title=grafik--tasari-ilkeleri--form-cagrisimlari-ve-kompozisyon>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Cisim ya da biçimlerin ölçü, renk, değer ve dokularının tam anlamıyla aynı olması, buna karşılık aralıklı ya da yönlerin değişik şekilde kullanılması haline tekrar denir.

Tekrar, yalnız tek tek biçimler kullanılarak değil, bir araya gelen biçim kümeleriyle de meydana getirilebilir. Böylece daha grift motifler, süslemeler ile de tekrar oluşturulabilir.

c) Değişken (Aralıklı) Tekrar

Şekil 6-4: Değişken Tekrar

Kaynak: <http://www.tekstilershanesi.com.tr/?sec=haber&id=548&title=grafik--tasari-ilkeleri--form-cagrisimlari-ve-kompozisyon>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Birbirlerinin aynı olmakla birlikte, aralarında küçük farklar olan biçim ya da cisimlerin bir arada kullanılması halinde ortaya çıkan tekrara değişken tekrar denir.

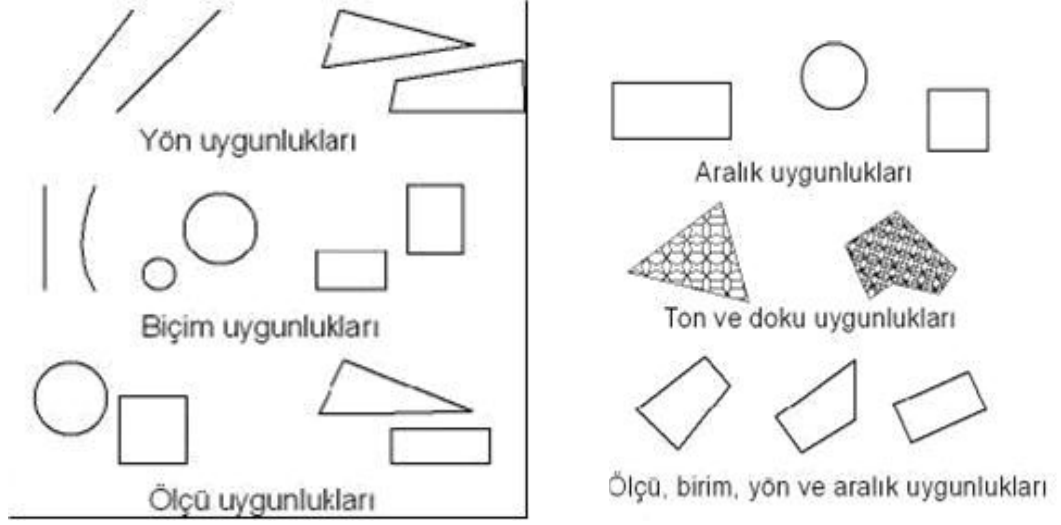
Bu türlü tekrarda öğelerin ölçü, biçim, renk, değer ya da dokularında ufak farklar bulunabilir.

2) Ardışık Tekrar: Birden fazla motif, biçim ya da cisim, belirli aralıklarla birbiri ardınca kullanıldığı takdirde ardışık tekrar ortaya çıkar (Güngör, 2005: 108).

3) Uygunluk: İki ya da üç boyutlu cisimler arasında ortak veya yaklaşık tarafların bulunmasına uygunluk denir. Cisimlerin ortak ya da yakın tarafları olması, bunların bağdaşma olanağını artırır. Cisimlerin arasında kolayca bağlantı kurulabilmesine zemin hazırladığından; uygunluk, tasarım oluşumunu kolaylaştırır.

Cisimler arasındaki uygunluk; onların biçimleri, ölçüleri, renkleri, değerleri ve dokularının herhangi biri ya da bunlardan birçoğu bakımından olabilir. Ayrıca

cisimlerin yönleri ve bunların aralıklarıyla uygunluk meydana getirme olanağı vardır (Güngör, 2005: 118).

Şekil 6-5: Değer, Ölçü, Biçim ve Aralık Uygunluğu

Kaynak: <http://www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=548&title=grafik--tasari-ilkeleri--form-cagrisimlari-ve-kompozisyon>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

4) Zıtlık: Cisimler arasında herhangi bir bakımdan ortak ya da yakın nitelikler olmadığı takdirde, bunlar arasında ilgi kurmak güçleşir. Her biri diğerine yabancı ve ilgisiz kalır. Böylece cisimler arasında bir birlik kurulamayınca uyumsuzluk ve kargaşalık hüküm sürmeye başlar.

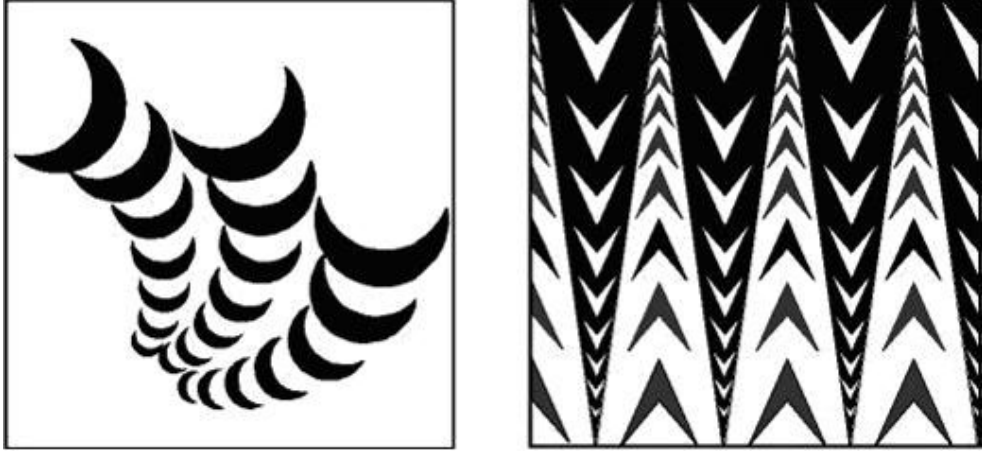
Zıtlık; bir taraftan dağınıklık ve uyumsuzluk getirirken, diğer yandan da neden bu uyumsuz cisimlerin bir arada buldukları hususunda insanı düşündürmeye başlar. Biçim, renk, doku, değer, ölçü, yön, aralık ve benzeri bakımlardan birinin ya da bir kaçının söz konusu olabileceği bu zıtlıklar; beklenmedik etkiler uyandırır. Kısacası zıtlık; bir tasarımda bir taraftan uyumsuzluk doğururken, diğer taraftan tasarıma canlılık verici bir görev yapar (Güngör, 2005: 136).

5) Koram: İki zıt ucu uygun kademelerle birbirine bağlayan köprüye koram denir. İki uç arasında uyum içinde geçiş sağlayan bu düzenleme yardımıyla anlamlı ve beğenilmesi kolay bir dizi ortaya çıkar.

İki şekilde incelemek mümkündür:

- Eksensel Koram
- Merkezsel Koram

Eksensel Koram: Eğer koram meydana gelirken biçimler bir eksen üzerine dizilirlerse ya da bu sırada aralarında eksen meydana getirirlerse; bu tür korama eksensel koram denilir.

Şekil 6-6: Eksensel Koram

Kaynak: <http://www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=548&title=grafik--tasari-ilkeleri--form-cagrisimlari-ve-kompozisyon>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Merkezsiz Koram: Birçok biçim ya da birkaç koram meydana getirecek şekilde birleştirildiklerinde, eğer bir merkez noktası belirtilebiliyorsa; bu biçimler kendi aralarında bir merkezsiz koram meydana getirmiş olurlar (Güngör, 2005: 138-140).

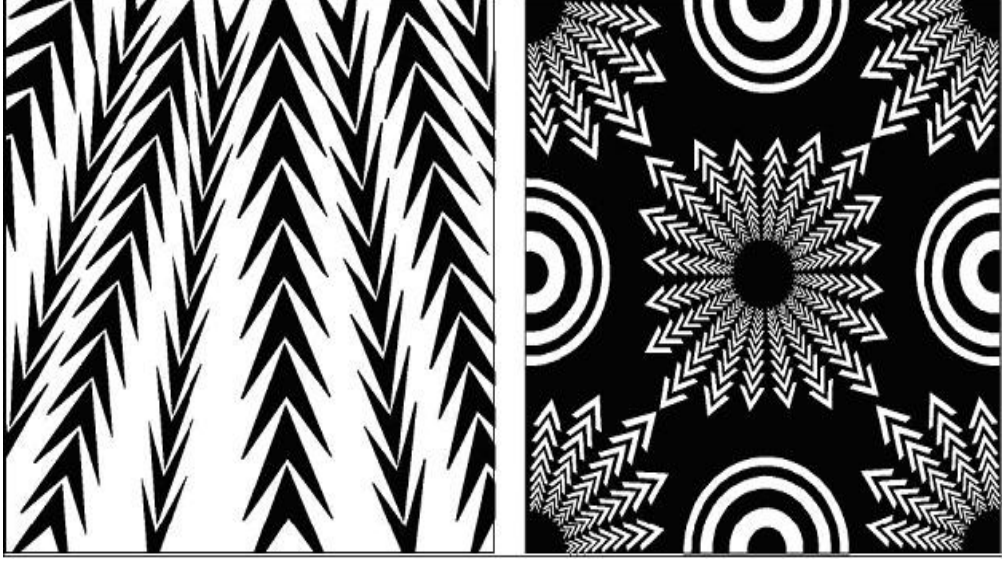

Şekil 6-7: Merkezsiz Koram

Kaynak: <http://www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=548&title=grafik--tasari-ilkeleri--form-cagrisimlari-ve-kompozisyon>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

6) Egemenlik: Bir tasarımda kararlı bir dengenin bulunması için, bu tasarımın değişik kısımlarının görsel algılamada oluşturduğu kuvvetli ve zayıf enerji bölgeleri arasında geçen mücadelenin bu bölgelerden birinin üstünlüğü ile sonuçlanması gerekir. Bu sırada diğer bölgelere, diğer biçimlere ya da diğer gruplara karşı üstünlük kurabilen biçim ya da küme egemen sayılır.

Renkli düzenlemelerde de durum aynıdır. Bu türlü düzenlemelerde sıcak ve soğuk renk gruplarından herhangi birinin üstünlüğü esas alınarak egemenlik sağlanmalıdır. Eğer sıcak renkler egemen kabul edilirse, soğuk renkler görüş alanı içinde sıcak renklerden daha az bir yüzey kaplamalıdır (Güngör, 2005: 142).

Şekil 6-8: Tasarımda Egemenlik

Kaynak: <http://www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=548&title=grafik--tasari-ilkeleri--form-cagrisimlari-ve-kompozisyon>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

7) **Denge:** Bir düzenlemeye giren cisimlerin renkleri, değerleri, dokuları, yönleri, aralıkları ve ölçüleri birbirleriyle kıyaslama konusu olur. Aynı şekilde bir düzenlemedeki fikirler ve cisimlerin önem dereceleri de bu kıyaslama konusu içine girer. Bazı cisimler, düzenlemelerde daha önemli bir şekilde ve ağırlık merkezini kendi tarafına çekebilecek tarzda düzenlenebilir. Fakat diğer taraftan, kalan cisimler de ağırlık merkezini kendi taraflarına çekecek güçte olmalı ve bunun sonucunda yine ağırlık merkezi alanın ortaya yakın bir yerinde kalabilmelidir.

Denge;

- Simetrik denge ve
- Asimetrik denge olmak üzere iki kısımda incelenir (Güngör, 2005: 145).

8) **Birlik:** Değişik cisimlerin, mekânların ya da yapıların bir araya gelerek dengeli bir bütün meydana getirmeleriyle birlik oluşur. Birbirine zıt olan parçalar dahi, birlik meydana getirirlerken bir uyum ve düzen içinde olmalıdırlar.

Birliğin oluşabilmesi için, önce dengenin oluşması lazımdır (Güngör, 2005: 152).

Op- Art Sanatı ve Op- Art Sanatının Giyside Kullanılması

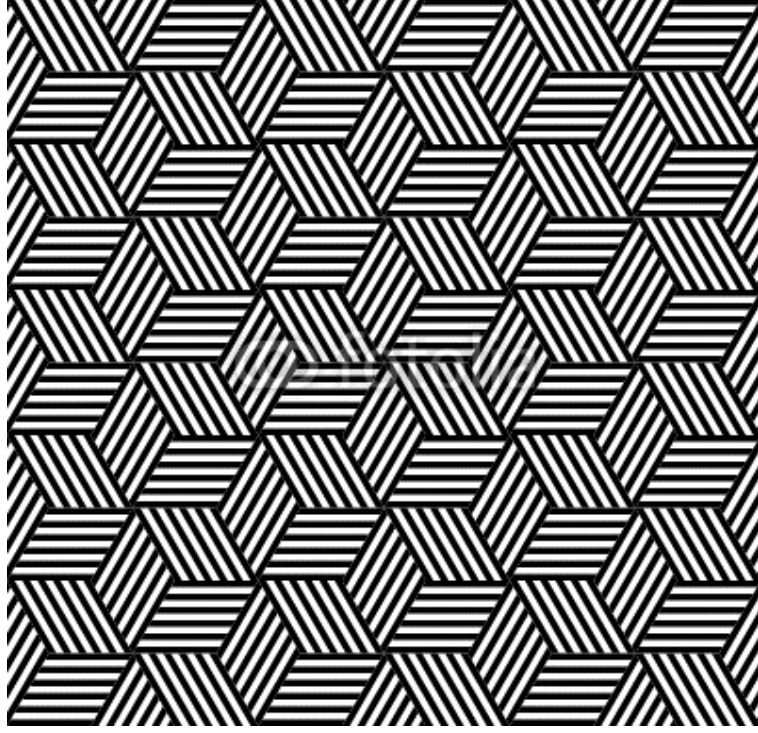
Giyim tasarım öge ve ilkelerinin, giysi üzerindeki estetik oluşumları tek tek incelenebilir. Op-Art sanatı, bu yönde incelemelere bir örnek olarak gösterilebilir.

Özellikle büyük beden bayanların, vücutlarında kusurlu olarak algıladıkları bölgeleri giysi yardımı ile örtebilmeleri mümkündür ve bu durum büyük bir önem taşımaktadır. Çizgilerin oluşturduğu göz yanılsaması sonucu; kişiler daha zayıf ve daha uzun görünebilmektedirler. Çalışmanın devamında, Op-Art sanatının giyimle olan ilişkisi incelenmiştir.

Optik sanat, 2. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa’da geç resimsel soyutlama akımına karşı ortaya çıkan ve optik yanılsamaya dayalı anlatım biçimidir. Akımın ilk hareketleri, bazı sanatçıların Dadaizm akımının canlandırılmasını önlemek ve informelin ötesine geçmek adına ileri sürdüğü önerilerle başlamıştır. Optik sanat, 1965’te New York Modern Sanatlar Müzesinde düzenlenen “The Responsive Eye (Yanıtlayıcı Göz)” adlı sergiyle izleyicinin karşısına çıkan, görsel algıda ikiliğe olanak veren, soyut geometrik kompozisyonları içeren yapıtlarla tanınmıştır.

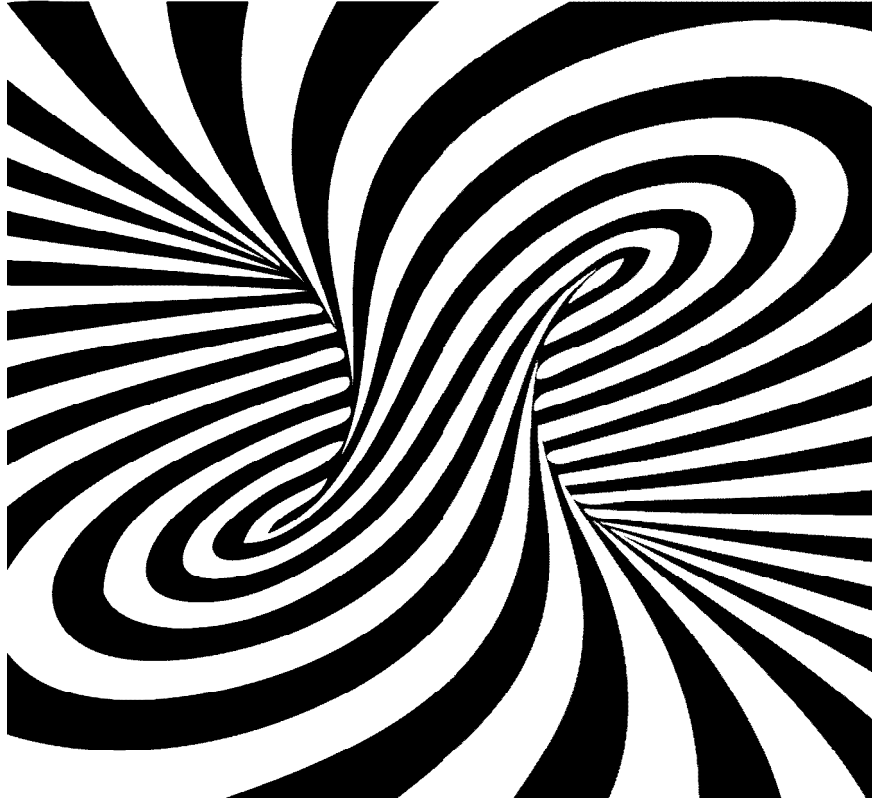
Optik sanat öncelikle gözde oluşan etkiyle ilgilenmektedir. Görsel mekanizmayı harekete geçirmeyi ve uyarmayı amaçlamaktadır. Resimde üçüncü boyut etkisi verebilmek için renk ve çizgileri yan yana kullanarak optik etkiler elde edilmektedir. Optik sanatta eş zamanlı ya da art arda gelen kontrastlardan, rengin gittikçe açılması veya koyulaştırılmasından yararlanır. Renk ile çizgi, daire, kare vb. geometrik öğeler arasında kurulan ilişkilerle de betimleyici anlatıma yer verilmez. Ritmik olarak düzenlenen geometrik biçimlerle gözde hareket ve titreşim yaratılmaktadır. Optik sanatta görme ve algıda aldatmalar yaratmak için bilimsel yöntemlere başvurulmaktadır.

Optik sanatçıların büyük bölümü doğrudan ya da dolaylı biçimde soyut geometrik sanatından yararlanmışlardır (Güngör, 2005: 132).

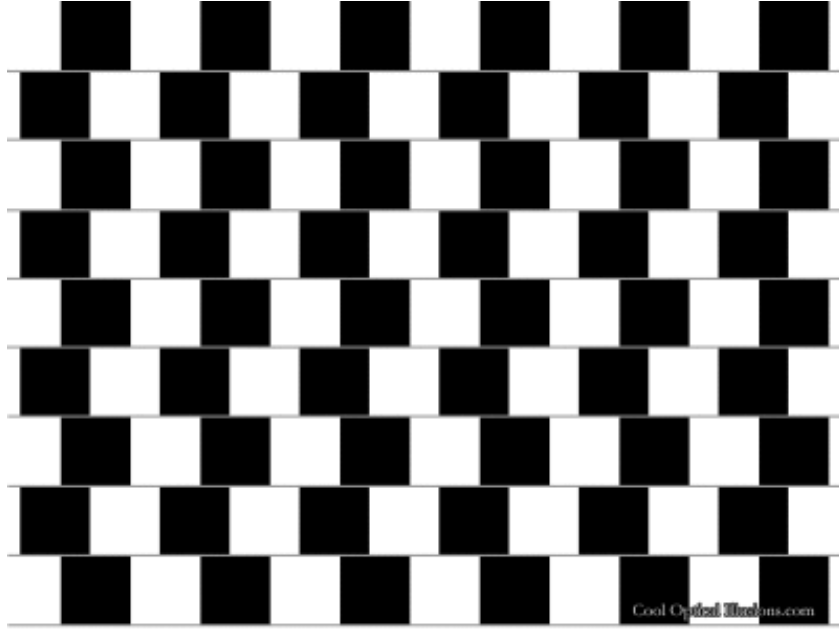
Şekil 7-1: Çizgilerle Oluşan Göz Aldanması

Kaynak: <http://www.dreamstime.com/stock-photography-seamless-pattern-op-art-design-image21189882>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

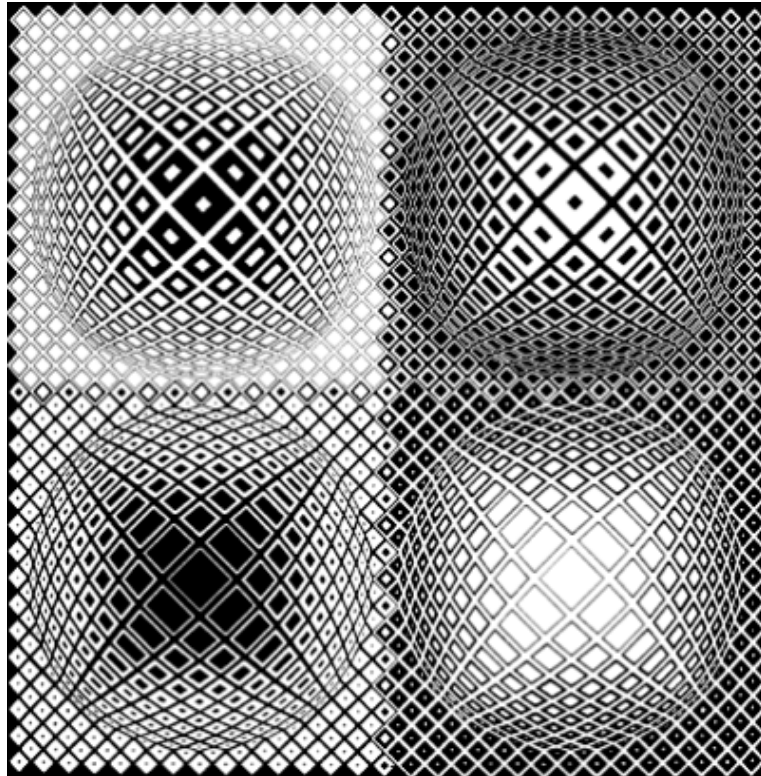

Şekil 7-2: Çizgilerle Oluşan Üç Boyutlu Yanılma

Kaynak: <http://wallstics.com/en/optical-art-2-wall-sticker.html> , Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 7-3: Çizgi ve Biçimden Oluşan Göz Aldanması
Kaynak: http://renkdelisi.tr.gg/OP_ART.htm, Erişim Tarihi: 18/04/ 2014

Şekil 7-4: Biçimlerden Oluşan Göz Aldanması
Kaynak: http://renkdelisi.tr.gg/OP_ART.htm , Erişim Tarihi: 18/04/ 2014

Op-Art Sanatının Giyim Üzerindeki Etkisi

Şekil 7-5: Op Art Sanatı Kullanılarak Giyimde Oluşturulan Aldanmalar

Kaynak: <http://themouthandtheknife.blogspot.com.tr/2010/10/op-art.html>, Erişim Tarihi: 18/04/2014

Şekil 7-6: Op Art Sanatının Giyime Uyarlanması

Kaynak: <http://www.durubutik.com/2010/10/moda-1960li-yillardan-gunumuze-1-bolum.html>,
Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 7-7: Göz Yanılması Oluşturan Kıyafet Örneği

Kaynak: http://www.zimbio.com/Celebs+Who've+Played+Video+Game+Characters/articles/P_0fRipdNQr/Kylie+Minogue+Street+Fighter+1994, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 7-8: Giyside Göz Yanılması-1

Kaynak: <http://www.mycurvesandcurls.com/2013/03/simply-be-bold-black-white-and.html>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 7-9: Giyside Göz Yanılması-2

Kaynak: <http://www.mycurvesandcurls.com/2013/03/simply-be-bold-black-white-and.html>,
Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 7-10: Giyside Göz Yanılması-3

Kaynak: <http://www.mycurvesandcurls.com/2013/03/simply-be-bold-black-white-and.html>,
Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 7-11: Giyside Göz Yanılması-4

Kaynak: <http://www.mycurvesandcurls.com/2013/03/simply-be-bold-black-white-and.html>,
Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 7-12: Giyside Göz Yanılması-5

Kaynak: <http://www.mycurvesandcurls.com/2013/03/simply-be-bold-black-white-and.html>,
Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

4.4.3. Tasarım Öge ve İlkelerinin Giysideki Yeri

Şekil 8-1: Elbise-1

Kaynak: <http://giyimmodasi.blogspot.com.tr/2011/01/2011-yaz-trendinde-cizgili-giysiler-ve.html>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 8-1’de, tamamen çizgilerden oluşan bir kadın elbisesi modeli görülmektedir. Çizgilerin aralıkları ölçü ögesine uymakla beraber, enine çizgi ve verev çizgiler halindedir. Çizgilerin biçimleri, farklı kalınlıklardan oluşmaktadır. Aynı yönde ilerlemeyle birlikte tam tekrar ilkesi oluşmaktadır.

Optik yanılsamalar göz önünde bulundurulduğunda; algı sonucunda oluşabilecek estetik kaygılardan dolayı bu elbisenin büyük göğüslü bir bayan tarafından giyilmesinin uygun olmadığı gözlemlenmektedir. Çünkü enine çizgilerden oluşan biçimler kişileri, oluşan göz yanılsamasından dolayı daha kilolu göstermektedir. Yine; göz yanılsamasından oluşan estetik durumlardan dolayı ters üçgen vücut için önerilmesi doğru bir tercih değildir. Bu elbiseyi kullanabilecek en uygun beden tiplerini; üçgen vücut tipine ve kum saati vücut tipine sahip kadın figürü olabilir.

Şekil 8-2: Elbise-2

Kaynak: <http://giyimmodasi.blogspot.com.tr/2011/01/2011-yaz-trendinde-cizgili-giysiler-ve.html>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 8-2’de, tasarımda çizgi ve yön ögesi kullanılarak hazırlanan bir elbise gözlemlenmektedir. Çizgilerin hepsinin biçim ve ölçü ögesine uygun olarak eşit aralıklarda olduğu görülmektedir. Gözlemlenen çizgilerin aynı yönde ilerlemesiyle birlikte tam tekrar ilkesi oluşmaktadır. Çizgilerin bu şekilde değişik yönlerde kullanılması, optik yanılsamaya sebep olmaktadır. Bu yanılsamalara dikkat edildiğinde vücut tipi kusurlarını kapatacak formda giyinmek mümkün olmaktadır. Yukarıda görülen bu elbise modelinin; elma vücut tipi denilen endomorf kadın bedeni için uygun olmadığı belirtilebilir.

Şekil 8-3: Elbise-3

Kaynak: <http://www.annecocuk.co/2013-ilkbahar-yaz-cizgili-elbise-modelleri/> , Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 8-3'te, tamamen çizgilerden oluşan bir elbise türü gözlemlenmektedir. Çizgiler; yön, biçim ve ölçü ögesine uyan bir dizayn içinde bulunmaktadır. Robalı olan bu elbise; üst kısımda aynı yönde ve eşit aralıklarından dolayı aynı biçimde olmakla birlikte; yine alt kısımda boyuna oluşan çizgilerin aynı yön ve aynı biçimde oldukları görülmektedir. Etek ucu kısmında eşit aralıklarla oluşan, enine ve aynı yönde çizgiler gözlemlenmektedir.

Bu elbise, optik yanılsamalar sonucu çizgilerdeki yönlerin gözde farklı algılanmasından dolayı, üçgen vücut tipi ve armut vücut tipi için önerilebilir. Fakat; ters üçgen vücut tipi ve elma vücut tipi için uygun olmamaktadır.

Şekil 8-4: Elbise-4

Kaynak: <http://www.annecocuk.co/2013-ilkbahar-yaz-cizgili-elbise-modelleri/> , Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 8-4’te, tasarım öğelerinden çizgi, yön, biçim ve ölçü özelliklerinden oluşan bir elbise gözlemlenmektedir.

Çizgiler, eşit biçimlerden ve ölçülü aralıklardan oluşmaktadır. Optik yanılsamalar sonucu, çizgilerin yönlerine bakıldığında etek kısmında bir hareket duygusu uyanmaktadır. Göz yanılgısı esnasında oluşabilecek estetik kaygılardan dolayı bu elbisenin; armut vücut tipi ve elma vücut tipi bayanlar için uygun olmadığı gözlemlenirken; kum saati vücut tipi için giyilebilir özellikler taşıdığı belirtilebilir.

Şekil 8-5: Elbise 5-6 ve 7

Kaynak: <http://www.incilikupe.com/moda/yepyeni-trendler> , Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 8-5'te, bir tasarım ögesi olan biçimden ve ağırlıklı olarak çizgilerden oluşan kıyafetler gözlemlenmektedir. Çizgiler, eşit biçimlerden ve ölçülü aralıklardan oluşmaktadır. Çizgiler; yön, biçim ve ölçü ögesine uyan bir dizayn içinde bulunmaktadır. Gözlemlenen çizgilerin aynı yönde ilerlemesiyle birlikte tam tekrar ilkesi oluşmakta ve yine çizgilerden bazılarının farklı yönde ilerlemesiyle tekrar ilkesi oluşmaktadır.

Şekilde verilen Elbise – 5'te, eşit biçimlerden ve eşit ölçülerden oluşan çizgiler görülmektedir. Çizgiler; enine ve boyuna çizgi olarak yönlendirilmektedir. Tam tekrar ilkesi, çizgilerin aynı yönde devam etmesiyle kanıtlanabilmektedir. Göz yanılması sonucu bel ve kalçada yer alan enine yönündeki çizgilerden dolayı; dikdörtgen vücut tipine, elma vücut tipi ne ve armut vücut tipine giydirilmemesi gereken giysiler arasında yer alabilir.

Şekilde verilen Elbise – 6'da, üst ve alt beden olmak üzere iki parçadan oluşan bir kıyafet görülmektedir. Üst bedende çizgilerden oluştuğu gibi, ayrıca tekrarlı biçimlerden oluşan tasarımlar gözlemlenmektedir. Alt bedende aynı yönde ve ölçüde boyuna çizgiler görülmektedir. Optik yanılsamalar sonucu görüntüde oluşabilecek estetik kaygılar sebebiyle bu kıyafetin; yalnızca üçgen vücut tipine, armut vücut tipine ve kum saati vücut tipine giydirilmesi uygun olabilir.

Şekilde verilen Elbise – 7'de, tamamen çizgilerden oluşan bir dış giyim türü gözlemlenmektedir. Çizgilerin aynı yönde, eşit biçimlerden oluşmasının yanı sıra, eşit ölçülü aralıklardan oluştuğu görülmektedir. Yine optik yanılsamalar sonucunda gözde oluşabilecek estetik kaygılardan dolayı, boyuna çizgiler sebebiyle kişileri daha uzun boylu ve daha zayıf bir formda gösterebilmektedir.

Şekil 8-6: Elbise-8

Kaynak: <http://www.kadinindunyasi.net/cizgili-elbise-modasi/>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 8-6'da, tasarım öğelerinden çizgi, renk ve yönden oluşan bir elbise görülmektedir. Optik yanılsamalar sonucunda algılanan en belirgin durum; bir tasarım ilkesi olan merkezsiz koramın gözlemlenmesidir.

Pastel tonda bir zemin üzerine çizgiler ile oluşturulan merkezsiz koram sonucunda, çizgilerin elbisenin bel kısmında yoğunlaştığı, yaka ve etek ucuna doğru incelerek devam ettiği belirtilebilmektedir. Bu durumlardan dolayı elbisenin; kum saati vücut tipi için uygun bir giyim önerisi olduğu söylenebilir.

Şekil 8-7: Elbise-9

Kaynak: <http://www.kadinindunyasi.net/cizgili-elbise-modasi/>, **Erişim Tarihi:** 18/ 04/ 2014

Şekil 8-7’de, tamamen çizgilerden oluşan bir kadın elbisesi modeli görülmektedir. Çizgilerin arasındaki aralıklar, ölçü ögesine uymakta ve eşit mesafede gözlemlenmektedir. Oluşturulan çizgilerde, enine çizgi ve verev çizgiler bulunmaktadır. Çizgilerin biçimleri, farklı farklı kalınlıklardan oluşmaktadır. Gözlemlenen çizgilerin aynı yönde ilerlemesiyle birlikte tam tekrar ilkesi oluşmakta ve yine çizgilerden bazılarının farklı yönde ilerlemesiyle tekrar ilkesi oluşmaktadır.

Optik yanılsamalar göz önünde bulundurulduğunda; algı sonucunda oluşabilecek estetik kaygılardan dolayı bu elbisenin büyük göğüslü bir bayan tarafından giyilmesinin uygun olmadığını söylemek mümkündür. Çünkü enine çizgilerden oluşan biçimler kişileri, oluşan göz yanılsamasından dolayı daha kilolu göstermektedir.

Etek kısmında boyuna çizgilerin oluşumu; optik yanılsamada kişileri daha uzun ve daha zayıf göstermektedir. Bu nedenle, armut vücut tipinde kişilerin aşırı kilolu olan kalçalarını daha zayıf ve daha derli toplu gösteren bir özelliğe sahip olduğundan, bu vücut tipi tarafından giyilebilir. Yine bu elbisenin kum saati vücut tipi için uygun olduğu, çizgilerin yönlerinden dolayı elma vücut tipi için olmadığı belirtilebilir.

Şekil 8-8: Elbise-10

Kaynak: <http://www.kadinindunyasi.net/cizgili-elbise-modasi/>, **Erişim Tarihi:** 18/ 04/ 2014

Şekil 8-8'de, tamamen çizgilerden oluşan bir kadın elbisesi modeli görülmektedir. Çizgilerin arasındaki aralıklar, ölçü ögesine uymakta ve eşit mesafede gözlemlenmektedir. Oluşturulan çizgilerde, boyuna yönde hareket görülür. Optik yanılsamalar sonucu bu çizgiler, aşağı doğru uzanan bir yön belirtmektedir. Çizgilerin aynı yönde ilerlemesi, tekrar ilkesinin bir sonucu olarak belirtilebilmektedir.

Bu öge ve ilkelerin ifade edilmesi sonucunda incelenen elbisenin; ters üçgen vücut tipi, armut vücut tipi, elma vücut tipi ve kum saati vücut tipi için uygun formda bir kıyafet olabileceği söylenebilir.

Şekil 8-9: Elbise-11

Kaynak: http://images02.olx.com.ng/ui/8/05/90/1378159309_541920590_3-cute-dress-for-smart-ladies-Clothing.jpg , Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 8-9'da, biçim ögesinden oluşan bir elbise görülmektedir. Denge ilkesinin varlığı; iki farklı biçimin birbirine yakın ve birbiriyle iç içe olarak algılanmasına sebep olmaktadır. Birbirine zıt iki rengin kullanılması, zemin-şekil ilişkisi oluşturmaktadır. Açıklanan bütün bu özelliklerden dolayı bu elbisenin; kum saati vücut özelliklerine sahip kişiler tarafından giyilmesi doğru olabilir.

Şekil 8-10: Elbise-12

Kaynak: <http://yenimoda.name.tr/cicek-desenli-elbise-modelleri-2014.html> , Erişim Tarihi: 18/04/2014

Şekil 8-10'da, desen varlığından oluşan biçim ve renk öğelerinden oluşan bir elbise görülmektedir. Beyaz bir zemin üzerine yerleştirilen desenlerin farklılığı, değişken tekrar ilkesini belirtmektedir. Bu elbiseyi, armut vücut tipine ve elma vücut tipine uygun kişilerin giymesi doğru olmayabilir. Desenlerin biçimsel olarak büyük ve orta büyüklükte olmaları; kişilerin olduklarından daha iri ve daha kilolu gözükmelerine sebep olmaktadır.

Şekil 8-11: Elbise-13-14-15-16 ve 17

Kaynak: <http://yenimoda.name.tr/cicek-desenli-elbise-modelleri-2014.html>, Erişim Tarihi: 18/04/2014

Şekil 8-11’de, desen varlığından oluşan biçim ve renk öğelerinden oluşan bir elbise görülmektedir. Elbiseler, çeşitli renkteki zeminlerden ve farklı büyüklükteki desenlerden oluşmaktadır. Ayrıca bu elbiselerin, modelleri itibarıyla da çeşitlilik gösterdiği gözlemlenmektedir.

Şekilde verilen Elbise – 13 ve Elbise – 14’te, pastel tonda bir zemin üzerine koyu renkte desenler uygulanan bir elbise görülmektedir. Elbisenin belden dikişli ve evaze bir etekten oluştuğu gözlemlenmektedir. Desenlerde değişken tekrar ilkesi gözlemlenmektedir. Bu elbise, armut vücut tipine, üçgen vücut tipine ve elma vücut tipine sahip kişilerin tarafından giyilmesi doğru olmayabilir. Ters üçgen vücut tipi ve kum saati vücut tipi için önerilen bir elbise türüdür.

Şekilde verilen Elbise – 15’te, soğuk renkte bir zemin üzerine sıcak renkli ve orta büyüklükteki desen figürlerinin uygulandığı gözlemlenmektedir. Desenlerde değişik tekrar ilkesi görülmektedir. İçerdiği tonlamalardan dolayı değer öğesinin varlığını da söyleyebilmek mümkündür. Straplez kesiminden dolayı büyük göğüslü kadın vücutlarına, endomorfik bedene sahip kişilere ve elma tipi vücut formu olan kişilere uygun bir elbise türü olmayabilir. Belden iki parçalı olan bu kıyafetin tüm yüzeyinde desen değişken olarak tekrar etmektedir. Hem model özelliği bakımından, hem desen yüzeyi bakımından incelendiğinde üçgen vücut tipine ve armut vücut tipine de uygun bir elbise olmadığı gözlemlenmektedir.

Şekilde verilen Elbise – 16 ve Elbise – 17’de, aynı model özelliğine sahip iki elbise modeli verilmektedir. Elbiselerde açık renk zemin üzerine, koyu renk desenlerden oluşan bir zemin-şekil ilişkisi gözlemlenmektedir. Desenlerde değişik tekrar ilkesi görülmektedir. Oluşabilecek estetik kaygılara ve modelin vücuda uygunluğu durumu göz önünde bulundurulduğunda; armut vücut tipinin, elma vücut

tipinin ve üçgen vücut tipinin giymemesi gereken elbise türleri olarak önerilebilir. Kum saati vücut tipine ve ters üçgen vücut tipine uygun elbise modelleri olduğu da gözlemlenebilir.

4.4. Obez Giyiminde Malzeme Seçimi

İnsan vücudunun aşırı ölçüde kilo alması, obezite rahatsızlığını oluşturmaktadır. Oluşan obezite rahatsızlığı ise; büyük beden kavramını ortaya çıkarmaktadır. Büyük beden kavramında olan kişilerin vücut kitle indeksi (VKİ) 30 ile 39. 9 arasında hesaplanmaktadır. Büyük beden formlar, Sheldon Sınıflandırmasına göre; endomorf beden özelliği gösteren bir vücut tipidir. Literatürde geçen diğer vücut tipleri ve şekilleri kişilerin bölgesel kilo almaları sonucunda oluşmaktadır. Örneğin; bir tanesi armut vücut tipi, diğeri elma vücut tipi şişmanlığında iki insan ele alındığında bu kişilerin aynı kiloda ancak farklı beden tiplerinde olmaları mümkün bir durumdur. Bu sonucun oluşmasındaki sebep ise; bölgesel yağlanma sonucu kişilerde oluşan bireysel farklılıklardır.

Giyim tasarım ve seçiminde normal kiloya sahip insan özellikleri göz önünde bulundurulurken; büyük beden vücuda sahip kişilerin de ihtiyaç ve beklentilerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Çünkü büyük beden vücut; belirli özelliklere ve farklılıklara sahip bir vücuttur. Bu kişilerin vücudunda hem normal bedenlere göre, hem de büyük bedenlere göre çeşitli farklılıkların gözlemlenmesi mümkündür.

Bu araştırmanın diğer konuları arasında; anatomi, ergonomi ve antropometri arasındaki ilişkinin incelenmesinin sebebi de tüm bu açıklananlara çözüm bulmaktır.

Diğer tüm bedenlerin giysi tasarımında; tasarım ilke-öğelerine ve ergonomik konforlara dikkat edilmesi gerektiği tartışılmaz bir gerçektir. Ancak bütün bu durumlara büyük beden giysi tasarımı yapılırken daha özenli bir şekilde dikkat etmek gerekmektedir.

Büyük beden giysiler tasarlanırken; kişilerin benlik algıları sonucu beklenti ve ihtiyaçlarını psikolojik açıdan karşılayan giysiler ile birlikte, aynı zamanda fiziksel konfor sağlayan özelliklerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Büyük beden vücuda sahip kişilerin terleme oranları; normal ve sağlıklı bir bedene oranla daha yüksektir. Bunun sebebi; obezite rahatsızlığının bir sonucudur. Ayrıca günlük yaşam içinde hareket etmesi normal bir durum olan insan bedeninin terleme fonksiyonuna sahip olması da, insan vücudunun kaçınılmaz bir özelliğidir. İşte büyük bedene sahip bu kişilerde bu durum daha sık ve daha kısa sürede

gerçekleşir. Büyük beden kıyafetler tasarlanırken; teri emen ve hava geçirgenliği sağlayan kumaşların kullanılması gerekir. Bireyin gün içerisinde oturma, eğilme, dirseklerini ve dizlerini bükme gibi hareketleri yaparken; giysinin rahatlık sağlaması oldukça önemlidir. Fiziksel konforun sağlanabilmesi için çoğunlukla likralı kumaşların kullanılması gerekir. Ama kumaşlardaki bu likra oranı çok fazla olmamalıdır. Termal konforun sağlanabilmesi için vücudun ısı ve nem oranını dengeleyen; pamuklu kumaşların kullanılması daha doğru olmaktadır. Yün, ham ipek, kauçuk ve polyamid gibi liflerinde alerjik reaksiyon verdiği bilinmektedir. Bu tür özelliğe sahip kumaşlar, terleme sonucu vücutta kaşıntı vb. rahatsızlıklara yol açabilmektedir.

Büyük beden giysi tasarımı yapılırken; vücut hareketini sınırlamayan, vücutta duyuşal bakımından hiçbir rahatsızlık oluşturmıyan malzemeler kullanılmalıdır.

5. OBEZ KADINLARDA VÜCUT YAPISINA UYGUN GİYİM

Bu bölüme kadar literatürde yer alan vücut tipleri ve bölgesel yağlanmalar sonucu yeniden form alabilecek vücut şekilleri incelenmiştir. Bütün bu vücut tiplerinin formları, psikolojik beden algıları, vücut ve giysi konforu, giysi ergonomisi, giyim tasarım öge ve ilkeleri konuları açıklanmıştır.

Kişilerin bireysel farklılıkları, giyim seçiminde ve giyim tasarımında dikkat edilmesi gereken önemli bir noktadır.

Farklı vücut tiplerinde kıyafet seçimleri yapılırken, vücut özelliklerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Vücut formuna uygun yapıda ve renkte, optik yanılsamalar sonucunda algıda oluşabilecek estetik kaygılar düşünülerek giysi seçimi yapılması gerekmektedir.

Bu araştırma için yapılan anket çalışması sonucunda; 50 büyük beden kadın arasından çoğunlukta olan kadınların; genellikle giysilerinde fiziksel rahatlık/fiziksel konfor aramakta oldukları tespit edilmiştir. Yine aynı araştırmada; 50 büyük beden kadından 17'sinin elma vücut tipi özelliklerine, 18'inin ise armut vücut tipi özelliklerine sahip oldukları belirlenmektedir. Elde edilen veriler sonucu 50 büyük beden kadının 50'sinin de obez hastası olduğu VKİ (Vücut Kitle İndeksi) yöntemiyle hesaplanarak tespit edilmiştir. Şekil-9'da bölgesel kilo alma sonucu oluşan kadın vücut tipleri örneği verilmektedir.

Şekil 9-1: Kadın Vücudunda Bölgesel Yağlanma Sonucu Beden Formları

Kaynak: www.bayan.info/vucut-yapisina-gore-kiyafet-secimi.html, Erişim Tarihi: 27/05/2014

Giyim tasarımında öge ve ilkelere, daha önce açıklanan kısımlarda yer verilmiştir. Bu ilkeler, normal vücut tipine sahip kadın giysilerinde geçerli olması gerektiği gibi, büyük beden kadın giysilerinde de yer almak durumundadır. Çalışmanın bu kısmında, büyük beden kadınlarda vücut yapısına uygun giyim önerileri ve yapılan yanlış seçimler şekiller ile açıklanarak incelenmektedir.

Şekil 9-2: Çizgilerin Giysilerde Oluşturdukları Optik Yanılsamalar

Kaynak: <http://recine-s.blogspot.com.tr/2012/02/gelinlik-secmeye-dogru.html>, Erişim Tarihi: 18/042014

Şekil 9-2’de, çizgilerin giysilerde oluşturdukları optik yanılsamalar gözlemlenmektedir. Kendi vücut yapılarını doğru tanımlayabilen büyük beden kadınlar, giyimlerinde bu özelliklere dikkat edebildiği takdirde, oluşan yanılsamalar sonucu vücut formlarını farklı gösterebilmeye özelliğine sahip olmaktadır. Örneğin; endomorf bir vücuda sahip kadın figürünün enine çizgili giymesi estetik kaygılar açısından olumsuz sonuçlar meydana getirebilmektedir. Fakat boyuna çizgili kıyafet tercih ederlerse, kilolu olan bölgeler görsel yanılsamalar sonucunda daha ince ve daha derli toplu görünebilmektedir. Yine boy bakımından uzun görünmek isteyen kadınların, giysilerde boyuna çizgili formlar tercih etmesi gerekmektedir.

Şekil 9-3: Büyük Beden Kıyafet-1

Kaynak: <http://blog.dolabimiseviyorum.com/2013/04/16/218/> , Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 9-3'te, bir büyük beden kadın figürü ve seçilen kıyafet türü görülmektedir. Bu kısma kadar açıklanan tüm öğeler, ilkeler ve görsel durumlar göz önüne alındığında; yanlış bir seçim olduğu rahatça ifade edilebilmektedir. Kalçaları ve göğüsleri normal formdan büyük olan bir figüre, enine çizgili bir kıyafet giydirmek doğru bir seçim olmayabilir. Bu durum, zaten büyük olan beden bölgelerinin, olduğundan daha büyük gözükmesine sebep olmakta ve optik yanılsamalar sonucunda estetik açıdan kaygılar oluşturmaktadır.

Şekil 9-4: Büyük Beden Kıyafet-2

Kaynak: <http://blog.dolabimiseviyorum.com/2013/04/16/218/> , Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 9-4'de, yine büyük beden bir kadın figürüne enine çizgilerden oluşan bir elbise seçildiği görülmektedir. Bu kısma kadar açıkladığımız tüm öğeler, ilkeler ve görsel durumlar göz önüne alındığında; yanlış bir seçim olduğu rahatça ifade edilebilmektedir. Kalçaları ve göğüsleri normal formdan büyük olan bir figüre, enine çizgili bir kıyafet giydirmek doğru bir seçim olmayabilir.

Vücut tipleri ve şekilleri, bu araştırmanın daha önceki bölümlerinde incelenmiştir. Bu kıyafet; armut vücut tipine, elma vücut tipine ve üçgen vücut tipine uygun olmamaktadır. Kişilerin bel, kalça ve bacak kısımlarını olduğundan daha iri ve daha kilolu göstermek ile kalmayıp; dikkati de o noktalara çekmektedir.

Şekil 9-5: Büyük Beden Kıyafet-3

Kaynak: <http://blog.dolabimiseviyorum.com/2013/04/16/218/> , Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 9-5'te, çizgilerden ve zıt renklerden oluşan bir ceket örneği görülmektedir. Enine çizgilerin sebep olduğu optik yanılsamalar sonucunda oluşabilecek estetik kaygılar göz önünde bulundurularak büyük beden kadınların giymemesi gereken kıyafetler arasında yer almaktadır. Özellikle elma vücut tipine sahip kadınların kaçınması gereken bir kıyafet özelliği taşımaktadır. Bu ceket; üçgen vücuda sahip büyük beden kadınlar tarafından giyilebilir. Çünkü üçgen vücut formuna sahip olan kadınların omuz kısımları, kalça kısımlarına oranla daha dardır. Aradaki bu görsel farkı kapatabilmek için; üst bedeni olduğundan daha iri göstermek doğru olmak ile birlikte; alt bedende düz ve tek renkte bir kombinle tamamlamak doğru bir seçim olmaktadır. Bu ceketin; üst bedeni alt bedenine göre daha zayıf bir forma sahip büyük beden kadınlar tarafından giyilmesi uygun olabilir.

Şekil 9-6: Büyük Beden Kıyafet-4

Kaynak: <http://blog.dolabimiseviyorum.com/2013/04/16/218/> , Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 9-6'da, enine çizgili bir kıyafetin, büyük beden forma sahip bir kadın figürüne giydirilmiş olduğu görülmektedir. Kadın figüründe elma tipi şişmanlık belirgin bir şekilde gözlemlenmektedir. Bu vücut tipi için daha doğru olduğu düşünülerek iki parçalı kıyafetler önerilmektedir. Ancak enine çizgili kıyafetler yerine, boyuna çizgili kıyafetlerin daha doğru bir seçim olacağı; ilkeler ve öğeler açısından desteklenerek daha önceki bölümlerde de açıklanmıştır. Resimdeki kadın figürüne giydirilmiş olan enine çizgili tişört, yanlış bir seçim olmaktadır.

Büyük beden özelliğine sahip kadınlar; tercihen çizgili kıyafet giymeyi istiyorlar ise; boyuna çizgili olan kıyafetleri tercih etmeleri daha doğru olmaktadır.

Şekil 9-7: Büyük Beden Kıyafet-5

Kaynak: <http://blog.dolabimiseviyorum.com/2013/04/16/218/> , Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 9-7'de, çizgili çorap ve tayt örnekleri gösterilmektedir. Optik yanılsamalar sonucu oluşabilecek estetik kaygılar açısından, büyük beden kadınlarda bacak yapısı kalın olan vücut tipleri tarafından giyilmemesi gereken bir tür de; enine çizgili çorap ve taytlardır. Bu durum; bacakları olduğundan daha kalın göstermek ile kalmayıp, odak noktası haline gelmelerine sebep olmaktadır. Ayrıca bu vücut formuna sahip kadınların daha kısa boylu gözükmesine yol açmaktadır. Yine büyük desenli çorapların giyilmesi ile de aynı etkilerin gözlemlenmektedir.

Şekil 9-8: Büyük Beden Kıyafet-6

Kaynak: <http://www.stylekadin.com/style-kadin/kilolu-olan-kadınlar-icin-kiyafet-stil-onerileri.html/attachment/buyuk-beden-stil-onerileri-2014>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 9-8'de, büyük beden kadın figürü üzerine giydirilmiş olan straplez bir elbise görülmektedir. Kadın figüründe elma tipi şişmanlık ve büyük göğüsler gözlemlenmektedir. Oluşacak olan estetik kaygılardan dolayı; büyük göğüslü kadınların straplez kesimler yerine askılı modeller tercih etmeleri daha doğru olabilir.

Şekil 9-9: Büyük Beden Kıyafet-7

Kaynak: <http://www.stylekadin.com/style-kadin/kilolu-olan-kadınlar-icin-kiyafet-stil-onerileri.html/attachment/buyuk-beden-stil-onerileri-2014>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 9-9'da, büyük beden kadın figürü üzerine, çizgiler ve yönlerden oluşan bir etek giydirildiği görülmektedir. Optik yanılsamalar sonucu bu etek, boyu olduğundan uzun göstermektedir. Kadın bütün halinde bakıldığında dikkati ilk çekenin, etek olduğu gözlemlenmektedir. Vücut tipleri ve vücut şekillerinin formları göz önünde bulundurulduğunda; armut vücut tipi, elma vücut tipi ve üçgen vücut tipine sahip büyük beden kadınlar için uygun bir kıyafet olmadığı belirtilebilir. Kum saati vücut tipine ve ters üçgen vücut tipine sahip büyük beden kadınlar tarafından giyildiğinde vücutta doğru orantı sağlanmış olur.

Şekil 9-10: Büyük Beden Kıyafet-8

Kaynak: <http://www.stylekadin.com/style-kadin/kilolu-olan-kadınlar-icin-kiyafet-stil-onerileri.html/attachment/buyuk-beden-stil-onerileri-2014>, Erişim Tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 9-10'da, büyük beden özelliklerine sahip bir kadın figürüne giydirilmiş bir mayo görülmektedir. Bu kıyafet; büyük göğüslü ve kilolu kadınlar için uygun bir seçim olmayabilir. Kırmızı renk üzerine yerleştirilmiş olan beyaz ve büyük puantiye desenleri, odak noktası olarak gözlemlenmekte ve bu vücut formuna sahip büyük beden kadın figürünü, normalde olduğundan daha kilolu göstermektedir. Burada yerleştirilen puantiye desenlerinin daha küçük olması gerekmektedir.

Şekil 9-11: Büyük Beden Kıyafet-9

Kaynak: <http://www.prensesce.com/buyuk-beden-elbise-modelleri/yesil-renkli-saten-buyuk-beden-abiyeye-modeli>, Erişim tarihi: 18/ 04/ 2014

Şekil 9-11’de, büyük beden kadın figürü üzerine giydirilen ve belirli model özelliklerine sahip olan saten bir elbise görülmektedir. Saten, vücudun bütün kusurlarının kolaylıkla gözükebileceği bir kumaş türüdür. Dokusu ve dökümü ile saten kumaş, vücut kusurlarını örtmek isteyen bir büyük beden kadın için doğru bir tercih olmayabilir. İncelenmekte olan bu elbise; vücut şekilleri göz önünde bulundurulduğunda; üçgen vücut tipindeki, armut vücut tipindeki ve elma vücut tipindeki büyük beden kadınlara önerilmeyen bir giysidir.

Şekil 9-12: Büyük Beden Kıyafet-10

Kaynak: <http://www.modatrendi.net/2013-buyuk-beden-abiye-modelleri.html/2013-buyuk-beden-elbise-modeli>, **Erişim Tarihi:** 18/ 04/ 2014

Şekil 9-12’de, büyük beden kadın figürü üzerine giydirilmiş abiye bir kıyafet görülmektedir. Vücut özellikleri dikkate alındığında, modelin büyük beden kadın figürlerine uygun olmadığı gözlemlenmektedir. Modeldeki straplez kesim, belde oluşturulan enine pililer ve kabarık etek biçimi; büyük beden kadınların olduğundan daha fazla kilolu gözükmelerine sebep olabilmektedir.

5.1.1. Türkiye’de Büyük Beden Tasarım Üreten Markalar

Gün geçtikçe artan obezite sonucu, her geçen gün daha fazla kişinin büyük beden vücuda sahip bir duruma gelmiş olması hazır giyim firmalarını ve tasarımcıları da, bu tarzda giysiler üretmeye ve sunmaya yönlendirmiştir. Dünya üzerinde pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de büyük beden tasarım üreten firmalar bulunmaktadır. Bu çalışmanın gidişatına yön vermesi hedeflenerek bazı firmaların misyonları, vizyonları ve koleksiyonları hakkında araştırmalar yapılmıştır:

PASSO Plus Büyük Beden Mağazası:

Firma; büyük beden bayanlar için tasarım ve üretim şirketi olarak 2003 yılından beri İstanbul'da faaliyettedir. PASSO plus markasıyla faaliyet gösteren firma genç büyük beden bayanlara butik tarzda hazırladığı koleksiyonlar sunmaktadır.

PASSO koleksiyonları ipek, deri, kaşmir ve yünlü kumaşlar gibi çevreye karşı duyarlı materyaller ve yüksek işçilik kalitesiyle hazırlanır.

Çalışmalarında kaliteyi ve müşteri mutluluğunu ön planda tutan firma sürdürülebilir ve doğaya karşı duyarlı, uzun ömürlü materyaller kullanarak koleksiyonlarını oluşturur (Alpcantekstil, 2014).

Firmanın koleksiyonundan örnek parçalar:

Fotoğraf 1-1: Passo Plus Kıyafet-1

Kaynak: <http://www.alpcantekstil.com/2012-13-sonbahar-kis-buyuk-beden-koleksiyonu/>, Erişim Tarihi: 18/04/2014

Fotoğraf 1-2: Passo Plus Kıyafet-2

Kaynak: <http://www.alpcantekstil.com/2012-13-sonbahar-kis-buyuk-beden-koleksiyonu/>, Erişim Tarihi: 18/4/2014

THINK+ Büyük Beden Mağazası:

Think+ sadece büyük beden tasarımı konusunda uzmanlaşmış uluslararası bir tasarım kadrosuna sahiptir. Türk, İtalyan ve Fransız moda tasarımcılarından oluşan bu ekip, sezonun trendlerini fit kalıp ve beden uyarlama esasları ile birleştirerek, klişeleşmiş büyük beden modasının tamamen dışında son moda modeller üretir.

Think+ tasarım ekibi yurt içi ve dışı tüm çalışmalarında tek bir inanış ekseninde hareket eder: Büyük beden bir kadının kendini saklamasına gerek yoktur; o da diğer tüm bayanlar gibi renkli, canlı ve son moda giyinebilir.

Tasarımlar üretime geçmeden önce pek çok ölçü, kalite ve kullanım testinden geçer. Think+, dünyanın tüm ünlü yeni nesil moda markaları gibi bir sezonda birbirini tamamlayan pek çok koleksiyon çıkarma anlayışı ile çalışır (Thinkplus, 2014).

Firmaya ait tasarım örneği:

Fotoğraf 1-3: Think Plus Kıyafet

Kaynak: www.thinkplus.com.tr, Erişim Tarihi: 18/04/2014

NELLY Büyük Beden Tasarım Markası:

Nelly firmasında; “şıklığım Rahatlığımdandır” sloganıyla yola çıkılmıştır. Firma, büyük beden kadınların 'gardırobumda olmalı' dediği tüm ürünleri; en iyi kumaş, kalıp ve en uygun fiyatlarla halen üretmeye devam etmektedir (Nelly, 2014).

Firmanın koleksiyonundan bazı örnek modeller:

Fotoğraf 1-4: Nelly Büyük Beden Kıyafet-1

Kaynak: www.nelly.com.tr, Erişim Tarihi: 18/04/2014

Fotoğraf 1-5: Nelly Büyük Beden Kıyafet-2

Kaynak: www.nelly.com.tr, Erişim Tarihi: 18/04/2014

KOTON Plus Büyük Beden Tasarım Markası:

Koton markası, 1988 yılında İstanbul'da açılan 25 metrekarelik ilk mağaza ile kurulmuştur. 1996 yılında Koton'un yurtdışındaki ilk satış noktası Almanya Münih'te açılmıştır. Firmanın tasarım kadrosu büyümüş, ürün çeşitliliği artmıştır. 2011'de ise, Dünyaca ünlü model Alessandra Ambrossio ile ilk Swimwear koleksiyonu tanıtıldı. Yine aynı tarihte, ilk kez Kids ve Büyük Beden Koleksiyonları üretildi (Koton, 2014).

Firmanın koleksiyon modellerinden bazı örnekler:

Fotoğraf 1-6 : Koton Büyük Beden Kıyafet-1
Erişim: www.koton.com.tr, Erişim Tarihi: 18/04/2014

Fotoğraf 1-7: Koton Büyük Beden Kıyafet-2

Kaynak: www.koton.com.tr, Erişim Tarihi: 18/04/2014

Fotoğraf 1-8: Koton Büyük Beden Kıyafet-3

Kaynak: www.koton.com.tr, Erişim Tarihi: 18/04/2014

Moda Tasarımcısı Hüseyin Küçük' ün Büyük Beden Tasarımları:

Tasarımcı Hüseyin Küçük; 1989 yılından itibaren tekstil sektöründe çeşitli pozisyonlarda görevde bulundu. Şu an kendi ismini taşıyan markası ile kadın kıyafetleri tasarlamakta ve sunmaktadır. Modanın gardıroplara saklanmayan özgür bir ruh olduğu görüşünü dile getiren tasarımcı, her ruhun ve her kadının özgür olmasını hayal ederek çalışmalar sunar (Hüseyin Küçük, 2014).

Tasarımcının koleksiyonundan bazı model örnekleri:

Fotoğraf 1-9: Hüseyin Küçük Büyük Beden Kıyafet
Kaynak: www.huseyinkucuk.com.tr, **Erişim Tarihi:** 18/04/2014

5.1.2. Seçilmiş Marka “Faik Sönmez”

Yapılan bu çalışmada Türkiye'de büyük beden tasarım üreten bazı firmalar incelenmiştir. Ancak Faik Sönmez markası detaylı olarak ele alınmıştır. Firma ziyaret edilmiş ve Sayın Mete Sönmez ile firma bünyesine ve firmanın tasarım sürecine dair bir röportaj yapılmıştır.

Faik Sönmez markasının reklam müziğinde geçen 'Mutluluğun Bedeni Yok' sloganı, firmanın büyük beden kıyafetleri tasarlarırken aslında nasıl bir kişisel görünüm oluşturmak istedikleri konusunda bizlere olumlu fikirler veriyor. Bu markanın genel bilgilerinden söz etmek gerekirse; firma kendi misyon ve vizyonunu, kendi internet sitesinde şu şekilde açıklamaktadır:

1950 yılında sipariş üzerine çalışmaya başlayan Faik Sönmez, kısa sürede İstanbul'un en aranılan kadın terzi oluyordu ve ısmarlama dikişten gelen prova ve kalıp bilgisini 1972 yılında aynı titizlikle konfeksiyona aktarıyor. 20 seneyi aşkın prova tecrübesiyle Türk kadınının ölçülerine uygun kalıplar hazırlayarak; kişiye özel tasarlanmış kadar rahat giysileri, özenli dikişi, kaliteli kumaşları ulaşılabilir fiyat anlayışı ile sunuyor. Faik Sönmez'de değişim 63 yıldır devam etse de, kalite anlayışı hep aynı.

Faik Sönmez'de her sezon için çalışmalar bir yıl öncesinden başlıyor. Her sezon 35.000 çeşit kumaş inceleniyor, 1.000 çeşit kumaş detaylı olarak deniyor ve her koleksiyonda yaklaşık 150 çeşit kumaş kullanılıyor.

Faik Sönmez markası, büyük beden, küçük beden giysinin büyütülmüş hali olmadığını dile getirmekte ve tüm modelleri ile bu detayı göz önünde bulundurmaktalar. Her dönem klasik olabilecek giysilerde 'şıklık', 'sadelik', 'detaya gösterilen özen', özetle 'kalite' anlayışını ön planda tutmaktalar. 40 beden ve üzeri kadınların modayı kendilerine uyarlayıp, içinde kendilerini mutlu ve 'trendy' hissedebilecekleri, günün çizgilerini taşıyan modeller üretmektedirler.

Büyük bedende de birçok seçenek olması gerektiği düşüncesiyle ve büyük beden kadınlar vücutlarını gizleyen sıradan giysilerle değil; düşünülmüş, uğraşılmış ve severek hazırlanmış giysilere sahip olabilmeliler fikriyle harekete geçmektedirler (Faik Sönmez, 2014).

Firmanın koleksiyonlarındaki modellerden bazı örnekler:

Fotoğraf 1-10: Faik Sönmez Kıyafet 1-2

Kaynak: www.faiksonmez.com, Erişim Tarihi: 18/04/2014

Fotoğraf 1-11: Faik Sönmez Kıyafet 3-4
Kaynak: www.faiksonmez.com, Erişim Tarihi: 18/04/2014

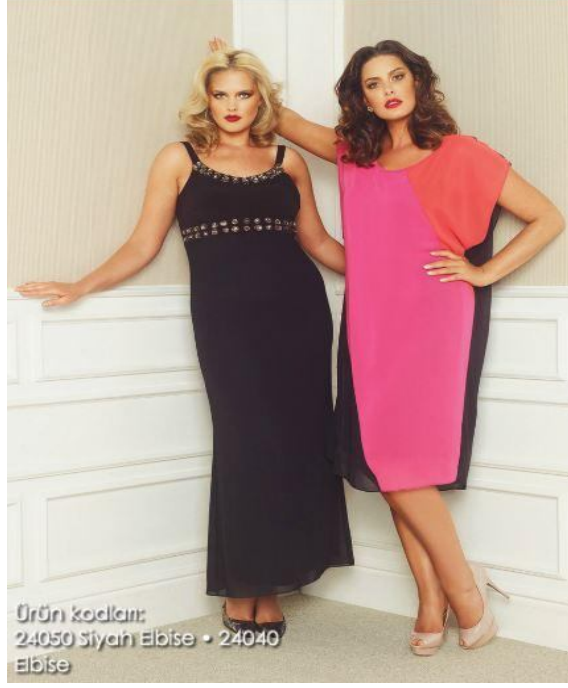
Fotoğraf 1-12: Faik Sönmez Kıyafet-5

Kaynak: www.faiksonmez.com, Erişim Tarihi:18/04/2014

Fotoğraf 1-13: Faik Sönmez Kıyafet 6-7

Kaynak: www.faiksonmez.com, Erişim Tarihi: 18/04/2014

Fotoğraf 1-14: Faik Sönmez Kıyafet 8-9

Kaynak: www.faiksonmez.com, Erişim Tarihi: 18/04/2014

Fotoğraf 1-15: Faik Sönmez Kıyafet-10

Kaynak: www.faiksonmez.com, **Erişim Tarihi:** 18/04/2014

Bu çalışma için seçilmiş büyük beden tasarım markası Faik Sönmez' in oğlu olan Sayın Mete SÖNMEZ ile 25/ 03 / 2014 Salı gününde saat 13: 00 'da bir röportaj yapıldı. Yapılan bu röportajın amacı; firmanın büyük beden giysi markası olarak şu anda iddialı bir piyasasının olmasının yanı sıra, büyük beden kıyafetleri tasarlarken yola çıktıkları püf noktalarının analizini hangi yöntemlere dayanarak yaptıkları hakkında bilinçlenmektir.

Mete SÖNMEZ' e yöneltilen sorular ve kendisinin sorulara vermiş olduğu yanıtlar aşağıda yazıldığı gibidir:

1)Firma olarak neden büyük beden tasarım üretmeyi arzuladınız, bunun herhangi bir sebebi var mı?

Mete Bey bu durumu; babasının yani Faik SÖNMEZ' in uzun yıllar boyunca bayan terziliği yapmasının olumlu bir sonucu olarak yorumluyor. Faik Sönmez'in eşi ile birlikte uzun yıllar bayan terziliği yaptığını; ilerleyen zamanlar içerisinde Türk kadın biçim ve formuna dair önemli veriler elde ettiklerini söylüyor.

2)Büyük beden kıyafetlerde çok özel tasarımlar ve kombinler sunuyorsunuz. Bütün bunları hazırlarken rekabet ihtiyacı hissediyor musunuz, böyle bir düşünceniz var mı?

Mete Bey; bunun bir ekip başarısı olduğunu dile getiriyor. Firma olarak şu anda piyasada önemli bir bölümde yer aldıklarını ve diğer tasarım markalarını takip ettiklerini belirtiyor.

3) Koleksiyon üretirken hangi ihtiyaçları göz önünde bulunduruyorsunuz?

Bu ihtiyaçlar nasıl belirleniyor?

Mete Bey; her şeyden önce içinde buldukları sezonun trendlerini ele alarak başladıklarını belirtiyor. Büyük beden kadınların da moda ayak uydurmak istediklerini söylüyor ve bu yüzden de yıllık akımları ön planda tutarak büyük beden kadınların mutlu hissedeceği tasarımları oluşturduklarını söylüyor.

4) Kalıplarınızı hazırlarken beden büyültme işlemlerini nasıl yapıyorsunuz?

Firma özelliklerinizde önemli bir cümle var: ' Büyük beden, küçük beden giysinin büyütülmüş hali olmadığını biliyoruz' diyorsunuz; bu olguyu nasıl hayata geçiriyorsunuz? Bedenler arası sınırlamalar yapıyor musunuz? (40-44) (44-48) (48-50)

Mete Bey; şimdiye kadar süre gelen zaman dilimi içerisinde firma olarak ellerinde hazır bulunan kalıplar olduğunu belirtiyor. Firma ilk kurulduğu günden bugüne kadar olan zamanda artık yer edinmiş olan hazır temel kalıplar ve formlar ile hazırlanan tasarımlardan söz ediyor. Serileştirme işleminin bazı püf noktalarının olduğunu da ayrıca ekliyor.

5) Kumaşlarınızı seçerken mevsim özelliğinden sonra hangi kriterleri baz alıyorsunuz?

Mete Bey; kumaş seçiminde mevsimden sonra ilk sırada gelen şeyin yılın trendi olduğunu ve kumaş seçerken giyside verilmek istenen formu sağlayan türde tercih yaptıklarını belirtiyor.

6) Genellikle hangi tür kumaşlar kullanıyorsunuz? Bu kumaşlarda likra oranı sizin için ne kadar önemli?

Mete Bey; seçilen kumaşların model özelliğini yansıtmamasının ve trend olmasının çok önemli olduğunu dile getiriyor. Likra oranında da mümkün olduğu kadar %3 ü geçirmek istemediklerini çünkü bu oranı geçen likralı kıyafetlerin hareket sonrası esneme durumlarının giyside hoş olmayan görüntülere sebebiyet verdiğini belirtiyor.

7) Firma tarihçenizde yaklaşık 1000 adet numuneden 400 tanesini hayata geçirdiğiniz bilginizi yer alıyor. Bu elemelerde nelere dikkat ediyorsunuz?

Mete Bey; modanın sürekli değişen ve gelişen bir olgu olduğunu hatırlatıyor. Moda kavramı sürekli değiştiği için; imalata geçilmeden önce herhangi bir ürün ile ilgili fikirlerin değişebildiğini ve o ürünün elenmek durumunda kaldığını ifade ediyor

8)Numunelerinizi ne tür kumaşlar ile dikiyorsunuz?

Mete Bey; firma olarak ürünü hangi kumaştan piyasaya sunmayı hedefliyorlarsa; numune ürünü de aynı kumaştan diktiklerini belirtiyor.

9)Türk kadın beden tipini analiz etmek için hangi verileri kullandınız?

Mete Bey; Türk kadın beden tipinin analiz edilmesinde Faik Sönmez' in bayan terziliği zamanı boyunca elde ettiği verilerin kendileri için önemli bir yer tuttuğunu ifade etmekte.

10)Belirlediğiniz ölçüleri kaç yıldır sabit olarak kullanıyorsunuz?

Mete Bey; ölçülerinin hemen hemen firma kuruluşundan itibaren sabit olduğunu belirtiyor.

11)Tasarımlarınızı hayata geçirirken sizin için asıl önemli olan nedir? Müşterilerinizi memnun ederken nelere dikkat ediyorsunuz?

Mete Bey; firma olarak büyük beden kadınlara farklı bakmadıklarını ve ürünleri, normal ölçülerdeki kadın bedenine kıyafet tasarımlar gibi algıladıklarını ifade ediyor. Şişman kadın figürünün onlar için bir farklılığı yok; burada önemli olan tek şey, kadını giydirebilmek ve mutlu hissettirmek.

12)Firma bilgilerinizde bünyenizde çalışan ve tadilat yapan terziler olduğu bilgisi var. Bu tadilatlardan sonra, ürünler ile ilgili geri bildirim gerçekleştiriyor musunuz? Yoksa bu işlemler yalnızca müşteri memnuniyetleri olarak mı hizmet veriyor?

Mete Bey; bu durumun firmaları için oldukça önemli olduğunu söylüyor. Mümkün olduğu kadar; en iyi terziler ile çalıştıklarını belirtiyor. Tadilat durumlarının ise, firmaları için çok önemli bir geribildirim olduğunu da ekliyor.

13)Büyük beden üzerine yıllardır başarılı girişimler yaptığımız bir gerçek. Peki, buna rağmen tadilatlara neden ihtiyaç duyuluyor? Yani tadilatlar hangi durumlarda yapılıyor?

Mete Bey; bu durumun sebebinin kadın vücut tipindeki bireysel farklılıklara bağlı olduğunu belirtiyor.

14)Firma olarak büyük beden tasarımları yapılırken hangi unsurları göz önünde bulunduruyorsunuz; bir büyük beden kıyafetin içermesi gereken unsurlar nelerdir?

Mete Bey; öncelikle ürünü giyecek olan kişinin kendisini mutlu hissetmesinin önemli olduğunu belirtiyor. Büyük beden insanların da açık renkli, desenli, şık

giysiler giymesinin çok doğal bir hak olduğunu ve asıl önemli olanın da tüm bu taleplere cevap verecek tasarımların oluşturulması olduğunu söylüyor.

15)Büyük beden kıyafetlerin tasarımında sizin için fiziksel rahatlık mı, psikoloji mi yoksa görsellik mi önemli?

Mete Bey; fiziksel olarak rahat olan bir ürün içinde kişinin kendisini daha huzurlu hissedeceğini belirtiyor. Ancak giysilerin görsel algı sonucunda seçilerek tercih edildiğini de sözlerine ekliyor.

5.1.3.Hedef Kitle Değerlendirme ve Kıyaslamaları

Yapılan bu çalışma, 18-55 yaş arası büyük beden bayanların literatürlerde adı geçen vücut tiplerinden hangisini kendi bedenleriyle ilişkilendirdiklerini, kendi vücutlarını tanıma düzeylerini, piyasada var olan büyük beden giysiler ile ilgili fikirlerini, giysi seçimi yaparken ne tür beklentiler aradıklarını belirlemek amacı taşır. Bu amaçla aşağıdaki yöntemler kullanılmıştır:

a) Örneklem Seçilmesi: Bu çalışmada evren içerisinden örnek grubu olarak kadınlar ele alınmıştır. Örneklem olarak da; 18-55 yaş arası 50 tane büyük beden bayan seçilerek, bu kişiler üzerinde araştırma yapılmıştır. Bu kişilerin hepsi aynı şehirde yaşamaktadır. Fakat şehir sınırlaması ya da eğitim düzeyi gibi herhangi bir sınırlama yoktur. Kısacası, Basit Rastgele Örneklem Sistemi ele alınarak gerçekleştirilmiştir.

b) Kullanılan Yöntem: Bu çalışmada; araştırmanın problemini cevaplandırmak amacıyla Survey yöntemi kullanılarak, 50 örneklem üzerinden hesaplanmıştır. Sorulardan iki tanesi açık olmak ile birlikte, ankette kullanılan diğer 14 soru kapalı uçlu survey sistemi ile hazırlanmıştır.

Her soru açık ve anlaşılır olduğundan dolayı, örneklem üzerinde yapılan araştırma güvenilirlik ve geçerliliğe sahiptir.

c) Kullanılan İstatistiksel Metotlar: Uygulanan ankete verilen her bir cevap için frekans hesaplamaları yöntemi kullanılmıştır. Sorulan 16 soru üzerinden büyük beden kişilerin kıyafetlerde ve gündelik yaşantıda yaşadığı sorunlar ile birlikte; büyük beden giysilerden beledikleri özellikler vb. bilgiler tablolar haline getirilerek bu hesaplamalar, düzenli bir şekilde ifade edilmiştir.

Yapılan bu araştırmanın bulguları aşağıdaki tablolarda verilmiştir. Ayrıca her bulgunun ortaya çıkardığı durumlar yorumlanarak açıklanmıştır.

Soru-1'in bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

a) Yaş Aralığı		b) Boy Aralığı		c) Kilo Aralığı	
Frekans Hesapları		Frekans Hesapları		Frekans Hesapları	
18-25 yaş arası	2	1.50-1.65 arası boy	27	60-75 kilo arası	5
26-40 yaş arası	30	1.66-1.80 arası boy	21	76-90 kilo arası	29
41-55 yaş arası	18	1.81 ve üstü boy	2	91 ve üstü kilo	16
TOPLAM	50	TOPLAM	50	TOPLAM	50

TABLO 5-1

TABLO 5-1'de, 50 büyük beden bayan üzerinde yapılan anketlerin sonucu olarak yaş, boy ve kilo sonuçları verilmiştir. Bu tablo birinci sorunun bulgusu olup; 26-40 yaş arası, 1.50-1.65 arası boy ve 76-90 arası kiloya sahip bayanların araştırmada büyük bir yer tuttuğu gözlemlenmektedir.

Soru-2'nin bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

a) Evet	b) Hayır	c) Kendi Başıma İken Mutluyum
Frekans Hesapları		
6	29	15
TOPLAM 50		

TABLO 5-2

TABLO 5-2'de, yapılan anket sonucunda 50 büyük beden kadından 6'sının kendi bedenini sevdiği bulgusu ortaya çıkmıştır. Diğer yandan; 50 büyük beden kadından 29'unun kendi bedenini sevmeyişi belirlenmiştir; kalan 15 kadının sadece kendileri ile baş başa kaldıklarında bedenlerinden mutlu olduğu sonucu gözlemlenmiştir.

Soru-3'ün bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

a) Evet	b) Hayır
Frekans Hesapları	
35	15
TOPLAM 50	

TABLO 5-3

TABLO 5-3'te, yapılan anket sonucunda 50 büyük beden kadından 35'inin sosyal yaşantılarında mutluluk ya da mutsuzluk düzeylerinin kıyafetlerine bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Soru-4'ün bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

a) Evet	b) Hayır	c) Zaman Zaman
Frekans Hesapları		
20	6	24
TOPLAM 50		

TABLO 5-4

TABLO 5-4'de, yapılan anket sonucunda 50 büyük beden kadından 24'ünü oluşturan büyük bir kısmın kalabalık içinde yer aldığı çevredeki diğer insanların kendilerine olan bakışlarından zaman zaman rahatsızlık duydukları sonucu gözlemlenmektedir.

Soru-5'in bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

a) %100 Pamuklu	b) Likralı	c) Dokuma	d) Örme	e) Diğer
Frekans Hesapları	Frekans Hesapları	Frekans Hesapları	Frekans Hesapları	Frekans Hesapları
19	26	3	2	0
TOPLAM 50				

TABLO 5-5

TABLO 5-5'te, yapılan anket sonucunda 50 büyük beden kadından 26'sının, giysi alışverişi yaparken en çok likralı kumaş tercih ettikleri gözlemlenmektedir.

Soru-6'nın bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

a) Evet, karşılıyor.	b) Hayır, karşılamıyor.
Frekans Hesapları	Frekans Hesapları
9	41
TOPLAM 50	

TABLO 5-6

TABLO 5-6'da, yapılan anket sonucunda 50 büyük beden kadından 41'inin şu an piyasada bulunan büyük beden kadın kıyafetlerin ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılamadığı durumu gözlemlenmektedir.

Soru-7'nin bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

a) Evet, yaptırıyorum.		b) Hayır, yaptırmıyorum.	
Frekans Hesapları		Frekans Hesapları	
Kol-Paça Boyu	10	13	
Elbise-Bluz Boyu	9		
Omuz	12		
Yaka	6		
Diğer	0		
TOPLAM	37	TOPLAM	13
TOPLAM 50			

TABLO 5-7

TABLO 5-7'de, yapılan anket sonucunda 50 büyük beden kadından 13'ünün aldıkları kıyafette tadilat yaptırmadıkları gözlemlenmektedir. Yine aynı tabloda 50 büyük beden kadından 37'sinin aldıkları kıyafetlerde tadilat yaptırdıkları gözlemlenmektedir.

Tabloda da ifade edildiği gibi, yapılan tadilatlar en çok omuz kısımlarında ve kol-paça boylarında gerçekleşmektedir.

Soru-8'in bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

Soru 8'de elde edilmek istenen bilgi 'Vücudunuzu rahat hissettiren ve aynaya baktığınızda bedeninizle ilgili mutluluk uyandıran kıyafetlerin özellikleri nasıl olmalıdır?' sorusuna alınacak olan açık uçlu yanıtlardan oluşmaktadır. Yapılan değerlendirmede açık uçlu bu soruya verilen yanıtların 7 başlık altında toplandığı gözlemlenmiştir.

	Frekans Hesapları
Göze hitap etmeli, sosyal çevre tarafından beğenilmeli	18
Şık, rahat, esnek ve vücuda uyumlu olmalı	14
Markalı ve kaliteli olmalı	5
Bölgesel kiloları örtmeli ve koyu renkli olmalı	6
Bütçeye uygun olmalı	5
Farklılık uyandıran bir ayrıcalıkta olmalı	1
İş hayatında giyilebilecek alternatiflerin sayısı fazla olmalı	1
TOPLAM	50

TABLO 5-8

TABLO 5-8'de, yapılan anket sonucu 50 büyük beden kadından 18'inin verdiği açık uçlu cevap doğrultusunda; giysinin göze hitap etmesinin ve sosyal çevre tarafından beğenilmesinin önemli olduğu gözlemlenmektedir. Anket sonucu alınan ikinci kuvvetli sonuç olarak da 14 kadının şık, rahat, esnek ve vücuda uyumlu giysiler tercih ettiği belirlenmektedir.

Soru-9'un bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

a) Evet; öderim.	b) Hayır; ödemem.
Frekans Hesapları	Frekans Hesapları
37	13
TOPLAM 50	

TABLO 5-9

TABLO 5-9'da, yapılan anket sonucunda 50 büyük beden kadından 37'sinin kendisini rahat hissetmek amacıyla giysileri için şu an harcadıkları paradan daha fazla harcama konusuna olumlu baktıkları sonucu elde edilmiştir.

Soru-10'un bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

Soru 10'da elde edilmek istenen bilgi 'Kıyafetlerinizi seçerken- alırken ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?' sorusuna alınacak olan açık uçlu yanıtlardan oluşmaktadır. Yapılan değerlendirmede açık uçlu bu soruya verilen yanıtların 9 başlık altında toplandığı gözlemlenmiştir.

	Frekans Hesapları
Modaya uygunluk, renk ve ürün çeşitliliği bakımından yetersiz ürünler mevcut.	16
Dikkat çeken, farklı tasarım yok.	1
Rahat değil.	2
Bedenime uygun kıyafet oldukça az.	2
Fiyatlar oldukça yüksek.	2
Tadilat yaptırmak zorunda kalmak.	19
Alt ve üst bedende oluşan sorunlardan dolayı takım halinde bir ürün satın alamama.	3
Tadilat sonrası model özelliğinin bozuluyor olması.	1
Sorun yaşamıyorum.	4
TOPLAM 50	

TABLO 5-10

TABLO 5-10'da, yapılan anket sonucu 50 büyük beden kadından 19'unun verdiği açık uçlu cevap doğrultusunda; kıyafet seçerken – alırken yaşanan en büyük sorunun tadilat işlemi olduğu belirlenmiştir. Anket sonucunda elde edilen diğer önemli bilgi de; 50 büyük beden kadından 16'sının satın almayı hedefledikleri kıyafetlerde moda uygunluk, renk ve ürün çeşitliliği bakımından yetersizlik gibi özellikleri yaşadıkları gözlemlenmektedir.

Soru-11'in bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

a) Her zaman	b) Zaman zaman	c) Hiçbir zaman
Frekans Hesapları	Frekans Hesapları	Frekans Hesapları
13	31	6
TOPLAM 50		

TABLO 5-11

TABLO 5-11'de, yapılan anket sonucu 50 büyük beden kadından 31'inin fazla kilolarından zaman zaman rahatsız olduğu tespit edilmiştir.

Soru-12'nin bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

a) Evet	b) Hayır	c) Nadiren
Frekans Hesapları	Frekans Hesapları	Frekans Hesapları
7	17	26
TOPLAM 50		

TABLO 5-12

TABLO 5-12'de, yapılan anket sonucunda 50 büyük beden kadından 26'sının fazla kilolarının sosyal yaşantılarında diğer insanlarla nadiren uyum problemi oluşturduğu gözlemlenmektedir.

Soru-13'ün bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

a) Fiziksel rahatlık	b) Psikolojik mutluluk	c) Vücuda uyum
Frekans Hesapları	Frekans Hesapları	Frekans Hesapları
25	16	9
TOPLAM 50		

TABLO 5-13

TABLO 5-13'te, yapılan anket sonucunda 50 büyük beden kadından 25'inin seçtiği kıyafetlerde fiziksel rahatlık / fiziksel konfor açıdan konfor tercih ettikleri sonucu gözlemlenmektedir.

Soru-14'ün bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

a) Yeterince	b) Kısmen	c) Hiç
Frekans Hesapları	Frekans Hesapları	Frekans Hesapları
28	21	1
TOPLAM 50		

TABLO 5-1 4

TABLO 5-14'de, yapılan anket sonucunda 50 büyük beden kadından 28'inin kendi vücut tipini yeterince tanıyor olduğu sonucu gözlemlenmektedir.

Soru-15'in bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

a) Bluz	b) Elbise	c) Abiye	d) Pantolon	e) Diğer
Frekans Hesapları				
27	8	2	7	6
TOPLAM 50				

TABLO 5-15

TABLO 5-15'te, yapılan anket sonucunda 50 büyük beden kadından 27'sinin en çok bluz bulmakta zorlandıkları sonucu gözlemlenmektedir.

Ayrıca 50 büyük beden kadından 6'sı 'Diğer' şikkını işaretlemiştir. Açık uçlu olan bu şıkta 6 kadından 4'ü etek, 1'i etek-cekete ve yine 1'i hiçbirini cevabını kullanmışlardır.

Soru-16'nın bulgu ve yorumları aşağıdaki gibidir:

(A) Elma Tip	(B) Armut Tip	(C) Kum saati Tip	(D) Dikdörtgen Tip
Frekans Hesapları			
17	18	4	11
TOPLAM 50			

TABLO 5-16

TABLO 5-16'da, yapılan anket sonucunda 50 büyük beden kadından 18'inin armut vücut tipinin kendi vücutları ile benzerlik gösterdiklerini belirttikleri sonucu gözlemlenmektedir.

TABLO 5-17'de ise; ankete katılan örneklemin VKİ (Vücut Kitle İndeksi) sonuçları verilmektedir:

25-29. 9 arası KİLOLU Beden	30-39. 9 arası OBEZ Beden	40 ve üstü MORBİD OBEZ Beden
Frekans Hesapları		
0	50	0
TOPLAM 50		

TABLO 5-17

TABLO 5-17'de, yapılan anket sonucunda 50 büyük beden kadından 50'sinin (tamamının) , vücut kitle indeks hesaplamaları sonucu obez bedene sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan bu araştırma, obezite hastalarının hazır giyim ürünleri temin etme sürecinde yaşamış olduğu fiziksel ve ruhsal problemleri belirlemek ve kişilerin beklentileri doğrultusunda, obezite hastaları için üretilecek çeşitli giysi türleriyle ilgili çalışmalarda bulunmak amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

Bu sorunlara çözüm üretmek amacıyla insan vücudu ve anatomisi incelenmiş, vücut tipi ve şekilleri belirtilmiştir. Doğru giysi kalıbı için vücudun tanınması gerektiği; anatominin ve antropometrik ölçümlerin bu sebepten dolayı önemli olduğu dile getirilmiştir. Anatomi, antropometri ve ergonomi kavramının birbiri ile olan kavramsal bütünlüğü açıklanmış ve birbirini önemli ölçüde desteklediği, bilimsel dayanaklar gösterilerek ifade edilmiştir. Obezite kavramın açıklanmış, nedenleri belirtilmiş ve obezite rahatsızlığı sonucu kişide oluşan psikolojik ve fizyolojik değişimler açıklanmıştır. Giyimin işlevselliği, beden ve giysi arasındaki ilişki incelenmiş ve giysi konforu belirtilmiştir.

Giyim tasarım öge ve ilkeleri normal bedenlerde incelendiği gibi, obezite sonucu oluşan büyük bedenlerde de incelenmiş ve açıklanmıştır. Büyük beden kadın kıyafetleri tasarlanırken malzeme seçiminde dikkat edilmesi gereken durumlara öneriler getirilmiştir.

Ayrıca çalışmanın kapsamı açısından Türkiye’ de büyük beden tasarım üreten markalara bazı örnekler verilmekte olup, ‘Faik Sönmez’ markası seçilerek röportaj görüşmesi yapılmıştır.

Hedef kitle olarak 50 büyük beden kadından oluşan bir örneklem seçilmiştir. Bu örneklemin VKİ ölçüleri hesaplanmıştır. Hedef kitleye anket yoluyla yöneltilen sorularda; kapalı uçlu ve açık uçlu survey yöntemi kullanılmıştır.

Yapılan anket çalışmasında 50 büyük beden kadından oluşan hedef kitlenin;

- 26 – 40 yaş arası = 30 kadından,
- 1.50 – 1.65 boy arası = 27 kadından,
- 76 – 90 kilo arası = 29 kadından oluştuğu tespit edilmiştir.

Hedef kitlenin tamamının (50 kadının), VKİ' nin 30 – 39. 9 arasında olduğu; yapılan hesaplamalar sonucunda tespit edilmiştir. Bu durum sonucunda hedef kitlenin tamamının obez olduğu, tespit edilen bu sonuçlar sonucunda belirlenmiştir.

Hedef kitlenin 29'unun kendi bedenini sevmediği, 15'inin yalnızca kendi başınayken bedeninden mutlu olduğu ancak sosyal ortama girdiğinde bedeninden rahatsız olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hedef kitlenin 24'ü çevredeki insanların kendisine bakmalarından rahatsız olurken, 35'i sosyal yaşamda mutlu olabilmeyi giysi seçimlerine bağlamaktadır.

Hedef kitlenin 28'inin kendi vücudunu doğru olarak tanımlayabilme yetisine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine 31'i fazla kilolarından rahatsızlık duyarken, 26'sı kiloları sebebiyle sosyal yaşantılarında uyum problemleri yaşıyor.

Hedef kitlenin 37'si mutlu olmak için kıyafetlerine şu an harcadıkları maddi miktardan daha fazla harcayabileceklerini belirtirken; 18'inin sahip olduğu kıyafetlerin göze hitap etmesini ve sosyal çevre tarafından beğenilmesini arzu ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bütün bu sebepler sonucunda hedef kitlenin 41'i şu an piyasada bulunan büyük beden kadın kıyafetlerini yetersiz bulduğu tespit edilmektedir. Hedef kitlenin 25'inin giysilerinde fiziksel konfor talep ettiği gözlemlenmiştir.

Hedef kitlenin;

- 26'sının giysilerde likralı ve 19'unun pamuklu kumaşlar tercih ettiği,
- 12'sinin satın aldıkları giysilerin omuzlarında, 10'unun kol-paça boylarında ve 9'unun elbise boyunda tadilat yaptırmak durumunda kaldıkları,
- 27'sinin giysi çeşitlerinde en çok bluz bulmakta zorlandığı,
- 16'sının piyasadaki giysilerde moda uygunluk derecesini yetersiz buldukları, yine renk ve ürün çeşitliliği bakımından yetersiz giysiler gözlemledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca hedef kitlenin;

- 18'inin armut vücut tipine,
- 17'sinin elma vücut tipine,
- 11'inin dikdörtgen vücut tipine ve
- 4'ünün kum saati vücut tipine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırma için yapılan çalışmalar, bilgiler, istatistiksel yöntemler ve görsel incelemeler ile detaylı bir şekilde belirtilmiştir.

Bunların sonucunda büyük beden kadın tüketicilere ve büyük beden giysi üreten firmalara getirilebilecek öneriler:

Yapılan bu araştırmanın özellikle ‘Beden Giysi İlişki’ ve ‘Obez Kadınlarda Vücut Yapısına Uygun Giyim’ başlığı altında açıklanan bilgiler, büyük beden kadın kitleye yöneltilen geniş kapsamlı öneriler içermektedir.

Büyük beden bayanların özen göstermesi gereken ilk olgu; kişilerin kendi vücut tiplerini ve vücut şekillerini tanıyarak giyinebilmesidir. Yapılan anket çalışmasında hedef kitlenin yalnızca 28’inin kendi bedenini tam olarak tanıdığı tespit edilmiştir. Buradan çıkarılan sonuç ile yapılacak olan ilk önerme, büyük beden bayanların kendi vücut tip ve şeklini tanıması, bu konuda bilinçli hareket etmesi gerektiğidir.

Büyük beden bayanların, fiziksel konfor ve termal konfor bakımından rahat edebilmeleri; pamuklu, teri emebilen, hava akımını sağlayabilen kumaşlardan üretilen giysileri tercih etmeleri ile doğru orantılıdır. Özellikle büyük beden kişilerde hareket sonrasında daha sık görülen terleme reaksiyonu, aşırı derecede likra-naylon karışımlar içeren giysiler giydiklerinde vücutta kaşıntıya ve deri tahrişlerine sebebiyet vermektedir. Kişinin vücudunda oluşan bir durum, onun yalnızca fizyolojisini değil, psikolojisini de etkilemekte ve kendisini huzursuz hissetmesine yol açmaktadır. Psikolojik konforun sağlanması, giysinin bütünlüğü açısından önemlidir. Ayrıca, vücut derisinde tahribata neden olabilecek materyallerin de giyside kullanılmaması, kullanılıyor ise de tüketici tarafından mümkün olduğunca tercih edilmemesi gerekir. Örneğin; ergonomik açıdan sürekli rahatsızlık verebilecek bir biçimde kullanılan fermuarlar cildi tahriş ettiği gibi, kişinin günlük hayatındaki psikolojik konforunu da olumsuz etkiler. Büyük beden giysi üreten hazır giyim firmalarının ve büyük beden tüketicinin bu öneriyi dikkate almaları tavsiye edilir. Öyle ki; yapılan araştırma sonucu hedef kitlenin 25’i kıyafetlerde fiziksel konforu tercih etmekte ve bu beklentiyi dile getirmektedir.

Bütün bu açıklamalardan yola çıkarak; büyük beden kıyafetlerde elastik ve aynı zamanda ter emici kumaşların kullanılması önerilmektedir. Terleme sonucu teri emebilen pamuklu kumaşlar kullanılmalıdır. Özellikle son yıllarda tekstil ürünlerinde daha fazla kullanılmaya başlanan bambu kumaşların kullanılması önerilir. Üst beden giysi için oldukça ergonomik olan poplin, basma, pazen gibi yumuşak dokulu

kumaşlar tercih edilmelidir. İç çamaşırlarında teri emen ve fizyolojik konforu sağlayabilen pamuk içeren penye kumaşlar kullanılmalıdır. Astar işlemleri için vual vb. kumaşların kullanılması duyuşsal açıdan konforu arttırabilmektedir.

Bir diğer açıdan bakıldığında hedef kitlenin 41'inin büyük beden kadın giyiminde Şu anda piyasada bulunan kıyafetleri yetersiz bulduğu, anket sonucunda belirlenmiştir.

Bu çalışmada büyük beden kadınların kıyafetlerine görsel olarak birçok öneri getirilmiştir. Kısaca açıklanacak olursa:

Büyük beden giysi kullanacak bayanların, renk ve desen konusuna dikkat etmeleri önerilir.

Özellikle küçük desenler kullanmaları, büyük desenlerden, büyük geometrik figürlerin olduğu desenlerden ve enine çizgili desenlerden mümkün olduğunca uzak durmaları tavsiye edilir. Çünkü büyük desenler, görsel algılama sonucunda vücudun kilolu olan kısmını olduğundan daha iri gösterir ve odak noktası haline getirir. Bu durumda kişinin belki de saklama arzusu hissettiği kiloları tam tersine daha çok ön plana çıkar. Geometrik desenlerin büyük kullanılması da yine aynı görsel etkiyi verir.

Küçük desenler, kişinin kilolarını odak noktası haline getirmez. Aksine daha hoş bir görünüm ortaya çıkarabilir.

Yine enine çizgilerin kullanılması, daha çok göz aldanmasından dolayı oluşmaktadır ki; kişileri enine doğru daha geniş ve olduklarından daha kilolu göstermektedir. Giyim tasarım öğe ve ilkelerinin giysideki yeri incelenirken Op-Art Sanatı da açıklanmıştır. Buradaki amaç, görsel yanılgılar sonucu çizgilerin kişilere verdiği izlenimleri giysi üzerinde belirtmektir. Giyside izgisel desenler kullanmak, kişileri olduğundan daha kilolu gösterebileceği gibi bunun tam aksine daha zayıf ve uzun da gösterebilmektedir. Büyük beden bir bayan vücudunda bölgesel olarak daha kilolu bulduğu bölgeyi, ince ve boyuna kullanılan bir çizgili desen ile daha uzun, daha narin gösterebilmektedir. Aynı Şekilde verev çizgilerin de kullanılması göz yanılmasına sebep olacak ve benzeri etkiyi oluşturabilecektir.

İri puantiye desenler içeren giysiler, enine pilili ve enine drapeli giysiler, yine büyük beden bayanların giyilmemesi gerekir. Bütün bunlar, vücudun daha geniş, daha iri gözükmesine sebebiyet verir.

Desenin yanı sıra kullanılan renklerin de önemi oldukça büyüktür. Vücudun kilolu olduğu düşünülen bölgelerinde mümkün olduğu kadar açık renkten uzak durmak, açık renk kullanılmak isteniyorsa bunu vücudun diğer bölümlerinde kullanmak daha yerinde bir tercih olarak kabul edilmektedir.

Büyük beden kadınların özellikle bel ve kalça bölgelerinde kalınlık mevcut ise; geniş ve iri olan kemerleri kullanmamaları önerilir. Bu kemerlerin kullanımları, o bölgeyi odak noktası haline getirir ve kişiler için görsel bir dezavantaj oluşur. Büyük beden kadınların aşırı küçük boyutta çanta kullanmaları da görsel açıdan bir büyük küçük uyumsuzluğu yaşatabileceği için önerilmemektedir.

Büyük göğüslü kadınlarda straplez kesim, prenses kesim kullanımı mümkün olduğunca tercih edilmemelidir. Göğüs kısmı üzerinde dikkat çekecek nakışların, motiflerin ve renklerin de kullanılmaması daha doğru olur.

Büyük beden kişilerin, genellikle ince dokulu, hafif tüylü kumaşlardan oluşan tasarımları tercih etmeleri de tüm bu önerilere ek olarak sunulmaktadır.

Giysilerin model özelliklerinin ve giysi konforunun yanı sıra özen gösterilmesi gereken en önemli durumlardan birisi de; kişilerdeki bireysel farklılıklar ve bunun sonucunda oluşan vücut tiplerinin-vücut şekillerine uygun olarak giysi tercihi yapılmasının daha etkili olacağı önerisidir.

Büyük beden giyim için çalışan firmaların, malzemeyi doğru kullanması gerekmektedir. Tasarımın görseelliğinin ve işlevselliğinin yanı sıra, malzemenin de konforlu olması gerekmektedir. Bunun için; kumaşı ve malzemeyi iyi tanımak ve doğru bir şekilde kullanmak gerekmektedir.

Çağın teknolojisi en iyi şekilde kullanılarak, büyük beden kadın giysilerinde konforu arttıran tasarımların üretilmesi firmalara yapılabilecek bir diğer öneridir. Çünkü bir giysinin, kişide tüm ergonomik konforları sağlayabilmesi için; tasarım özelliğinin kaliteli olmasının yanı sıra, kullanım açısından da rahatlık sağlaması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Kitaplar

- Çelebioğlu, F. (1990). *Davranış Açısından İşbilim*. İstanbul.
- Çivitçi, Ş., Ertürk, N., Varol, E., Kanışkan, E., Kipöz, Ş. (belirsiz). *Giysi Seçimi*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Erkan, N. (2005). *Ergonomi*. Ankara: M. P. M. Yayınları.
- Güleç, E. (2005). *Anadolu İnsanınin Antropometrik Boyutları*. Ankara: Tubitak.
- Güngör, H. (2005). *Temel Tasar*. İstanbul.
- Gürşahbaz, N. (2001). *Hazır Giyim Sektöründe Üretilen Kadın Etek ve Ceketinin Vücut Hareketleri ile Uyumunun Ergonomik Açıdaan İncelenmesi*. Ankara.
- İncir, G. (1980). *Ergonomi*. Ankara: M. P. M. Yayınları.
- Kuru, S. vd. (2008). *Giysi Konstrüksiyonunda Kullanılan Ölçülerin Antropometrik Açıdaan İncelenmesi*. Ankara.
- Özbek, M. (1993). *İnsan ve Irk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Sabancı, A. (1999). *Ergonomi*. Adana: Baki Kitabevi.
- Sabancı, A. (1989). *Ergonomi ve Tarihsel Gelişimi*. Ankara: M. P. M. Yayınları.
- Şener, H. (1995). *Kadınların Vücut Özelliklerine Uygun Kalıp Çiziminde Bir Yöntem Geliştirme*. Ankara.
- Zorba, E. (2005). *Vücut Yapısı Ölçüm Yöntemleri ve Şişmanlıkla Başa Çıkma*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Tezler ve Yayımlanmamış Çalışmalar

- Akgül, N. (2008). *Hazır Giyim ve İsmarlama Giyim Müşteri Profiline Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Değirmenci, T. (2006). *Obez Erişkinlerde Benlik Saygısı, Yaşam Kalitesi, Yeme Tutumu, Depresyon ve Anksiyete*. Uzmanlık Tezi. Denizli: Pamukkale Ü. Psikiyatri Ana Bilim Dalı.
- Derin, M. (2006). *Genel Konfeksiyon Teknolojisi Ders Notları*. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Maraba, B. (2012). *Kadın Vücut Tiplerinin Özellikleri ve Giysi Seçimindeki Farkındalık Düzeyinin Belirlenmesi*. Yayımlanmamış Lisans Tezi. Ankara: Gazi Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi.
- Uğur, M. (2006). *Tüketicilerin Giysi Alışverişlerinde Yaşadıkları Problemlerin Ergonomik Açıdaan İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldıran, F. (2006). *Obezite Hastalarının Giyim Problemleri*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yücel, N. (2008). *Kilolu ve Obez Kadınlarda Obezite ve Benlik Saygısı İlişkinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Sürelı Yayınlar

- Bilim ve Teknik*. (2007, Mart). Tubitak, s.2-3.
- Tekstil Sektöründe Ergonomi*. (2011). 17. Ulusal Ergonomi Kongresi, s.802-804.

Elektronik Makale ve Yayınlar

Forumdas. (2011). Erişim Tarihi:01 Ağustos 2011, <http://www.forumdas.net/odev-ve-tezler/anatomi-nedir-12950/>

Obezite Nedir. (2014). Erişim Tarihi: 18 Nisan 2014, <http://www.obezitenedir.com/vki-nedir/>

İnternet Katoloğu

www.alpcantekstil.com/hakkında

www.thinkplus.com.tr/felsefe.php

www.nelly.com.tr

www.koton.com.tr/index.php7home/icerik/hakkimizda

www.huseyinkucuk.com.tr/moda_tasarım

www.faiksonmez.com/tarihçe

EKLER

Bu çalışmanın sürdürülmesi için; anket ve röportaj olmak üzere 2 ek çalışma yapılmış bulunmaktadıır.

EK 1: Anket

ANKET

Yapılan bu akademik çalışma büyük beden bayanların psikolojik mutluluklarına ve fiziksel rahatlıklarına katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. İlgi ve yardımlarınız için teşekkürler.

Bahar MARABA

Haliç Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

Tekstil ve Moda Tasarımı Yüksek Lisans Öğrencisi

1) Lütfen bilgilerinizi yazınız.

a) yaş:

b) boy:

c) kilo:

2) Kendi bedeniniz ile barışık mısınız, aynaya baktığınızda kendinizi mutlu hissediyor musunuz?

a) Evet, kendi bedenimi seviyorum.

b) Hayır, bedenimden mutsuzum.

c) Kendi başımayken mutluyum ama toplum içerisinde mutsuz oluyorum.

3) Sosyal yaşamınızdaki mutluluk ya da mutsuzluk düzeyinizin kıyafetlerinize bağlı olduğunu düşünüyor musunuz?

a) evet, kıyafetlerim oldukça önemli.

b) hayır, kıyafetlerimle alakası yok.

4) Kalabalık bir ortama girdiğinizde insanların size karşı olan bakışlarından rahatsız oluyor musunuz?

a) evet

b) hayır

c) zaman zaman

5) Alışveriş yaparken en çok hangi kumaş türlerini tercih ediyorsunuz?

- a) %100 pamuklu
- b) likralı
- c) dokuma kumaş
- d) örme kumaş
- e) Diğer:

6) Şu an piyasada bulunan büyük beden kıyafetler ihtiyaçlarınızı ve beklentilerinizi karşılıyor mu?

- a) evet, karşılıyor.
- b) hayır, yeterince karşılamıyor.

7) Aldığımız kıyafetlerde tadilat yaptırma gereği hissediyor musunuz? Bu tür sorunlarla kıyafetlerin hangi bölümlerinde karşılaşıyorsunuz?

- a) evet, yaptırıyorum. b)hayır, yaptırmıyorum.
- () Kol-paça boylarında
- () Elbise-bluz boylarında
- () Omuzlarda
- () Yaka kısımlarında
- * Diğer:

8) Vücudunuzu rahat hissettiren ve aynaya baktığımızda bedeninizle ilgili mutluluk uyandıran kıyafetlerin özellikleri nasıl olmalıdır? Kısaca açıklar mısınız?

9) Kendinizi daha mutlu hissetmek için şu an kıyafetlerinize harcadığımız paradan biraz daha fazla harcar mısınız?

- a) Evet; kendimi daha mutlu hissetmek için biraz daha fazla öderim.

b) Hayır, daha fazla ödemem. Çünkü yalnızca kıyafetin beni mutlu edeceğini düşünmüyorum.

10) Kıyafetlerinizi seçerken ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?

11) Kilo sorununuz psikolojik durumunuzu ne kadar etkiliyor?

- a) Her zaman beni rahatsız ediyor.
- b) Zaman zaman mutsuz oluyorum.
- c) Fazla kilolarımla hiçbir zaman ruhsal problemlerim olmadı.

12) Fazla kilolarımız, sosyal yaşamınızda diğer insanlarla uyum problemi oluşturuyor mu?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Nadiren

13) Seçeceğiniz kıyafetlerin hangi açılardan konforlu olmasını tercih ediyorsunuz?

- a) Fiziksel rahatlık önemli
- b) Psikolojik olarak mutluysam yeterli
- c) Vücutumla uyumlu olmalı

14) Kendi vücut tipinizi ne kadar tanıyorsunuz?

- a) Vücutumu yeterince tanıdığımı düşünüyorum.
- b) Vücutumu kısmen tanıyorum.
- c) Vücutumu tanıyamadığım için kıyafet seçimlerinde zorluk çekiyorum.

15) En çok hangi tarzda kıyafetleri bulmakta zorlanıyorsunuz?

- a) Bluz
- b) Elbise

- c) Abiye
- d) Pantolon
- e) Diğer:

16) Aşağıdaki vücut tiplerinden hangileri sizin vücudunuz ile benzerlik gösteriyor?

- (A)
- (B)
- (C)
- (D)

Teşekkürler.

EK 2: Röportaj

KADIN BÜYÜK BEDEN KIYAFET MARKASI FAİK SÖNMEZ İLE RÖPORTAJ

- 1) Firma olarak neden büyük beden tasarım üretmeyi arzuladınız, bunun herhangi bir sebebi var mı?
- 2) Büyük beden kıyafetlerde çok özel tasarımlar ve kombinler sunuyorsunuz. Bütün bunları hazırlarken rekabet ihtiyacı hissediyor musunuz, böyle bir düşünceniz var mı?
- 3) Koleksiyon üretirken hangi ihtiyaçları göz önünde bulunduruyorsunuz? Bu ihtiyaçlar nasıl belirleniyor?
- 4) Kalıplarınızı hazırlarken beden büyültme işlemlerini nasıl yapıyorsunuz? Firma özelliklerinizde önemli bir cümle var: 'Büyük beden, küçük beden giysinin büyütülmüş hali olmadığını biliyoruz' diyorsunuz; bu olguyu nasıl hayata geçiriyorsunuz? Bedenler arası sınırlamalar yapıyor musunuz? (40-44) (44-48) (48-50)
- 5) Kumaşlarınızı seçerken mevsim özelliğinden sonra hangi kriterleri baz alıyorsunuz?
- 6) Genellikle hangi tür kumaşlar kullanıyorsunuz? Bu kumaşlarda likra oranı sizin için ne kadar önemli?
- 7) Firma tarihçenizde yaklaşık 1000 adet numuneden 400 tanesini hayata geçirdiğiniz bilgisi yer alıyor. Bu elemelerde nelere dikkat ediyorsunuz?

8) Numunelerinizi ne tür kumaşlar ile dikiyorsunuz?

9) Türk kadın beden tipini analiz etmek için hangi verileri kullandınız?

10) Belirlediğiniz ölçüleri kaç yıldır sabit olarak kullanıyorsunuz?

11) Tasarımlarınızı hayata geçirirken sizin için asıl önemli olan nedir? Müşterilerinizi memnun ederken nelere dikkat ediyorsunuz?

12) Firma bilgilerinizde bünyenizde çalışan ve tadilat yapan terziler olduğu bilgisi var. Bu tadilatlardan sonra, ürünler ile ilgili geri bildirim gerçekleştiriyor musunuz? Yoksa bu işlemler yalnızca müşteri memnuniyetleri olarak mı hizmet veriyor?

13) Büyük beden üzerine yıllardır başarılı girişimler yaptığınız bir gerçek. Peki, buna rağmen tadilatlara neden ihtiyaç duyuluyor? Yani tadilatlar hangi durumlarda yapılıyor?

14) Firma olarak büyük beden tasarımları yapılırken hangi unsurları göz önünde bulunduruyorsunuz; bir büyük beden kıyafetin içermesi gereken unsurlar nelerdir?

15) Büyük beden kıyafetlerin tasarımında sizin için fiziksel rahatlık mı, psikoloji mi yoksa görsellik mi önemli?

Teşekkürler

ÖZGEÇMİŞ

1986 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 2005-2007 yılları arasında İstanbul Aydın Üniversitesi Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü'nü birincilik ile bitirdi. Buradan mezun olduktan sonra dikey geçiş sınavında başarılı olarak 2009 yılında Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Moda Tasarım Öğretmenliği Bölümünde lisans eğitimini tamamladı.

Üniversite dönemi öncesi ve sonrasında mesleki alanında iş tecrübeleri ve staj tecrübeleri bulunmaktadır.

2012 yılında Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Ana Sanat Dalında Yüksek Lisans öğrencisi olarak öğrenimine başlamış bulunmaktadır. 2014 yılının Haziran içerisinde Yüksek Lisans Öğrenimini de tamamlayarak, alanında çalışmalarına devam etmektedir.

